

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MASTAR DAĞI KUZEY ETEKLERİ MEVZİİ COĞRAFYASI

(Korucu, Değirmenönü İçme, Y. Bağ, Şehsuvar)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

Handan ÇAĞLAYAN

Türkiye Coğrafyası Araştırma Görevlisi

Fırat Üniversitesi
Kütüphane
DAİRE NO : 10
Demirbaş No : 77-626

Tez Yöneticisi : Prof. Dr. H. Hilmi KARABORAN

Fırat Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi
0068355
255.07.02.03.00.00/08/0068355

CYL/10

ELAZIĞ - 1994

ÖNSÖZ

" Kalkınma hamlelerinin , küçük birimlerden başlanarak büyüğe doğru gidilmesi gerektiği fikrinin ışığında " yapmış olduğumuz bölgesel coğrafya çalışmasında; ileride yapılacak çalışmalara ışık tutmak amacıyla bir coğrafyacı gözüyle Coğrafya araştırması yapmaya çalıştık.

Günümüz Türkiye'sinde bu tür çalışmaların çok faydalı olacağı düşüncesiyle tez süremiz içinde; arazi çalışmaları,literatür taramaları,istatistiki veriler yardımıyla birşeyler ortaya koymaya çalıştık.

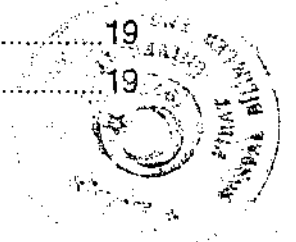
Bana böyle bir araştırmada yol gösteren ve tezimin danışmanlığını üstlenen hocam Prof.Dr.H.Hilmi KARABORAN' a burada teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca bana arazi çalışmalarında yol gösterdikleri için de teşekkür ederim..Bölüm hocalarımdan Doç.Dr. Saadettin TONBUL'un vermiş olduğu fikirlerden dolayı, Yrd.Doç.Dr.M.Dursun ÇİTÇİ'nin arazi çalışmalarında yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim.Ayrıca bölümümüzün değerli Araştırma görevlileri olan Arş.Gör. Ali YİĞİT'e , Arş. Gör. Erdal KARAKAŞ'a , Arş. Gör. Selçuk Haylı'ye, Arş.Gör.Halil Günek'e, Arş.Gör. M. Ali Özdemir'e ve Arş. Gör. Ayşe Demirel'e burada ayrı ayrı teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Bütün bunlar dışında tez çalışmalarım sırasında beni yalnız bırakmayan tüm dost ve arkadaşlarıma defalarca teşekkür ederim.

Handan ÇAĞLAYAN
OCAK-1994- ELAZIĞ

İÇİNDEKİLER

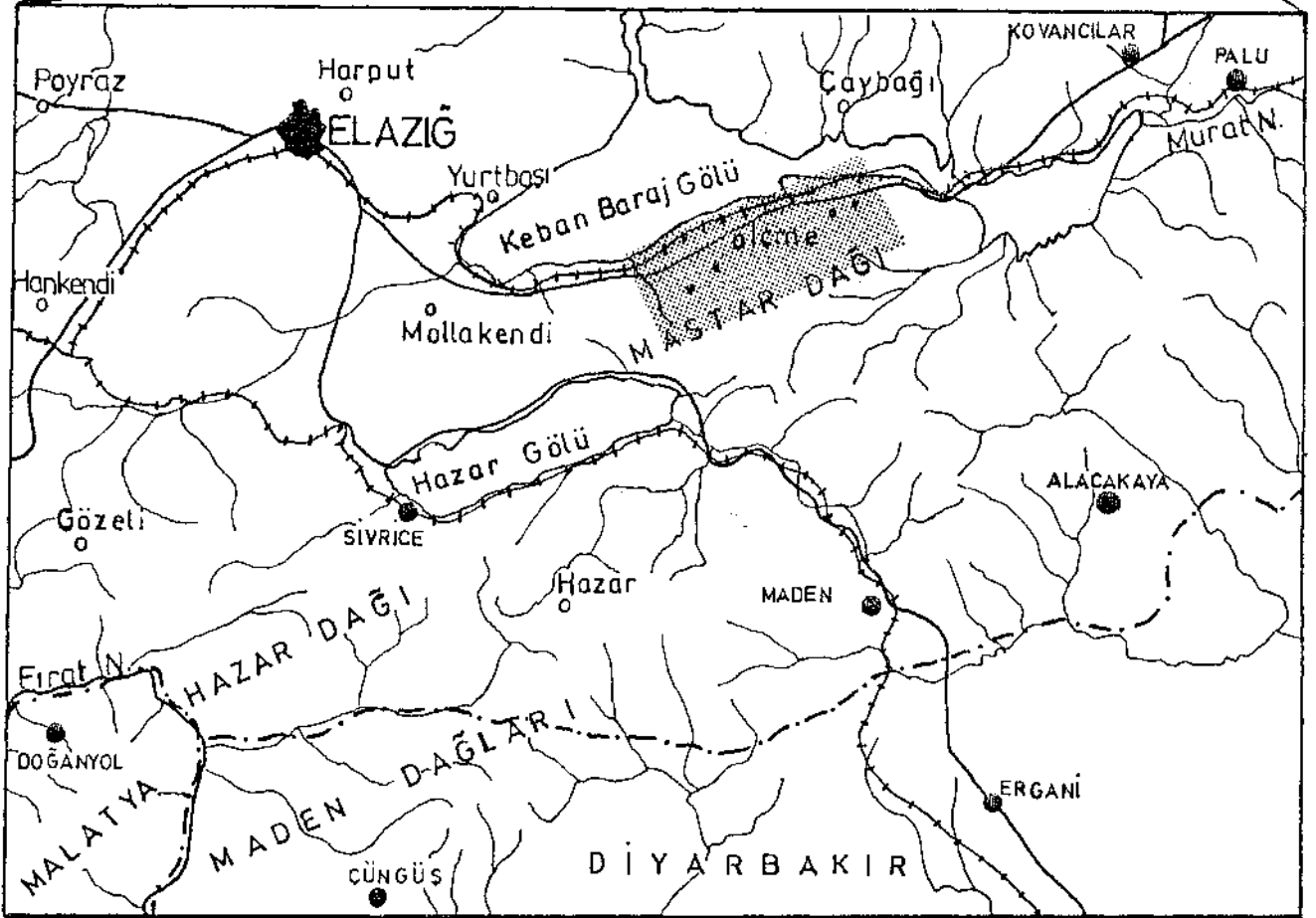
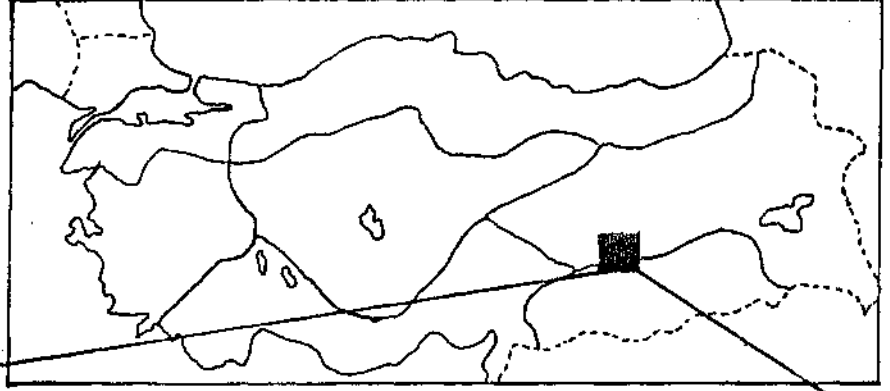
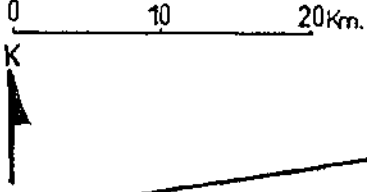
	Sayfa No
ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
GİRİŞ	1
Araştırma Alanının Yeri, Sınırları, Özellikleri	1
Araştırmanın Amacı ve Araştırma Yöntemleri	2
BİRİNCİ BÖLÜM	4
I-FİZİKİ COĞRAFYA	4
1-Yeryüzü Şekilleri	4
a) Dağlık Alan	4
b) Birikint Konileri	6
c) Ova	6
2-İklim	7
a) Sıcaklık	8
b) Don	9
c) Basınç ve Rüzgarlar	9
d) Nemlilik	10
e) Yağış	10
I-Kar Yağışları	11
II-Yağış Etkinliği	12
3-Hidroğrafya	13
a) Akarsular	13
b) Kaynaklar	14
c) Yeraltı Suları	14
d) Keban Baraj Gölü	15
4-Toprak Örtüsü	15
A-Azonal Topraklar	16
a) Alüvyal Topraklar	16
b) Kolüvyal Topraklar	16
B-Zonal Topraklar	16
a-Kırmızı-Kahverengi Topraklar	16
5-Bitki Örtüsü	16
İKİNCİ BÖLÜM	19
II-BEŞERİ COĞRAFYA	19

1-Yerleşme	19
a) Yerleşme Tarihine Genel Bir Bakış	19
b) Yerleşmeye Etki Eden Sebepler	22
c) Yerleşme Tipleri	23
c-a) Köyler	23
c-b) Köyaltı Yerleşmeleri	24
1 Mahalleler	24
2-Yaylalar	24
2-Konut ve Konut Tipleri	25
3-Nüfus	26
a) Nüfus Artışı	27
b) Nüfus Hareketleri	28
c) Nüfusun Özellikleri	29
1-Nüfusun Cinsiyet Durumu	29
2-Nüfusun Kültürel Durumu	29
3-Nüfusun Sağlık Durumu	31
d) Nüfus Dağılışı ve Yoğunluğu	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	34
III-EKONOMİK COĞRAFYA	34
1-Tarım	34
A-Araziden Faydalanma	35
a) Kuru Tarım	35
b) Sulamalı Tarım	35
B-Mülkiyet Durumu	37
2-Hayvancılık	40
3-Endüstri Faaliyetleri	42
4-El Sanatları	43
5-Ulaşım	43
SONUÇ	44
BİBLİYOGRAFYA	46
EKLER	48
FOTOĞRAFLAR	50
HARİTALAR	

ARAŞTIRMA ALANININ
YERİ ve SINIRLARI

GİRİŞ

Araştırma Alanının Yeri, Sınırları ve Özellikleri

İnceleme alanımız olan Mastar Dağı kuzey eteklerindeki köyler (Korucu, Değirmenönü, İçme, Yukarı bağ, Şehsuvar) uluova havzası içinde ,Doğu Anadolu'nun Yukarı Fırat bölümü'nde yer alır.

Toros sistemi içinde yer alan Uluova, kendisini çevreleyen ve birlikte morfolojik ünite olarak belirlenen yüksekliklerle beraber, batı güneybatı-doğu, kuzeydoğu yönünde uzanmaktadır.

İnceleme alanımız olan Mastar Dağı, Uluova'yı Hazar Gölü çöküntü havzasının kuzeydoğusunda birbirinden ayırır. Mastar Dağı Uluova içerisinde, Uluova'yı oluşturan morfolojik ünitenin bir parçasını teşkil etmektedir (Harita 4).

Mastar Dağı üzerinde incelemekte olduğumuz köyler dağın kuzey eteklerinde, su birikinti konileri üzerine kurulmuş dağ eteği yerleşmeleridir. Köylerimizin güneyini Mastar Dağı kuşatmakta ,kuzeyde ise Keban Baraj Gölü'ne kadar uzanmaktadır. (Harita 2).

Araştırma alanımız Ddoğu Anadolu yüksek kütlesi içinde yer alan gerek iklimi, gerek toprak şartları bakımından farklı özellikler gösteren Uluova havzası içinde yer alır.

Uluova'da orografik yapının ve yükselti farkının tesiri ile genel iklim elemanlarında meydana gelen bazı değişmeler ile, yöre ikliminin mahalli bir karakter kazanmasına neden olmuştur. Araştırma alanımızda Akdeniz ikliminin değişmiş başka bir değişle gecikmiş bir benzeri görülmektedir.

Uluova ile dağlık kütle arasında nisbi fark çoğu yerde 1200 m.'yi aşmakta ve yamaç eğimi %30- 50 arasında bir değer göstermektedir. Yapı geçirgen olduğundan üzerinde akarsu drenaj ağı çok zayıftır. Geçirgenliği iyi olan birikinti konileri üzerinde kaynaklar ortaya çıkmıştır.

Alanımızda antropojen step karakter gösteren bir bitki örtüsü hakimdir. Yer yer görülen meşe toplulukları eski kuru orman kalıntılarının ispatıdır.

Yöremiz neolitikten günümüze kadar yerleşmelerin devamlı görüldüğü bir alan olmuş sebze ve meyveciliğin gelişme gösterdiği alanımızda Keban baraj gölünün yapımıyla Uluova'nın 110 km² lik bir alanı sular altında kalmış ve bu olay köylerimizde tarıma da yansımıştır. Keban Baraj Gölü altında tarımsal önemi büyük alanlar kalmıştır. İncelemekte

olduğumuz köylerimizin tarım toprakları sular altında kalmış fakat, bugün Keban Baraj Gölü'nde faydalanılarak geri kalan tarım arazisi sulanmaktadır. Eyüp Bağları Pompaj İstasyonu bu sulama işini yapmaktadır

Alanımızda başlıca geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olduğu için, tarım ve hayvancılığı etkileyen koşullar nüfusa da yansımaktadır. Nüfus, fiziki ve ekonomik olaylar her zaman birbirine bağlı kalmasına rağmen köylerimizde Keban Baraj Gölü'nün tamamlanmasından sonra nüfusta bir azalma görülmüştür. Bunun en büyük sebebi ise kuşkusuz; toprakları sular altında kalan ailelere verilen paralarla Elazığ şehir merkezine olan göçün sonucudur.

1962'de belediye olarak hizmet gören içme 1960'da toplam 2419 nüfuslu bir bucak merkezi durumunda iken bugün 1990 sayımlarına göre toplamı 1907 nüfusa sahiptir. Bu da bize gösteriyor ki alanımızda önemli bir nüfus azalması görülmektedir. Bunun sebebi de daha önce de belirttiğimiz gibi Elazığ'a göçün sonucudur. Bu nüfus azalması diğer köylerimizde de 1970' den sonra görülmeye başlamıştır. Bugün ise köylülerimizin çoğu köylerini bir yazlık olarak kullanıyorlar ve kışları Elazığ'a taşıyorlar. Şehir merkezine ulaşımın sorun olmadığı alanımızda bugün her türlü taşıma aracı mevcuttur.

Yukarıda yerini ve kısaca özelliklerini belirttiğimiz alanımızda coğrafi açıdan incelemeyi amaçladığımız bu çalışmamızın ana amacı fiziki ve beşeri olayları ve aralarındaki ilişkileri alanımız dahilinde ortaya koymaktır.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Yöntemleri:

Bilindiği gibi, yerleşme coğrafyası çerçevesinde yerleşmeler, kır yerleşmeleri ve şehir yerleşmeleri olmak üzere iki bölümde incelenmektedir.

Bu araştırmanın esasını, kır yerleşmelerinin belirgin özelliklerini gösteren Korucu (Genefik), Değirmenönü (Zenteriş), İçme, Yukarıbağ (Şeyhhacı) ve Şehsuar köylerinin incelenmesi oluşturmaktadır. Bu köyler İçme Bucağı'na bağlı köylerdir.

Ülkemizde yıllardan beri, köye yönelik yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Sosyolojik amaçlı çalışmaların yanında , çeşitli üniversitelerin ilgili kürsülerinde köyü çeşitli yönleriyle konu edinen etüd ve tezlere de rastlamak mümkündür. Ancak 1985 nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusun % 47'sinin bucak ve köylerde yaşadığı ve iktisaden faal nüfusun ise %60'nın tarım kesiminde bu çalışmalar oldukça yetersiz sayıdadır.

Kalkınma hamlelerinin, küçük birimlerinden başlanarak büyüğe

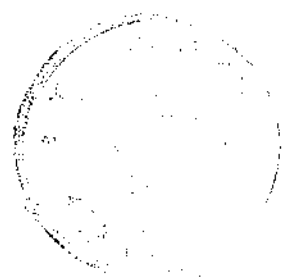
doğru gidilmesi gerektiği fikrinin ışığında, köy yerleşmelerinin öncelikle kalkındırılması ve refah düzeylerinin yükseltilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesi, öncelikle köyleri iyi tanımaya ve ihtiyaçlarını tesbit etmeye bağlıdır. Hemen her köy bir diğerinden farklı özelliklere sahip olduğundan, bunların ihtiyaç duydukları yatırımlarda farklılık götorecektir. Köyleri birtakım özelliklerine göre gruplara ayırarak incelemek ve ortalama problemleri ortaya koymak son derece sakıncalıdır. Bu nedenle bu tür çalışmalar sonucunda yöreye götürülen yatırımlar, çok defa başarısızlıklarla sonuçlanmıştır. Bundan dolayı, köyleri ana gruplar altında değilde, içinde bulundukları ortam özellikleri ve sahip oldukları en küçük farklılıklarında gözönüne alınmasıyla bu aksaklıkların da giderilmesi gereklidir.

* Ekonomik ve sosyal kalkınma ilkeleri önde tutulan ülkemizde ve özellikle Doğu Anadolu bölgesinde, kalkınmayı etkileyen ekonomik ve tarımsal gelişmenin yanında, yerleşme coğrafyası çerçevesinde köy ve köyaltı yerleşmelerinin araştırılarak incelenmesi gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde , özellikle planlı dönemegirilmesiinden bu yana köy ve köylü meseleleri öncelikle ele alınmıştır. Ne var ki, köy toplumunun sosyal ve ekonomik yönden kalkınma planlarında gösterilen ve belirtilen seviyeye çıkartılması, kısaca modern bir toplum karakterine kavuşturulması, köye götürülen hizmetlerin daha verimli, ihtiyaç ve şartlara daha uyumlu bir hale getirilebilmesi için, herşeden önce köyün sosyal ve ekonomik özellikleri hakkında birtakım bilgilere sahip olmak gerekir. (KARABORAN, 1987, S.43-56)

Bu bakış açısıyla, birçok coğrafya bilim adamları çeşitli araştırmalar yapmışlar ve gerçekte yapılması gereken bu araştırmalarına ışık tutucu eserler yazmışlardır. (ALAGÖZ , 1946; INANDIK 1950, 1958; DÖNMEZ, 1960; TUNÇDİLEK , 1964)

Bütün bunlardan yola çıkılarak Türkiye'nin sosyal ve ekonomik kalkınma gayelerine yerleşme coğrafyası ve bölge planlaması çalışmalarına katkıda bulunmak gayesiyle Yukarı Fırat Havzası'nda Elazığ iline bağlı beş köyün incelenmesi tercih edilmiştir.

Bu araştırmada, yöre ile ilgili olarak daha önce yapılan bilimsel çalışmaların (Sergün, Ümit, TONBUL S., Karaboran H. H. , Akkan, E., vs.) ışığı altında birşeyler ortaya koymaya çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİZİKİ COĞRAFYA

1- Yeryüzü Şekilleri:

İnceleme alanımız olan Mastar Dağı (Kuzey etekleri) ; Güneydoğu Toros kıvrım sistemi içinde yer alır. Güneydoğu Toros kıvrım sisteminin kuzey kenarı boyunca; Elbistan, Malatya, Uluova , Bingöl, Muş, Van Gölü ve Gevar depresyonları uzanır. Mastar Dağı içinde bulunduğu kıvrım sisteminin uzanışına uygun olarak; kuzeydoğu- Güneybatı uzanışı ile Uluova depreyonunu güneyde Hazar Gölü depresyonundan ayırmaktadır (Erinç,1953, S.111) .

G. D. Toros kıvrım sistemi içinde yer alan depresyonlar dizisine dahil bulunan Uluova; oluşum bakımından Alp Orojenezine ait kıvrımlı dağların kenar çukurluklarından biridir (Sergün, Ü. 1975 .S. 11) .

Uluova'nın yüksekliği 845 m. ile 1000 m. arasında değişmektedir. Güney ve Güneybatı da ovayı 1000 m. eşyükselti eğrisi çevreler. Buna karşılık ovanın en çukur yeri olan Murat Nehri vadisinin yerleşmiş bulunduğu kuzeydoğu köşesinde yükselti 800 m.'ye iner (Akkan, E, 1972,S. 183) . (Keban Baraj Gölü tarafından işgal edilmeden önce ovanın en alçak kısmı 800 m. dolaylarındadır).

Ovanın yaklaşık 1/3 ' e karşılık gelen 110 km² 'si Keban Barajı Gölü suları altında kalmıştır. Uluova'nın çevresini güneyden kuşatan Mastar Dağı'nda ise yükselti Mastar Tepe'de 2171 m.'yi bulmaktadır. Bu kadar kısa bir mesafede yükseltinin bu kadar artması çevrede eğimin fazla olmasına sebep olmaktadır. İnceleme alanımızda şu morfolojik bölümler ayırt edilmektedir. Bunlar tek tek ele alınıp yapısal özellikleriyle anlatılacaktır:

- a - Dağlık alan ve üzerindeki vadiler
- b - Birikinti konileri
- c - Ova

a- Dağlık alan : Uluova depresyonunu güneyinde bulunan Mastar Dağı K.D. G.B. yönünde uzanıslıdır. Tamamen maden karnası (Orta Eosen) ve Hazar grubu (Maestrichien- Paleosen)'na ait çökellerden meydana gelmiş olan Mastar Dağının başlıca yükseltileri güneyden kuzeydoğuya gidildikçe artış göstermektedir. Güneyde Dedeboynu Tepe 1358 m. , Vari tepe 1953 m. olup ovaya doğru (kuzeyde) tepelerin

İçme dolaylarındaki bulunan andezitler oldukça kırıklı ve çatlaklıdır. Korucu da granitler andezitler arasında görülür. Andezitler ayrışma ve aşınmaya dirençli olduklarından belirgin bir topoğrafya oluşturlar (Erdem. E.1987).

Yukarı İçme - Şehsuvar arasında serpantinler ayırt edilir. Mastar Dağını teşkil eden fabro- diorit ve serpantinler kretase filişleri ile beraber bulunur (Uluova ve Elazığ ovaları Hidrojeoloji Etüt Raporu 1970 s.13).

Mastar Dağı üzerinde karstik bazı şekillere de rastlanmaktadır. İçme'de Mastar Dağı eteklerinde lapyalara, mağaralara ve dolinlere rastlanmaktadır.

Mastar Dağı üzerinde vadilere göz attığımız zaman; vadi yoğunluğunun düşük olduğunu görürüz. Buradaki vadi yoğunluğu kilometrekareye 10 km. gibi düşük bir değer gösterir.

Vadi yoğunluğu; yapı, jeomorfoloji, iklim ve bitki örtüsünün etki derecesine göre şekillenmektedir. Alanımızda genelde sızma fazla olduğundan vadi yoğunluğu da buna bağlı olarak düşüktür. Bunun yanı sıra vadi derinliği fazladır. Bu da yine kalkerli yapının sızmayı fazlalaştımasına bağlı olarak gelişir. Ayrıca kalkerli yapı akarsu yoğunluğunu da zayıflatmıştır.

b- Birikinti Konileri:

Araştırma alanımızda Mastar Dağı ile Uluova tabanı arasında birikinti konileri teşekkül etmiştir. Ovanın güneyine rastgelen bu birikinti koniler fazla gelişmemiştir. Yamaç eğiminin fazla olması, kendilerini oluşturan materyalin kaba unsurlu oluşu buna neden olmuştur. Ayrıca alanımızda birikinti konileri birbirlerinden ayrı olarak gelişmemiştir. Bu birikinti konilerinde kum, çakıl, az kil ve siltten meydana gelen alüvyonlar, ova tabanına inildikçe materyallerin boyu küçülmektedir. Geçirgenliği iyi olan bu birikinti konileri büyük miktarda su depo etmektedir. Bu nedenle inceleme alanımızda köyler bu birikinti konileri üzerine kurulmuştur. Bu depo edilen su birikinti konilerinin eteklerinde kaynak olarak ortaya çıkmaktadır.

c- Ova: Araştırma alanımızda birikinti konileri üzerine kurulmuş olan köylerimizin toprakları ovaya kadar indiğinden dolayı ovaya da bir göz atalım:

Uluova, Doğu Anadolu'nun diğer birçok ovası gibi sınırları belirgin bir morfolojik ünitelerdir (Akkan. E- 1972, S. 182). Kuzeybatı da Meryem Dağı eşiği sahası ile Elazığ Ovası'ndan ayrılır. Kuzeyde Hasret Dağı, güneyde Mastar Dağı, Çelemlik Dağı ve Sivrice Dağı dizisi bulunur. Böylece ova

Morfolojik bir ünite oluşturmaktadır. Ovanın yüksekliği 850-1000 m. arasında değişmekte olup, uzun eksen 35 km. genişliği 10, 15 km.dir. Ova 360-370 kilometrekare alan kaplamakta olup 110 km² Keban Baraj Gölü tarafından işgal edilmiştir.

Uluova kalın alüvyonlarla örtülü olup bu alüvyonlar altında DSI (1966)'nin yapmış olduğu sondajların sonucu faylar tesbit edilmiştir. unlarla birlikte ovanın senklinal karakteri gösteren bir çöküntü alanıdır (Akkan. E. 1972. S.182).

Uluova'daki kalın alüvyon örtüsünün derinliği ovanın uzanış yönünde artmaktadır. Ovanın çoğu yerinde alüvyal örtüden kalınlığı 300-400 m.'yi geçmektedir. Bu alüvyonlar Kuvaterner dönemine aittir.

Uluovanın; Keban Baraj Gölü tarafından işgal edilmesi sonucu inceleme alanımız içinde bulunan köylerin tarım arazilerinin büyük bir kısmı sular altında kalmıştır. Bu ise ekim alanlarındaki daralmaya bağlı olarak üretimi düşürmüştür.

2- İklim:

İnceleme alanımız, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölgesi'nde yer almaktadır.

Türkiye'nin en yüksek ve dağlık bölgesi olan Doğu Anadolu Bölgesi'nde "yükseltileri batıdan doğuya doğru artan, birbirine paralel dağlar ile, arasına sıkışmış ve birbirinden belirgin eşiklerle ayrılmış ovalar" şeklinde karakterize edilebilecek morfolojik özellik, coğrafi konum ve deniz seviyesine göre yükeltinin yer yer büyük değişiklikler göstermesine bağlı olarak birbirinden farklı iklim tiplerine rastlanmaktadır. Başka bir ifade ile esas itibarıyla bölgenin yer şekli özellikleri iklimin batıdan doğuya doğru daha karasal bir karakter kazanmasını sağlarken, biri diğerinden oldukça farklı yöresel, lokal ve mikroklima alanları doğurmuştur. Sonuçta, bölgede birbirinden değişik çeşitli iklim tipleri ortaya çıkmıştır (Tonbul , S. 1986, S.275).

Doğu Anadolu Bölgesi'nde " Yukarı Fırat bölümü " içinde araştırma alanımızın yer aldığı Elazığ ve çevresi bölgenin diğer yerlerine göre daha farklı ve daha elverişli bir özellik gösterir (Akkan. 1972, S.188) . Ortalama yükseltinin diğer bölümlere göre daha düşük olması, orta yükseklikteki dağ ve platoların ve alçak depresyonların yaygın olması, Güneydoğu Toros'ların güneyi duvar gibi koruması Maden oluşu ve Kömürhan Boğazi

gibi geçitler, özellikle kış mevsiminde güneyin daha ılık ve nemli havanın yöreye sokulmasını sağlar bunlara bağlı olarak yöre iklimi ,özellikle kuzeydoğu bölümüne göre daha ılıman bir yapıya bürünür (TONBUL. S, 1986 S.275).

Bütün bunlara bağlı olarak tektonik oluşumlu bir ova olan Uluova'da da orografik yapının ve yükselti farklarının tesiri ile genel iklim alanlarında meydana gelen bazı değişmeler, yöre ikliminin mahalli bir karakter kazanmasını sağlamıştır (Sergün. .S .18). Araştırma alanımızdaki iklim özelliklerini belirlemek için meteorolojik verilere dayanarak en az 25 yıllık rasatlara başvumak gerektiği için biz de Elazığ meteoroloji istasyonunu 1980 ve 1985'e kadar olan rasat değerlerini dikkate alarak, ayrıca içme Bucağı'nda bulunan yağış istasyonunu 1976'dan 1992'ye kadar olan rasat değerleri gözönünde bulundurduk.

a) Sıcaklık: Elazığ'da 1937-1938 rasat değerlerine göre yıllık ortalama sıcaklık 13.0°C (Tablo 1 - şekil 1). Ocak ayı ortalaması -0.1°C ; ile en soğuk ay, Temmuz ayı ortalaması 27.1°C ile en sıcak aydır. Yaz aylarında sıcaklık 20°C zerindedir (Haziran 25.2°C , Temmuz 27.1°C , Ağustos 26.3°C , Eylül 22.2°C .)

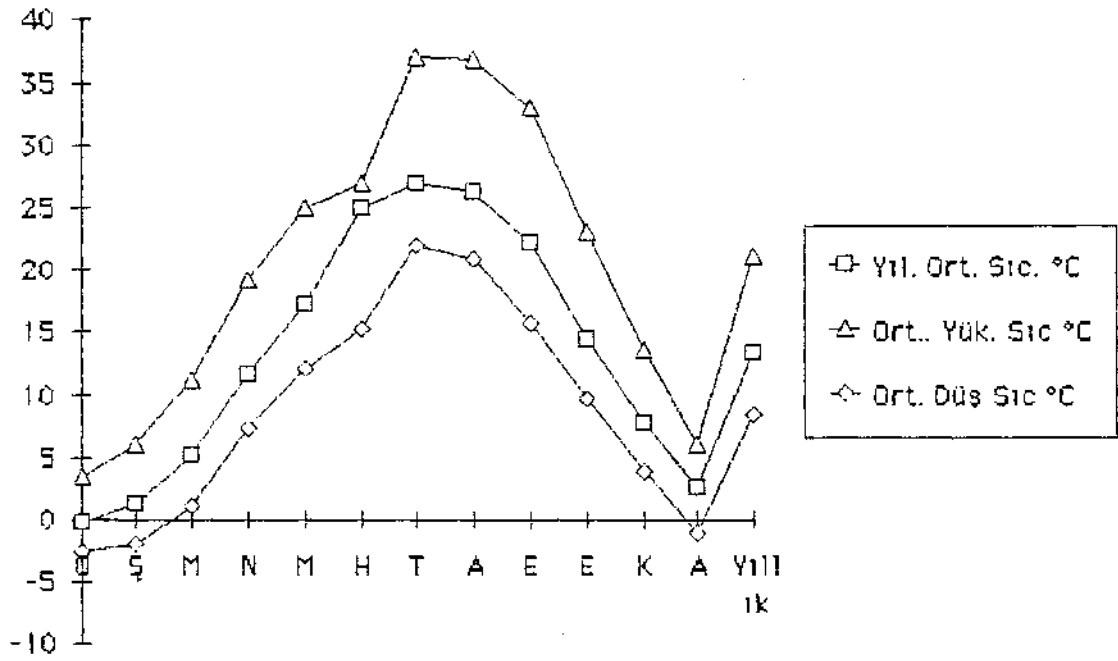
Ocak ayı ortalamalarından Mart ayına kadar sıcaklık yavaş yavaş yükselmesine rağmen Marttan sonra hızla artar ve Temmuz'a kadar devam eder . Ağustosa gelindiğinde sıcaklıkta az da olsa düşüş görülür ve Eylülden sonra bu düşüş hızlanır. Düşüş Ocak ayına kadar srr.

Yaz mevsiminde ortalama sıcaklık $25-6^{\circ}\text{C}$. Kışın 1.3°C derece sonbaharda 14.8°C ve ilkbaharda 11.3°C dir.

Yıllık ortalama sıcaklığın aylık dağılışına (şekil 1) baktığımız zaman; sıcaklığın mevsimlere göre çok farklı olduğunu gösterir.

Ortalama düşük ve ortalama yüksek sıcaklıklar, yıllık ortalama sıcaklığa büyük benzerlik göstermektedir (şekil 1- tablo 1). En düşük sıcaklığın yaz aylarındaki ortalamaları, ortalama sıcaklıkta 10°C gibi bir fazlalık gösterir. Temmuz ayı maksimum ortalama ile ocak ayı minimum ortalama sıcaklığı arasındaki fark 38.5°C gibi bir yüksek değer göstermektedir. Yaz ayları, yüksek ortalama sıcaklıkları ile Türkiye'nin Güneydoğu ve Akdeniz bölgelerinden sonra en sıcak yöresidir. Yöremizde

Elazığ'da Yıllık Ortalama, Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Yıllık Gidişi

1949 yılında 42 °C Temmuz ayı sıcaklığı Doğu Anadolu'dan başka hiç bir yerde görülmemiştir (DMİGM bülteni, 1974). 1972' de ise ocak ayında -22.6 °C sıcaklık en düşük sıcaklıktır (DMİGM bülteni 1974) .

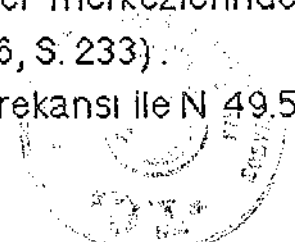
b)Don: 1937- 1985 yılları arasındaki dönemin ortalamalarına göre inceleme alanında yılda 81-8 gün don olayına rastlanmaktadır (Şekil 2). Alanımızda yılın yedi ayında don olayı görülmemektedir. Don olayı Ekimde başlamakta ocak ayına kadar devamlı bir artış, Ocaktan sonra devamlı bir azalışla Nisan ayına kadar sürmektedir. İlk don olayı 14 Ekimde başlamaktason don olayı da Nisanın ikinci yarısında görülmektedir. sonbahar ve ilkbahr aylarındaki donlu gün sayısı 19 olduğu halde kış aylarında bu değer 62'dir. Bu özellikleri ile Doğu Anadolu'nun donun en geç görülüp en erken sona ettiği yöresidir. Bu nedenle Akdeniz ikliminin tipik örneklerinden incir araştırma alanımıza sokulabilmiştir.

c) Basınç ve Rüzgarlar:

-Basınç: Elazığ meteoroloji istasyonunu 40 yıllık (1941- 981) verilerine göre yıllık ortalama basınç 667- 5 milimetredir. Aylık ortalama basınç değerlerinin birbirine oranla az farkla düşüp yükseldiği görülür. Minimum değerlerini Temmuz ayında gösteren basınç, Ağustos ayı ortalarından itibaren önce hızlı, sonra artarak Kasımda en yüksek değerine ulaşmaktadır. Aralık- Temmuz arası yükseliş dikkat çeker. İki değer arasında fark ise 7- 3 milimetreyi bulmaktadır. Bu durum genel basınç koşullarının mevsimler arasında gösterdiği değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Sonbahar ve kış mevsiminde basınç; yıllık ortalamanın üzerinde, ilkbaharda; ortalamaya oldukça yakın, yaz mevsimi ise ortalamanın altında bir değer taşımaktadır (Tablo 2) . Basınçlar yıl içinde oldukça düzenlidir.

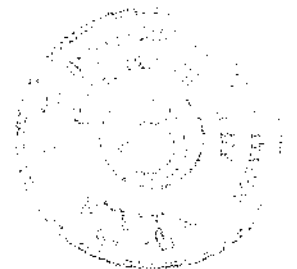
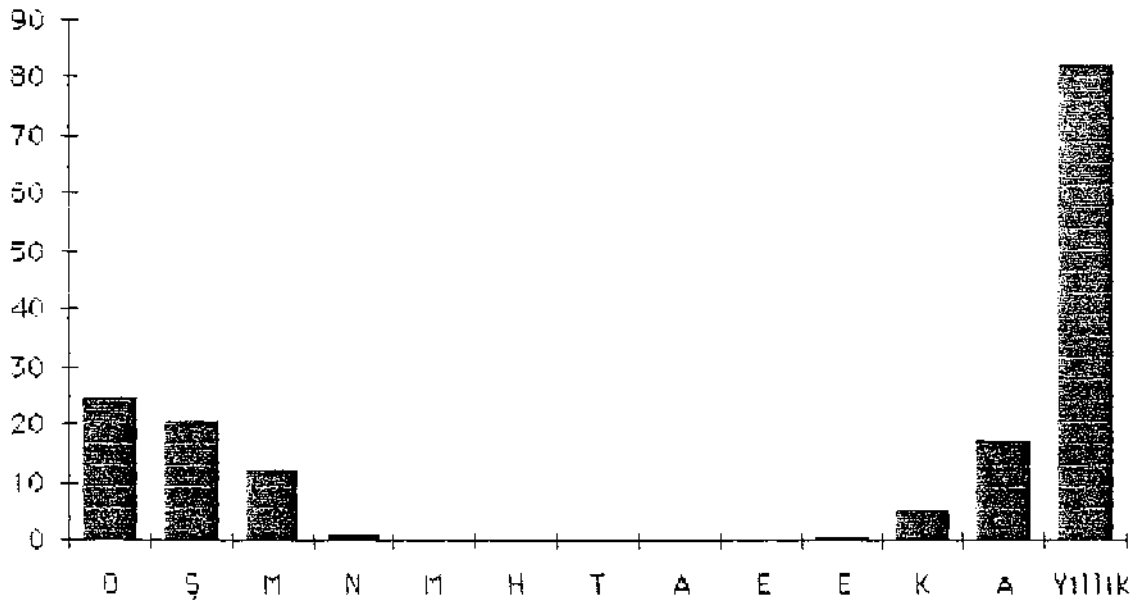
- Rüzgarlar: Elazığ meteoroloji istasyonunun 32 yıllık (1949 - 1981) verilerden faydalanılarak 16 yönde esen rüzgarın esip frekans yüzdesi hesaplanarak bir tablo oluşturulmuştur (Tablo 3) . Tabloya bakıldığında; kışın doğu , diğer mevsimlerde ise kuzeybatı yönlü rüzgarların daha çok sayıda estikleri görülür. Yaz mevsiminde etkin rüzgar yönünün kuzey sektörlü olması, genelde Türkiye ve Doğu Anadolu özelliklerini yansıtır. Buna karşılık, doğu sektörlü rüzgarların kış mevsiminde daha çok sayıda esmesi Van hariç, Doğu Anadolu Bölgesinin diğer merkezlerinde görülmemesiyle ilginç bir karektere sahiptir (TONBUL. 1986, S. 233) .

Yıllık ortalamalara göre etkin rüzgar yönleri % 35 frekansı ile N 49.5

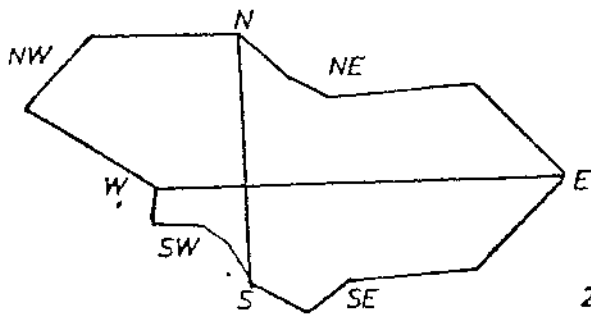

Dolu Günlerin Ortalama Aylık Dağılımı

Dolu Gnler Ort.

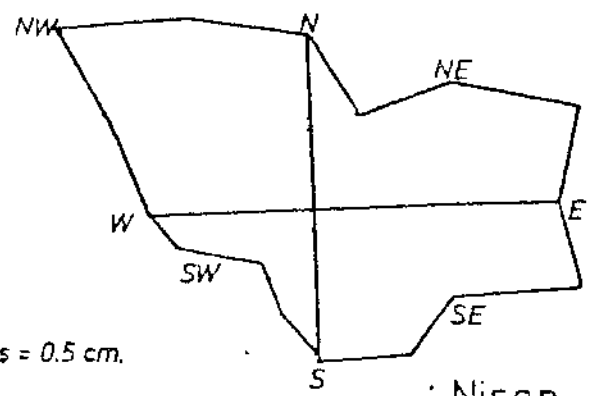

Rüzgâr Esme Yönü	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıl.Or.
N	6.1	6.6	5.9	6.2	5.1	5.3	7.9	6.8	7.9	10.0	8.5	6.0	6.8
NNE	4.5	4.3	5.0	3.7	3.7	4.9	4.0	4.7	4.7	6.9	7.8	5.3	4.8
NE	3.4	3.6	4.8	4.9	4.1	2.2	3.0	1.8	4.0	4.4	5.9	4.4	3.9
ENE	10.8	8.9	7.2	8.9	6.3	2.7	1.6	2.1	3.0	4.5	10.2	12.2	6.2
E	13.5	10.0	8.2	8.0	6.3	2.2	1.8	1.4	2.1	7.1	7.8	13.3	6.3
ESE	11.8	10.3	7.8	9.3	7.7	4.0	1.4	2.3	2.4	4.4	7.2	11.5	6.3
SE	2.7	5.8	6.2	5.5	5.5	2.4	1.9	1.6	2.3	3.9	5.9	5.9	4.2
SSE	5.7	4.9	4.5	5.6	4.3	3.0	1.6	2.7	3.7	3.7	6.1	5.4	4.1
S	4.0	3.0	5.3	5.2	7.4	4.1	3.0	2.7	4.0	3.7	2.7	3.5	4.1
SSW	2.4	3.3	2.8	3.7	3.7	3.3	2.6	4.5	3.8	3.8	2.9	3.3	3.3
SW	1.8	3.2	2.6	2.5	4.4	2.3	3.1	3.6	3.6	3.8	2.8	2.0	3.0
WSW	3.6	3.4	4.0	4.6	5.5	6.0	5.5	6.4	5.8	4.2	3.4	3.3	4.7
W	3.5	4.6	5.6	5.6	8.2	9.0	8.5	8.3	10.0	7.9	6.2	3.1	6.8
WNW	7.3	9.2	9.2	7.5	9.5	18.0	19.3	18.3	14.4	14.2	6.6	6.5	12.0
NW	8.7	12.8	12.1	10.5	8.8	15.4	19.9	18.0	14.3	10.8	7.2	5.3	12.3
NNW	7.2	9.8	5.6	7.5	8.8	14.0	16.9	14.0	13.2	9.2	8.5	8.8	10.7

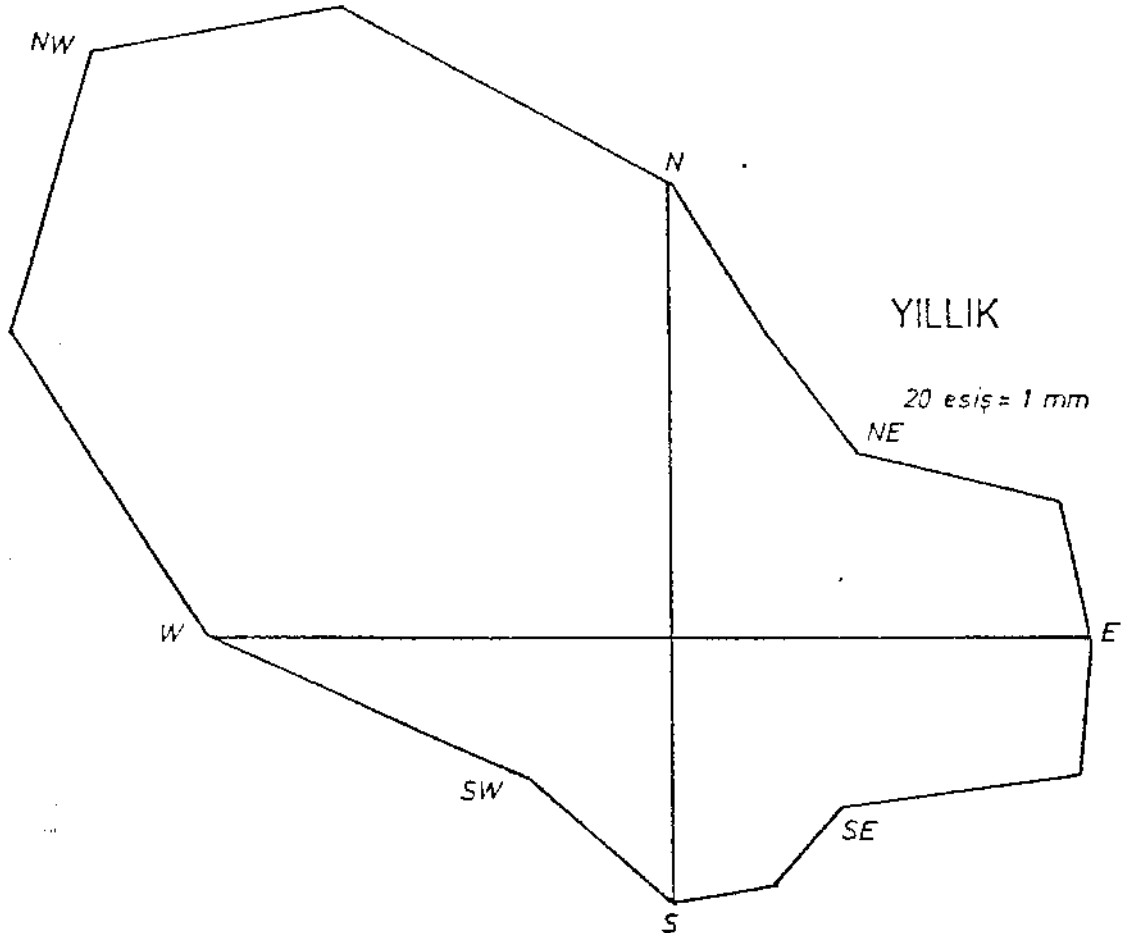

Ocak

20 esis = 0.5 cm.

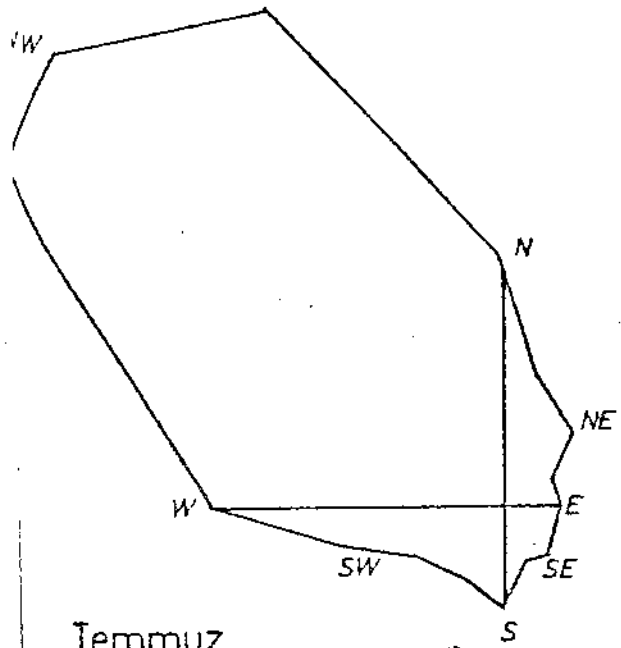

Nisan

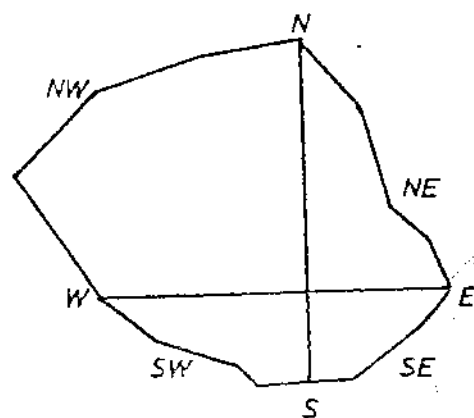

YILLIK

20 esis = 1 mm

Temmuz

Ekim

°W ve % 23 değeri ile 59 E' dir (Şekil 3).

Elazığ'da rüzgar değerlerine baktığımız zaman yıl içindeki gidişinde büyük farklar yoktur. En hızlı rüzgar Haziran ayında 30.3 kuvveti ile kuzeybatıdan, en düşük değer ise yazın Ağustosta 20.9 m . sn şiddetinde batı güneybatı yönlü rüzgara aittir.

d) Nemlilik: Elazığ meteoroloji istasyonunun 44 yıllık (1937-1981) verilerine dayanılarak oluşturulan tablo 4 incelendiğinde;

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık Ortalama
Nisbi	77.3	73.8	65.0	55.5	47.0	34.1	27.7	27.7	32.7	48.5	67.7	77.0	52.7
Nem %													

Tablo 4. Ortalama Nisbi Nem %

Ortalama nisbi nemin yıllık gidişinde, tam anlamıyla sıcaklık gidişinin bir simetrisini oluşturmakta olup maksimum değerlere soğuk dönemde minimum değerlere ise sıcak dönemde erişilir. Sıcaklık gidişiyle nisbi nem gidişiyle karşılaştırıldığında Kasım ayı Mart ayında daha yüksek bir ortalama sıcaklığa sahip olduğu halde, nisbi nemi daha yüksek Temmuz ayı ise ağustos ayından daha yüksek bir ortalama sıcaklığa sahip olduğu halde, eşit değerde nem oranı içermektedir. Halbuki, ters orantılı bir durumun olması beklenirdi. O halde bu ayların nisbi nem yüzdeleri üzerinde, sıcaklık faktöründen başka bir faktör etkili olmaktadır. Buharlaşma ve ortalama rüzgar hızları ile ilgili tablolara bakıldığında, Mart ayındaki buharlaşma ve ortalama rüzgar hızının, Kasım ayına göre daha fazla olduğu dikkat çeker.

Alanımızdaki ortalama nisbi nem (%52 - 7) oldukça küçük bir değer göstermektedir. Öyleki, İç Anadolu'da dahil Türkiye'nin hiç bir bölgesinde araştıma alanı ve Güneydoğu Anadolu'daki kadar minimumlar görülmez. Bunun nedenini yaz ile kış arasındaki nisbi nem farklarında aramak gerekir.

e) Yağış: Elazığ ve çevresinde, Akdeniz yağış rejiminin değişmiş, başka bir deyişle gecikmiş bir benzeri görülmektedir. Kuşkusuz bu durum, planeter ve coğrafi faktöre bağlıdır. Yine aynı faktörler, yöne yağış koşullarının içinde bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesi ve komşu olduğu bölgelerden farklı bir şekilde belirmesine yol açmıştır (TONBUL. S.1985. S. 206).

Elazığ meteoroloji istasyonunun 1931- 1985 yılları arasındaki vasat değerlerine göre yıllık ortalama yağış 429.1 mm.' dir. Yağışın aylara

dağılışı düzensizdir (Tablo 5) (Şekil 4). En yağışlı ay nisan (67 mm.) , en kurak ay ise ağustos (1 mm) dir. yağışlar ağustostan sonra artmaya başlar ve nisana kadar devam eder. Nisandan-Hazirana kadar yavaş yavaş düşüş gösteren yağış, hazirandan sonra hızlı bir alçalma ile Ağustos ayında en düşük değere ulaşır. Buna göre yıl içinde 176 ,5 mm. yağış miktarı ile ilkbahar; % 41.2 lik yıllık yağışta payı ile en yağışlı mevsimdir. Yaz aylarının toplam yağış miktarı 15.5 mm. olup % 4 gibi düşük değere sahiptir. Kış sonbahara göre daha yağışlıdır. Kış aylarının toplam yağış miktarı 135.8 mm. ile % 31-7 lik paya; sonbahar aylarının toplamı ise 90.3 mm. olup % 23 lük paya karşılık gelmektedir (Şekil 4).

Elazığ'da 429.1 mm. lik yıllık ortalama yağış şüphesiz reliefe bağlı olarak inceleme alanı içinde farklı bir dağılışı göstermektedir. Uluova gibi depresyonlar 300 mm. dolayında oldukça düşük miktarda yağış alırken, 2000 m. yi geçen dağların bu metreden yüksek bölümleri yer yer 1000 mm. ye varan yağış değerleri ile oldukça yağışlı alanlar olarak belirmektedir (TONBUL, 1985.S. 211).

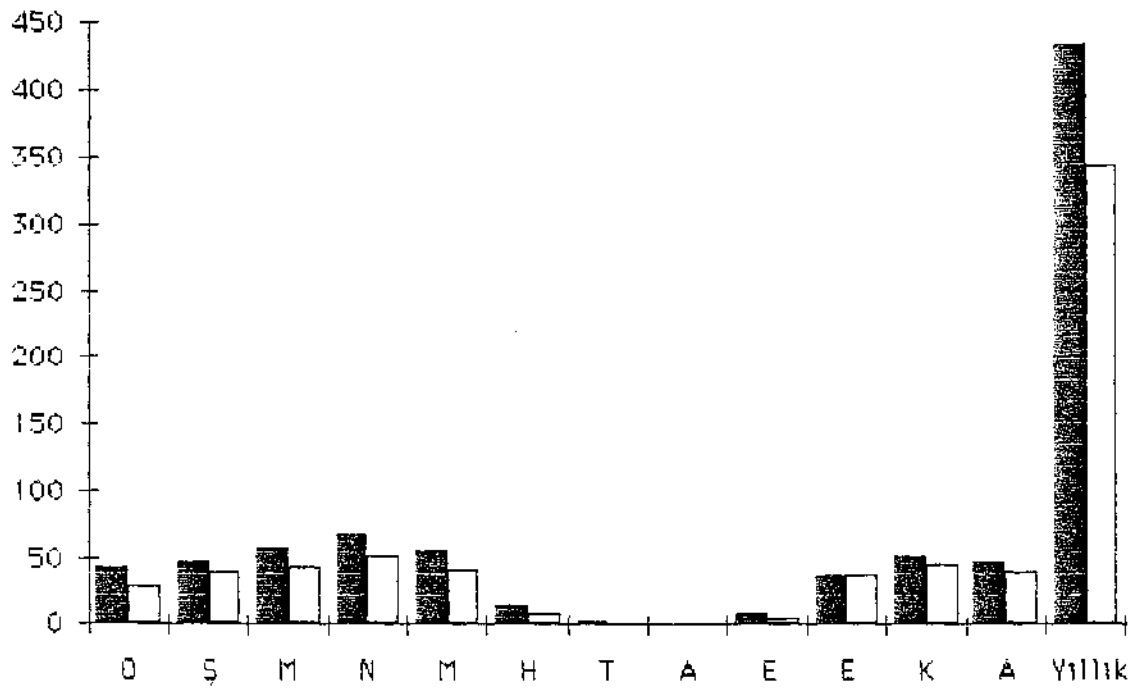
İçme köyünde bulunan yağış rasat istasyonunun 1976-1993 yılları arasındaki yaptığı rasatlara baktığımızda; (Tablo 6) yıllık ortalama yağış miktarında düşüklük görülmektedir. Elimizdeki bu veriler 17 yıl gibi kısa bir sürenin rasatı olması nedeniyle gerçeği bize tam yansıtmazken daha öncede belirttiğimiz gibi Uluova ve 2000 m' ye kadar yağışlar düşük miktardadır.

Yağışın yıllar arası gidişine baktığımız zaman belirgin bir düzensizlik görülür. 52 yıllık süre içinde minimum yağışa, 156.4 mm (1932) ile maksimum yağışa 733 mm (1976) da rastlanmıştır.

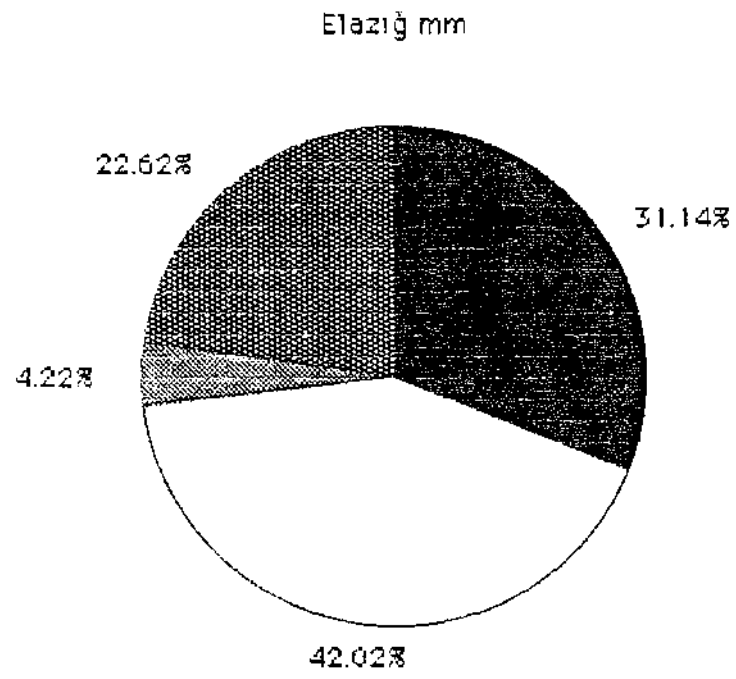
1-Kar Yağışları: Elazığ ve çevresi Doğu Anadolu Bölgesi içinde en az karyagışı olan yerlerden biridir. Aynı zamanda kar yağışlı dönem , yıl içinde daha kısa bir süreyi oluşturmaktadır. 26 yıllık rasat verilerinin ortalamalarına göre, inceleme alanındaki kar yağışlı günlerin aylık dağılışı şekil 6' da gösterilmiştir. Bunlardan da anlaşıldığı gibi yıl içinde ortalama kar yağışlı gün sayısı 20-9 olup, bu değer bir ayı bile bulmaz. Kar yağışlı devre Kasım ile Nisan ayları arasındaki döneme rastlamaktadır. Bununla birlikte Nisan ve Kasım aylarındaki kar yağışlı gün sayısı bir günü dahi bulmaz. Kar yağışlı devre içinde en yüksek değer, aşağı yukarı bütün Türkiye'de olduğu gibi Ocak ayına aittir. Bu ayı Şubat izler. Bu iki ay 13-5 gün ile yıllık yağışın %65' ini oluşturur. Aralık ve Mart ayları da Ocak ve Şubat'a göre yüksek olmamakla birlikte yine de yüksek değer gösterir. Ekim ayında yüksek yerler

Elazığ ve İçmede Yıllık Yağış Miktarlarının Aylara Dağılışı

Elazığ'da Yıllık Yağış Tutarının Mevsimlere Dağılışı

hariç kar yağışı görülmez.

2-Yağış etkinliği : Araştırma alanımızda nemlilik veya kuraklık koşullarından,nemli ve kurak devrelerin uzunluğundan ve bunların özelliğinden , yani yağış etkinliğinden bahsedilecektir.

Yağış etkinliğini ortaya koymak için, çeşitli araştırmacılar tarafından değişik formüller ortaya konmuştur.Bunlardan yağış-sıcaklık ilişkisine dayanan DE MARTONNE, KÖPPEN ve Türkiye koşullarına en iyi uyan ERİNÇ formüllerini ve yağış- buharlaşma ilişkisine dayanan THORNTWAITE formüllerini kullanacağız.

DE MARTONNE formülüne göre (1926) yıllık kuraklık indisi değeri 19.0 dır.Bu konu ile bağlantılı haritalarda inceleme alanı 15-20 eğrileri içinde kalmaktadır(Erinç,S.1985.S.359.w.) Yani alanımız yarı kurak bölge sınımanı içinde bulunmakta , fakat yarı nemli - yarı kurak sınırları olan 20 değerine oldukça yakın bir indis değeri gösterir.Şekil 5 'e bakıldığında ; yıl içinde kuraklık veya nemlilik oranı ; mevsimler hatta aylar arasında büyük değişiklikler gösterdiği görülür. Yörede ; Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları kurak ;Ekim ayı ise yarı kurak; Mayıs ayı yarı nemli ve Kasım, Aralık, Ocak- Şubat- Mart ve Nisan ayları ise nemli geçmektedir. Bu durum ile araştırma alanı Akdeniz iklim özellikleri göstermektedir.

KÖPPEN(1922) formülüne göre; yıllık yağış tutarının % 65'i nemli devrede görülmesine rağmen, ne soğuk devrede ne de sıcak devrede yağışların % 70 'ten fazla olmadığı anlaşılır. Buna göre inceleme alanı Akdeniz iklimi içine girmekte fakat kışlarındaha soğuk geçmesiyle ondan kısmen ayrılır.

ERİNÇ (1965)' in "" Yağış Müessiriyeti" formülü yöre için 23.5 indis değerini vermektedir. Buna göre araştırma alanı yarı nemli bölgeler içinde yer almaktı ve yarı kurak , yarı nemli sınırına oldukça yakın bir değerde bulunmaktadır. Bu formül Elazığ'a ait verilere uygulandığında, yağış etkinliğinin yıl içi gidişi tablo 7'de görülmektedir.

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK
KURAKLIK	240	152.4	68.4	48	27.6	8	0.8	0.4	3.6	20.4	48	111.6	23.5
Indisi													

Tablo 7. Elazığ'da Erinç kuraklık indisinin aylık gidişi

Buna göre Aralık, Ocak, Şubat ve Mart ayları çok nemli, Nisan, Kasım ayları nemli, Mayıs ayı yarı nemli, Ekim ayı yarı kurak ve diğer üç yaz ayı ise kurak geçmektedir.

THORNWAITE formülüne göre ise yörenin yıllık indisi (-6) olarak bulunmaktadır. Bu açıdan almamız kurak- yarı nemli sahada (C1) yer almaktadır. Yöre için iklim tipi C1 ,B1,S2 ,B1 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu formüle göre yöre kurak -az nemli , birinci derecede mezotermal,su noksanı yaz mevsiminde ve çok kuvvetli orta derecede kuvvetli orta derecede kontinental ve yaz ayları PE değeri % 55 olan bir iklim hüküm sünmektedir(Tablo 8,Şekil 6).

Bütün bunlardan sonra yöremizde hüküm süren iklim tipinin " karasallıkla genel karakterli kısmen bozulmuş Akdeniz iklim tipi" olduğu sonucuna varılır. (TONBUL.

S.1985.S.247)

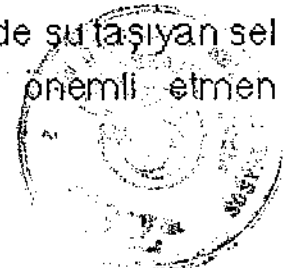
Keban Barajının yöre iklimi üzerindeki etkilerine göz attığınızda;Baraj yapıldıktan sonra yöre ikliminde bazı değişimler görülmüştür. Ancak bu değişim ve etki fazla olmamıştır.11 yıllık periyodun yetersiz oluşu nedeniyle gerçeği bize tam yansıtmaz. Etkinin daha belirgin olarak kendini göstermesi için uzun bir süreye ihtiyaç vardır (TONBUL .S.1986.S.291).

3.Hidroğrafya:

Ortalama yıllık yağış miktarının 43.0 mm. civarında olduğu yöremizde ,yağışın büyük bir miktarı birikinti konilerinden ve diğer geçirgen tabakalardan süzülerek yeraltı suyuna dahil olmaktadır. Diğer kısmı ise yağışlı devrelerde topoğrafik eğime uygun olarak ovaya inmektedir.

a)Akarsular: Araştırma alanımızda akarsu ağı fazla gelişmemiştir.Daha önce de belirttiğimiz gibi inceleme alanımızda zeminin geçirimli bir yapıya sahip olması nedeniyle yükseklerde akışa geçen sular birikinti konilerinde sızma sonucu yeraltında depolanırlar.Alanımızdaki dereler uzun boylu derelerdir. Bunların çok geçirgen kalkerli yapı ve fazla eğim nedeniyle uzun boylu olduğunu söyleyebiliriz. Fakat fazla su taşımadıkları için ilk bakıldıkları zaman bunların birer sel yatağı olduğu izlenimini uyanır.

Gerçekte de bu derelerin büyük bir kısmı yağışlı mevsimlerde su taşıyan sel yataklarıdır.Alanımızda akarsuların rejimini etkileyen en önemli etmen

geçirgenliktir. Araştırma alanımızda Heringet çayına dökülen başlıca yan dereler:Cellikom D. , Besker

D. ,Büyük Göl D. , Kuşkaya D. , Yukarı Bağ D. , Şehsuvaran Dereleridir.

Bu derelerde akımın en yüksek olduğu dönem ilk bahar ayıdır.Çünkü yükseklerde eriyen kar suları bu dereleri beslemektedir. Yaz ayı kurak geçmekte ve sonbaharda düşen yağışlar ise akıştan ziyade yaz aylarındaki su açığını kapatmaya harcanmaktadır.

b) Kaynaklar: Araştırma alanımız kaynak bakımından oldukça zengindir. Karstik alanların geçirimsiz zeminlerle yaptığı kontaklarda, sahadaki çatlak yapılar, dağ yamaçlarında, birikinti konilerinin kil tabakalarıyla keseştiği yerlerde kaynaklar mevcuttur.

Alanımızda en önemli kaynak alanı Yukarı İçme köyüdür. Burada bulunan iki önemli kaynakda 100 Lt / Sn gibiyüksek bir akın tespit edilmiştir. (Hidrojeoloji Raporu).

Ayrıca incelemelerimiz sırasında kaynak sularının bazılarının kalitelerindeyi olduğunu gördük. İçme Köyü müşhil suyu ve Genefik maden sularının incelemeleri yapılmış ve İçme Köyü müşhil suyunun sodyum klorürce zengin bir su olduğu tespit edilmiştir. Terkibinde ayrıca Nitrat, Sülfat, Bromür, fosfat ve Arsenik iyonları da mevcuttur.(Hidrojeolojik etüt raporu)

Koruca' da bulunan kaynak bahçelerinin bitim yerinde Master Dağı 'na doğru çıkıldığında Yelpınarı mevkii (Şifalı su mıntıkası) ' nde bulunmaktadır. Yel hastalıklarına iyi gelmeketedir.

Aşağı Bağ'da kaynaklar Keban Baraj Gölü'nü beslemektedir. Bu kaynakların bir kısmı çeşme , bir kısmıda havuz yapılarak içme ve sulamada kullanılmaktadır.

c) Yeraltı Suları : Alalınımızda yeraltı sularına göz attığımızda; Birikinti konilerinin üzerine gelen yağmur suları, tepelerden inen sel suları ve sel derelerinin sularının bir kısmı süzülerek yeraltı suyu rezervlerine intikal eder.

DSİ (1969) tarafından yapılan arştırmada Uluova üzerinde yeraltı suyu bulunduran ovadaki kil seviyelerinden biri Korucu Köyü dolaylarında tespit edilmiştir.Köylülerin açtığı kuyularda 6-7 m. derinlikte su elde edilmiştir. Kil seviyesine karşılık gelmeyen yerlerde ise 12- 13 m. derinliğe inilidiği halde su elde edilememiştir.

İnceme alanımızda bulunan köylerimizin hemen hepsinde ortalama 15 ile 20 arasında kuyu mevcuttur.

d) Keban Baraj Gölü ; Keban Baraj Gölü inceleme alanımız da oldukça geniş bir yer kaplar. Daha öncede belirttiğimiz gibi baraj yapımından sonra Uluova 'nın verimli ve çok yönlü tarıma müsait olan topraklarının 1 / 3 'ü sular altında kalmıştır. Bu durumdan inceleme alanımızdaki köylerde etkilenmiştir. Bu nedenle Keban Baraj Gölü 'ne kısaca bir göz atmakta fayda vardır.

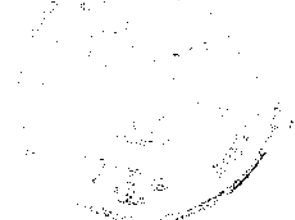
Keban Baraj Gölü 1974 yılında baraj setinin inşaatı bittikten sonra , aynı yıl 4 ünite ile enerji üretimine başlamıştır. Baraj seti gerisinde 125 km. uzunluğunda 68.7 kmkare alanında 3-6 milyar metreküp hacminde olup Türkiye'nin en büyük yapay gölü meydana gelmiştir. Yağız havzası 64.100 km kare olup 425 km'lik havza uzunluğuna ve 125 km²'lik genişliğe sahiptir. Gölün en düşük kotu 820, en yüksek kotu ise 845 m.dir.

Keban Baraj Gölü'nden sahamızda Eyüp Bağları'nda kurulan pompaj yardımıyla sulamada faydalanılmaktadır.

Keban Baraj Gölü'nün ovalı işgalinden sonra tarım alanında özellikle sebzeçilikte önemli bir düşüş gözlenmiştir. (Yurt Ansiklopadisi S.251 7) Ayrıca tarla ziraatinin yanında bahçe ziraati önem kazanmıştır.

4-Toprak Örtüsü: Bilindiği gibi belirli bir alanda oluşmuş toprak örtüsü, o alanda görülen iklim koşullarına , bitki örtüsüne, jeolojik yapıya , yeryüzü şekillerine ve nihayet insanın doğa üzerinde gösterdiği faaliyetlere bağlı olarak oluşur ve yine bu faktörlerin tek tek ya da gösterdiği özelliklere göre değişir. " Bugünkü iklim koşulları (yarı kurak iklim ve asıl bitki örtüsüne (kuru oman) göre, araştırma alanının hakim toprak tipini kestane rengi toprakların oluşturmaları gerekirdi. Çünkü bugünkü iklim ve vejetasyon ikliminin ana özellikleri, bu tür bir toprak tipinin gelişmesine gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte bugün yer yer bazı alanlarda dikkat çekmekle beraber genelde kestane rengi toprakların yerini kahverengi topraklar almış durumdadır. Bu durum pedojenik süreç içinde bazı faktörlerin araya girerek, kestane rengi toprakların gelişimi yönünde olan normal gidişini değişikliğe uğrattığı veya degradasyona yol açtığını ortaya koymaktadır. Degradasyon üzerinde etkili olmuş faktörlerin başında doğal ve vejetasyonu, geniş ölçüde tahribe yol açan insan faktörü gelmektedir (TONBUL.S.1985 s.348)

Sahamızda görülen toprak tiplerini, Topraksu tarafından hazırlanmış olan " Elazığ İli toprak Kaynağı Envanter Raporu - 1978" den

yararlanarak ve arazi gözlemlerimize dayanarak belirlemeye çalışacağız.Şimdi bu toprakların özellikle dağılışlarını açıklamaya çalışalım. (Harita5)

A- Azonal Topraklar:

a) Alüvyal Topraklar: Yöremizde bu topraklara ova tabanına doğru inildikçe sel sularının hızlarının kesildiği, hafif meyille ve düz sahalarda rastlanmaktadır. Jeolojik devirlerden sonra oluşmaya başlamaları nedeni ile toprak teşekkülüne yeterli zamanın kısalığı toprak horizonlarının oluşumunu engellemiş ve meydana geldikleri ana kayaya yakınlıkları büyük ölçüde muhafaza edilmiştir. Bu topraklar, ana kayaya yakınlık gösteren azonal topraklar serisine dahil edilmiş genç topraklardır. (Sergün, Ü.1975 S.34) . Azonal topraklar olması nedeniyle özel bir iklim tipine vejetasyonu yoktur. Her iklim ve vejetasyona sahip olabilir (Envanter raporu,1978).

Bütün Uluova'nın çevresinde birikinti konileri ve yamaç depoları üzerinde meydana gelen kaba unsurlu ve çok geçirgen toprak tiplerinin yer aldığı görülür.

b) Kolloviyal Topraklar: Bu topraklar dağlık-tepelik araziden taban araziye geçişteki etek şeritleri ve eski birikinti konileri üzerinde gelişmişlerdir. Belirgin bir horizonlaşma göstermekle beraber profilde iki ayrı kat açık görülür. Bu toprakların geçirgenliği iyi olup rengi çoğu yerde koyu kırmızıdır. (TONBUL.1985.S.345)

Toprak haritasında da görüldüğü gibi birikinti konileri üzerine yerleşmiş köylerimizin topraklarının büyük bir kısmını kolloviyal topraklar oluşturmaktadır.

B-Zonal Topraklar:

a) Kırmızı-Kahverengi Topraklar: Alanımızda kırmızı kahverengi topraklara Mastar Dağı'nda rastlanmaktadır. Alanımızda görülen bu toprakların renginde belirgin bir kırmızılık dikkati çeker. Kırmızı kahverengi bu toprakların bu rengi üzerinde muhtemelen feldisbatların bileşimindeki demirin oksitlenmesi etkili olmuştur. (TONBUL.1985 s.310) Bu toprakların bulunduğu alanlar genellikle mera olarak kullanılmaktadır. Bu topraklar A(B)C horizonlu topraklar olup derinliği çoğunlukla sığdır. Ana kayanın ayrışmasından teşekkül etmiş bulunan C horizonu iyi gelişmiştir.

5- Bitki Örtüsü:

İnceleme alanımızda toprak, iklim ve relief göz önüne alındığında sahamız bitki topluluklarının gelişmesine elverişli bir özellik göstermektedir.

buna rağmen alanımızın bir step sahası görünümünde olmasının en büyük sebebi asırlardan beri süre gelen orman tahriplerinin sonucudur. - Louis" Das Natürliche pflanzenkleid Anatoliens" adlı eserinde alanımızı kurakçıl karakterli orman alanları olarak gösterilmiştir. (Sergün.Ü. 1975 S.36)

Uluova'yı çevreleyen sırtlarda görülen orman kalıntıları bütün bunların delilidir. Uluova ve benzer iklim şartlarına sahip bazı sahalarda, meşe topluluklarının yer yer 1000 metre ve 1000 metrenin altına kadar indiği görülmektedir. İnceleme alanımız Doğu Anadolu Bölgesinin büyük bir kısmı gibi , tabii orman sahasına dahil olduğu sonucuna varılabilir. Yörede halen mevcut meşe kalıntıları önceleri bir orman örtüsünün var olduğunu,sonraları yapılan tahriplerle kalktı gösterir. Bugün sadece yamaç ve sırtlarda ancak meşe çalılıklarına rastlanır (Sergün. Ü1975. S 37) . Bugün ortak Antropojen step özelliği göstermektedir.

Uluova'da orman katı 900m. den orman üst sınırı olan 2000m.'ye kadar çıkan kuşakta yer alır. Araştırma sahamızın en yüksek noktası olan 2171m. (master tepe) ile orman üst sınırı olarak belirlenen 2000m . ler arası ise dikenli bitkiler katı olarak ifade edilebilecek olan yüksek dağ-plato step alanı olarak belirir. Ancak bu kat saha içinde pek az bir yer kapladığı göz önüne alınırsa araştırma sahamızın hemen tümü orman kuşağı içinde kalmaktadır .TONBUL'un (1985 s.355) belirttiği gibi " yörede önemli bir alan kaplayan 900-2000m. leri arasındaki bölümler doğal orman alanı içine girmektedir ." Alanımızda kuru orman formasyonunu meydana getiren ağaçlar hemen her tarafta 2000m. ye kadar olan yükseltilerde yayılmış olan meşe türleri (*quercus in fectoria*, *q.cerris*,*q.brantii* ve *q.libani*) görülür . Meşe türleri yanı sıra fazla yaygın olmamakla birlikte görülen yabani meyve türlerinden ; alıç (*craetegu j qronia*) ile karaçalı (*paliurus,spine-chistii*), çitlenbik (*celtis qustralis*) ve sakız (*pistacia terebinthus*) yer alır.

Ayrıca alanımızda nadir de olsa Akdeniz flora elemanlarında olan incir (*ficus carica*)' in görünmesi (İçme'de) Akdeniz ikliminin bazı izlerinin yöremizde görülmesine bağlanabilir.

Daha yukarılara çıkıldıkça Meşeler yerini Geven (*Astragalus*) türlerinin yaygın olduğu dikenli bitkiler katı başlamaktadır. Bu dikenli bitkiler yalnız bu seviyelerde değil sahanın hemen her yerinde yaygın olarak görülmektedir.

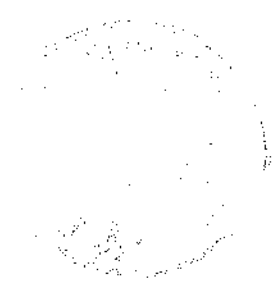
Alanımızda sayı bakımından en fazla türü kapsayan cins *Astragalus* cinsidir. Bu bitkinin ilk sırada yer alması araştırma alanımızın İran

- Turan bitki coğrafyası bölgesi içinde bulunması ve step vejetasyonunun geniş bir yer kaplamasının sonucudur. Bunların bazıları; *Astragalus Campulorrhynchus*, Mastardağ kuzey eteklerinde 1000 m. de, *A. Cephalotes* Kulu Tepe civarında 1350 m. de, *A. Lucies* ve *A. Pinnatifidum* Şehsuvar Köyü yakınlarında 1100 m. de görülmektedir. (Harun Eyren Doktora Tezi 1986 s.98). Gevan (*Astragalus*) dışında, siğir kuyruğu (*verbascum*), kekik (*Thymus kotsehyanus*), sütleğen(*Eyphardis*), çobanyastığı (*Acantholiman*) gibi bitkiler de yer almaktadır.

Alanımızda ayrıca fay kaynaklarının yer alması nedeniyle bu kaynakların çevresinde gür hiprofil karakterli bitki toplulukları yer almaktadır. Bu nemcil formasyonu oluşturan otsu türler ile ağaçlar şunlardır: Beyaz Söğüt (*salix alba*), kavak (*populus euphratica*), Iğde (*elaegnus*), Böğütlen (*Rubus fruticosus*), Nane (*mentha*).

İnceleme alanımızda bugün 1.400 hektarlık orman alanının büyük bir kısmını bozuk meralar oluşturmaktadır.

"Doğu Anadolu Havza Geliştirme Projesi" adı altında Elazığ Orman İşletme Müdürlüğü tarafından başlatılan Şehsuvar mikro - havzasında ormancılık faaliyetleri toprak muhafaza ağaçlandırması, mera ıslahı çalışmaları yapılmaktadır. Bu faaliyetlerden " Toprak muhafaza ağaçlandırması 506 Ha. alan üzerinde yapılmakta ve kullanılan ağaç türleri *quercus brantii*, *q.libani*, *q.infectoria*, *robinia pseudoacacia* 'dır İbrelî dikimlerde 100Ha-alana *Pinus sylvestris* ve *P.nigra* dikimi , yapraklı ağaç dikimi faaliyetlerinde 210Ha. alana *quercus brantii*, *q. libanij* ve *q.infectoria* dikimi yapılmaktadır. Orman alanı içinde kalan 648Ha.'a ıslah uygulamalarının bir parçası olarak Meşe Palamutunun nokta ekimi yapılmaktadır .Bu faaliyetler halen devam etmektedir (Doğu ve Güneydoğu Anadolu Havza Geliştirme Projesi ,T.C.Orman Bakanlığı, Elazığ Şehsuvar Mikro- Havza Planı).

İKİNCİ BÖLÜM

II.BEŞERİ COĞRAFYASI:

1-Yerleşme

Yerleşme ,”insanların oturduğu yer ile bunların yakın çevresinden faydalanıldığı topraklardır” şeklinde tarif edilebilir (Köksal.A.1972.S.63).Tek evden köy, kasaba ve şehire kadar her yerleşme daima kendinin kapladığı sahadan çok daha geniş bir saha kaplayan bir ekonomik faaliyet sahasına rast gelir ve yerleşme noktaları ekonomik faaliyet sahaları dahilinde çok küçük noktalar halinde görülür .Yerleşme ve ekonomik faaliyet sahaları sebep ve mekan itibarıyla daima birbirine sıkı sıkıya bağlıdır (Tanoğlu, A.1954.S.3). Yerleşmelerin var oluşlarında tabiatın üstünlüğü ve coğrafi etkinin önemini belirler .bu ise yerleşme ilkelerinin tayininde fiziki şartların önemini kabul ettirir (Tanoğlu A. 1954 S.2) .

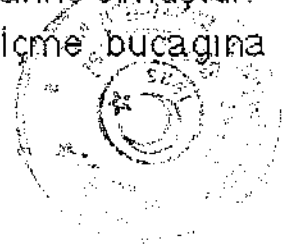
Mesken ve meskenlerin bir araya gelmesinden köyler, kasabalar ve şehirler meydana gelir. Yerleşme yerlerinin seçilmesinde, oluşumunda, gelişmesinde ve yapı tarzında coğrafi şartların etkisi önemli rol oynar (Köksal A. 1972 S 64). Yerleşme üzerinde bu tanımlamalardan sonra çalışma alanımızda yerleşmelerin tiplerine yerleşmeye etki eden sebeplere geçmeden önce bu alanda yerleşmenin tarihine bir göz atalım.

a) Yerleşme Tarihine Genel Bir Bakış;

”Keban Baraj Gölü Altında Kalan Arkeolojik Yerleşmeleri Kurtarma Projesi” adı altında yürütülen kurtarma kazıları yaklaşık altı yıl sürmüştür. Bu kısa süre içerisinde araştırılan yerleşmeler,Elazığ ve yöresi ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin bir bölümünün tarihini ve kültürünü büyük ölçüde aydınlatmıştır. Bu çalışmalara 1966'da O.D.T.Ü. Mimarlık ve Restorasyon Bölümü, 1967'de ise İ.Ü. Prehistorya kürsüsü ile Michigan Univ. 'nin ortaklaşa oluşturdukları iki ayrı ekip katılmıştır. Araştırmalar sonunda saptanan yerleşmelerin kazılarına 1968'de başlanmış, bunlara yerli yabancı birçok bilim adamı ve kazı ekipleri katılmıştır. Çalışmaların bir kısmı 1974'te diğerleride 1975'te baraj gölünün dolmasıyla sona ermiştir. (Yurt Ansiklopedisi S.2489)

Bu alan paleolitik dönemden beri yerleşme alanı olmuştur. Bu çalışmalar yöremize ait ilk yerleşmelerin tespitinde bize yardımcı olmuş, eldeki verilere göre yöremiz bugüne kadar tarihi devirlerde birçok kavimlerin hakimiyetine girmiş, bu kavimlerin medeniyet ve kültürlerine sahne olmuştur.

Mastar Dağı kuzeyinde, Altınova'nın güneyinde İçme bucağına

bağlı Değimenönü (Zenteriş) yakınlarındaki "Boytepe" höyüğündeki buluntular;Çayönü - Diyarbakır ve Cafer- Malatya çanak - çömleksiz Neolitik Obsidiyen buluntularına benzemektedir.Elazığ'da şimdiye kadar saptanmış ilk köy yerleşmesidir. (Esin, U. 1981, S. 19)

Çalışma alanımızdaki eski yerleşmeler ise Altınova'daki kazı çalışmalarında ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmalara göre höyüklerin yerleşme tarihleri şöyledir; Norşun Tepe'de ilk yerleşme son Kalkolitik,Korucu tepe'dede Kalkolitik dönemde, Tepecik höyüğünde en eski yerleşme son Neolitik dönemine, Tülin Tepe'de ilk yerleşme İ.Ö. 5000'e yani ilk kalkolitik dönemine rastlamaktadır. (Yurt Ans. , S.2490, 2491,2492)

Elazığ'ın yazılı tarihi, Hitit tabletlerindeki bilgilerle aydınlatılmaktadır. Bu dönemde yörede önce Hurri-Mitanni egemenliğikurulmuş ve bunu çeşitli uygarlıklar izlemiştir.

İşuva, Hurri- Mitanni, Hitit dönemi İ.Ö. 2000'lerde İşuva ülkesi, Orta Anadolu Mezopotamya arasında bir köprü durumunda idi. Bugün Elazığ yöresini kapsayan ve kuzeyde Murat suyu, batıda ve güneybatıda Fırat'la çevrili alanda yer alan İşuva'nın bu coğrafi konumu, gerek çivi yazılı tabletlerden, gerekse son yıllarda Keban Bölgesi'nde yapılan araştırma ve kazılarla kanıtlanmıştır.(Yurt Ans. S. 2493)

Elazığ ilinin İçme bucağı yakınlarında Korucu Tepe'de yapılan kazılarda (M. Vantoon ve H.G. Güterbock tarafından) ele geçen mühür baskılarındaki önemli isimler buranın İşuva olabileceğini destekler durumdadır. (ERTEM,H. 1990 s.587)

Elazığ ve yöresinin, yani İşuva bölgesinin siyasal açıdan önem kazanması Hurri - Mitanni Devleti'nin Yukarı Mezopotamya'da güçlendiği ve Kuzey Suriye 'de hak istemeye başladığı döneme rastlar. Hititler'in de aynı istekte bulunmaları İşuva Bölgesi'nin bir anda önem kazanmasına yol açmıştır.

Hitit ve Hurri-Mitanni devletlerinin yanısıra, Asurlar da bu yörelerde etkinlik sağlamaya çalışıyorlardı.(Yurt. Ans. S.2403)

Hurri - Mitanni medeniyetinin yıkılmasından sonra bölge Hititler'le Asurlular arasında mücadelelere sahne oldu (Hauptmann, H. 1971 S.4-12).Keban kazıları Hitit sınırının Altınova ve Murat ımağı havzalarına dek uzandığını göstermiştir. (Yurt Ans. 2494)

İ.Ö. 1200'lerde Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra yörede

Muşkiler e emen olmuştur. Hitit imparatorluğu'nun  okmesiyle ortaya çıkan siyasi boşluk, çeşitli kavimlerin Anadolu'ya yerleşmelerine yol açmış ve Muşkiler Yukarı Fırat boylarında Harput - Elazığ yörelerine yayılmışlardı.

Uzun yıllar devam eden bu mücadelelerden sonra Van Bölgesi'nde ortaya çıkan "Urartular" M. .804 senelerinde bölgeyi işgal etmişlerdir.(Hauptmann,H.1971 S.4-12)

Norşun Tepe'de ortaya  ıkarılan Urartu yerleşmesi kalıntıları,Norşun Tepe ötesinde tüm Altınova Bölgesi'nin Urartu e emenli ine girdiği yöredeki arkeolojik çalışmalarla ıspatlanmıştır.

Urartular i. . VI.yy.da Asur,İskit ve Med'ler tarafından akınlara uğradı ve tarih sahnesinden silindi.Daha sonra yörede Med'ler Persler tarafından yönetildi.

M. . 358- 338 senelerinde ise Harput ve civarı İran h k mdarlı ına ba lı bir Gayrimüslim beylik tarafından idare edilmiş ve bu sıralarda Makedonya Kralı Büyük Iskender'in mücadelelerine sahne olmuştur. Harput'un Ege kıyılarından başlayarak Hindistan'ın kapısı Sur 'a kadar devam eden Kral Yolu üzerinde olması, yörenin hareketli bir tarihe sahne olmasının en büyük sebeplerinden biridir. Iskender Hindistan'a yapt ı seferler sırasında bu yolu kullanmıştır.(Hauptmaann, H. 1971, S.4-12). M. . III . yy. 'dan sonra Harput ve dolayları tamamen Romalılar, Partlar, Sasaniler arasında mücadelelere sahne oldu.Roma imparatorluğunun ikiye bölünmesinden sonra 395 - 518 yılları arasında Harput ve dolayları Bizans ve İranlılar arasında, bazen İranlılar'ın bazende Bizanslılar'ın hakimiyetine geçmesine sebep olmuştur. Bu Araplar'ın işgaline kadar sürdü. Daha sonra ise mücadeleler Türkler ve Bizanslılar arasında olmuştur.

1071 Malarzɡirt Savaşı ile Doğu Anadolu tarihinde önemli bir devrim başlangıcı kabul edilir. Bu devirde Türkler'in eline geçen Harput ve dolayları  ubuko ulları, Artuko ulları zamanında biraz huzura kavuştu.

M.S. XIII . asırda Selçuklular'la Eyyubiler arasında savaşlar yeniden başladı ve bunu Mogolları'n ve ilhanlılar'ın bölgeye akınları takip etti. XVI.yy. da Dulkadiro ulları ile Akkoyunlular'ın idaresine, 1515 'de ise Osmanlı topraklarına katıldı. XVI.asrın ortalarına doğru bölgede hukuki, idari ve iktisadi bakımdan bazı ilerlemeler görülmüş ve daha sonra İran şahı İsmail'in Osm. topraklarına taarruzu bölgenin istikrarlı hayata geçişini engellemiştir.

IV. Murat devrinde bölge önemini tekrar kazanmış ve bu dönemde bölge oldukça istikrarlı bir hayata kavuşmuştur.

Sultan Murat'ın ölümünden II. Abdülhamit'in tahta geçişine kadar ki iki buçuk asırlık zaman içinde Harput tarihi ile ilgili önemli olaylar yakından izlenememiş XIX. asır başında ise Rus savaşları, 1819'da baş gösteren Yeniçeri isyanları, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyanı ile Mısır ordusunun Anadolu içlerine kadar yayılması bölge hayatını olumsuz yönde etkilemiştir. Daha sonraları ise Gayri müslimlerin ayaklanmaları sümüş bu huzursuzluklar Cumhuriyet döneminde dahi rahatsızlıklar vermiştir.(Sözer .N.1969. S.48)

b)Yerleşmeye etki eden sebepler:

Yerleşmeyi tanımlarken tabiatın üstünlüğü ve coğrafi etkinin önemini belirtmiştik .

Yerleşmeler günümüzde fiziki şartlara ne kadar bağımlıysa Tarih öncesi dönemlerde de önemini her zaman korumuştur.

Neolitik'te Altınova'ya gelenler elverişli fiziki şartlarla karşılaşmışlardır. kıvrılarak akan çaylar boyunca korular, yamaçlarda ise kışa dayanıklı meşe omanları, bunların arasında açık alanlar bulunmaktaydı. Step haline dönüşme daha insan eli değmeden başlamıştı. Kurak oman sınırının ancak havza kenarlarındaki yüksek kısımlara kadar indiği zamanlarda bile toprak yerleşmeye elverişliydi. Coğrafyacı H.Louis, kurak omanın bu bölgesini , özellikle aranan bir yerleşme ortamı olarak belirtmektedir. "Kurak omanlarda ağaç örtüsünün seyrekliği açma yaparak boş alanlar elde etmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu boş alanların açık tutulması da kolaydır. Çiftçi tarlasını yeniden ağaçlandırmaya karşı koruyabilir. Buralar sürülmeyp terk edildiğinde ise tekrar ağaçlanabilir. (Keban Projesi 1972 S:60). Bütün bunlara bağlı olarak araştıma alanımızda ilk yerleşmeler ortaya çıkmıştır.

Araştırma alanımız Doğu Anadolu bölgesininYukarı Fırat Bölümünde Güneydoğu Torusların uzanış yönüne bağlı olarak Güneybatı - Kuzeydoğu uzanışlıdır. Güneydoğu Toros sistemi içerisinde yer alan Uluova havzasını güneyden Hazar Gölü çukurluğundan ayıran Master Dağı (2171 m) Uluova'yı çevreleyen en yüksek dağdır.

Uluova'yı çevreleyen yükseltilerin çok bariz bir şekilde görülmesi, bu ova kenarlarında birikinti konilerinin teşekkül etmesine ve kilce zengin, ince unsurlu temel alüvyonların üzerinde iri taneli, killi az kum ve çakıllardan oluşmuş, geçirimsizliği fazla alüvyonların belirmesine yol açmıştır. Su geçirimsizliği (Permeabilite) bakımından farklı özellik taşıyan bu alüvyonların

temas alanlarında, yani birikinti konilerinin eteklerinde çok bariz kaynak zonları oluşmuştur. (Akkan, E. 1972. S. 182). Mastar Dağı eteklerindeki köylerde bu kaynak zonlarının çıktığı yerlere kurulmuştur.

Uluova'yı 1000 m. eşyükselti eğrisi çevrelemektedir (E. Akkan, 1972, S.183). Çalışma alanımız olan Mastar Dağı kuzey eteklerindeki içme, Korucu, Değimeönü, Y. Bağ , Şehsuvar köyleri de (Bak. Topoğrafya haritası 3) 1000 m. eş yükselti eğrisine rast gelmektedir. Buraların birer yamaç köyü olması ve birikinti konileri üzerinde yer almasının en büyük sebebi daha önce de belirttiğimiz gibi kaynak zonlarının buralara rast gelmesidir.

Yerleşmeler için hayati önemi olan su yerleşme yerlerinin seçiminde ve bütün olarak yerleşme dağılışı düzeninde tayin edici bir role sahiptir. Uluova ve çevresinde diğer şartların müsadeseyle yerleşmeler toplu karakter kazanmıştır (Sergün, Ü. ,1975 S.73)

Yerleşmeye etki eden diğer bir koşul da ulaşımıdır. Elazığ - Bingöl karayoluna yakın olan köylerimizin ulaşım sorunu yoktur ve yerleşmelerin kurulup gelişmesinde önemli olmuştur.

c) Yerleşme Tipleri :

c-a) Köyler :

Fiziki şartlardan reliefin, yerleşme ünitelerinin şekilleri üzerindeki tesiri bilhassa yamaç köylerinde daha etkin olmuş ve onların ova tabanındaki yerleşme ünitelerine nazaran farklı biçimlerde ortaya çıkmalarına sebep olmuştur. Birikinti kolunileri üzerinde yer almaları nedeniyle iki yamaçla sınırlanmış üçgen şekilli yerleşme üniteleri olmuşlardır. (Sergün, Ü. 1975. s. 87).

"Cemaati, ev topluluğu, bağ bahçe, tarlaları, hayvanları ve köy halkının müşterek faydalandığı cami, okul, mezarlık, yaylak, kışlak, koru, köy orta malları v.s, ve nihayet bu yerleşme ünitesini diğer yerleşmelerden ayıran sınırları ile toplu kır yerleşmesi, toplu köy, kısaca sosyal birlik olarak KÖY budur." (Tanoğlu, A. 1969, s.272)Bu tanıma göre incelemekte olduğumuz bu tanıma uymaktadır. Köylerimizden İçme 1962 yılında Belediyelik olmuştur. Halen belediye olarak hizmet vermektedir.

Alanımızda yer alan köylerimiz dağ eteği yerleşmeleri olup, plansız, birbirine uzak mahallelerden oluşmuş özellikler göstermektedir (İçme hariç). Bu köylerimizde görülen sık dokulu yapı çevreye doğru bir açılma göstermektedir. Köylerimizin toplu olmalarının en büyük sebebi kuşkusuz su kaynaklarına yakın olma duygusundandır. Her köyümüzün çeşmesi, camii,

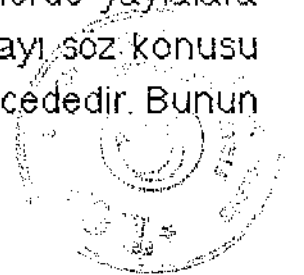
köy odası, köy meydanı mevcut olup bunların etrafında evler çevrelenmektedir. Köylerimizin toplu olmalarında doğal çevre etkilerinin yanı sıra tarihi ve sosyal olayların da etkisi büyüktür. Köylerimizde haneler mahallelere eşit oranda dağılmışlardır.

c-b) Köyaltı Yemeleşmeleri :

1- Mahalleler: Araştırma alanımızda köylerimizden D.Önü'nde mahallelerin birbirine göre uzak oldukları görülmektedir. Bu mahalleler D.Önü, Yolüstü, Venk, Kızılpınar mahalleleridir. Korucu da ise Yukarı Mahalle, Aşağı Mahalle, İstasyon Mahallesi, birbirine uzak olmayan mahallelerdir. İçme'de üç mahalle mevcuttur. Bunlar Geban, Yukarı İçme ve Aşağı İçme mahalleleridir. Bu mahallelerde birbirine uzak bir şekilde yerleşmişlerdir. Aşağı İçme göl kenarında bulunup Keban baraj gölünün kıyısı ile sınırlanmıştır. Büyük bir kısmı sular altında kalmıştır. Yukarı İçme ise köyün merkezini oluşturmaktadır. Yukarı Bağ'da da köyü oluşturan mahalleler birbirine fazla uzak değildir. Şehsuvar da fiziki şartların etkisiyle tek noktada oluşmuş bir mahalleden meydana gelmiştir. Zamanla ulaşım yoluna daha yakın olmak düşüncesiyle köydeki evlerini bırakıp Bingöl - Elazığ karayolunun kıyısına yerleşen aileler köye bağlı bir ikinci mahalle oluşturmuşlardır.

2- Yaylalar : Yaylalar genellikle hayvancılıkla uğraşan aileler tarafından kullanılan ve bu ailelerin belli zamanlarda kendilerine mesken edindikleri alanlardır diyebiliriz. Yaylaların kullanımı ailelerin izlemiş oldukları hayvancılık faaliyetlerine göre değişebilir. Tek geçim kaynağı hayvancılık olan aileler, diğer bir ifadeyle göçer olarak ya şayan aileler yaylaları sürekli olarak (yaz-kış) kullanırlar. Bununla beraber yarı göçebe olan aileler de vardır ki bunlar yazlarını yaylada, kışlarını ise köylerinde geçirirler. Yaylalar kimsenin mülkiyeti olmayıp köylülerin ortak malıdır. Bunların haricinde bir de yaylaya günlük olarak çıkıp inen aileler vardır.

Alanımızda köylerimizin hepsinin yaylaları mevcut olup bu yaylalar Master Dağı üzerinde yer almaktadır. Bu yaylalardan koyun ve keçi sürüleri otlatılmak suretiyle faydalanılmaktadır. Yaylalara, alanımızda, günlük olarak çıkıp inilmektedir. Yaylalardan faydalanma Haziran başlarından itibaren başlayıp Kasım ayına kadar sürmektedir. Alanımızdaki köylerde yaylalara günlük olarak çıkılıp inildiğinden dolayı yaylada yerleşme olayı söz konusu değildir. Bu bölgedeki yaylalar otlak bakımından yetersiz derecededir. Bunun sebebi hayvanların bu otlaklarda sık otlatılmasındandır.

Alanımızda köy-altı yerleşmelerinden kom, mezra gibi yerleşmeler bugün mahalle durumuna gelmiş olduğundan dolayı bunlar için ayrı bir başlık açılmamıştır

2 - Konut ve Konut Tipleri:

Sınırlı bir ekonominin yarattığı ve çok eskiye dayanan bir yapı geleneğinin hakim olduğu kır meskenleri, kış yaşantısının sosyal ve ekonomik yönünü belirleyen ve mekanın tesirlerini gerek biçim gerekse mimari tarzlarında yansıtan en önemli coğrafi olaylar olarak karşımıza çıkarlar. Bahsedilen bu karakterler, kır insanının bütün faaliyetlerinde olduğu gibi, evinin inşaatında da içinde bulunduğu coğrafi çevre şartlarının tesirinde kaldığını açıklar. Bununla birlikte, çevrenin etkileri yanında insanın kendisi, gelenek ve göreneği, alışkanlığı, eğilimleri meskenler üzerinde ayrı ayrı etkileyerek onların bazan aynı çevre şartları içinde değişik biçimler altında ortaya çıkmasına sebep olur (Tanoğlu, A. 1969, S.216)

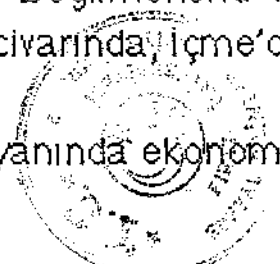
İnceleme alanımızdaki meskenlerin yapılışında iklim ve çevreden kolay sağlanan yapı malzemesinin rolü çok büyüktür. Değimenönü ve Korucu köylerinde evler kerpiçten inşa edilmiştir. İçme'de evler çevrenin malzemeleri karşılaması nedeniyle kerpiç evlerin yanı sıra taş yapılar da önemli yer tutar. Şehsuvar köyünde ise köyün eski yerleşim alanında evler kerpiç malzemeden meydana gelmiştir. Buna karşın daha kuzeyde Bingöl - Elazığ karayolu kenarında inşa edilen evler taş ve tuğladan yapılmıştır. Şehsuvar köyünün yeni yerleşim yeri olan bu alanda ulaşım kolaylığı nedeniyle malzeme Elazığ'dan temin edilmiştir. Yukarı Bağ köyünde evler yine kerpiçten inşa edilmiştir.

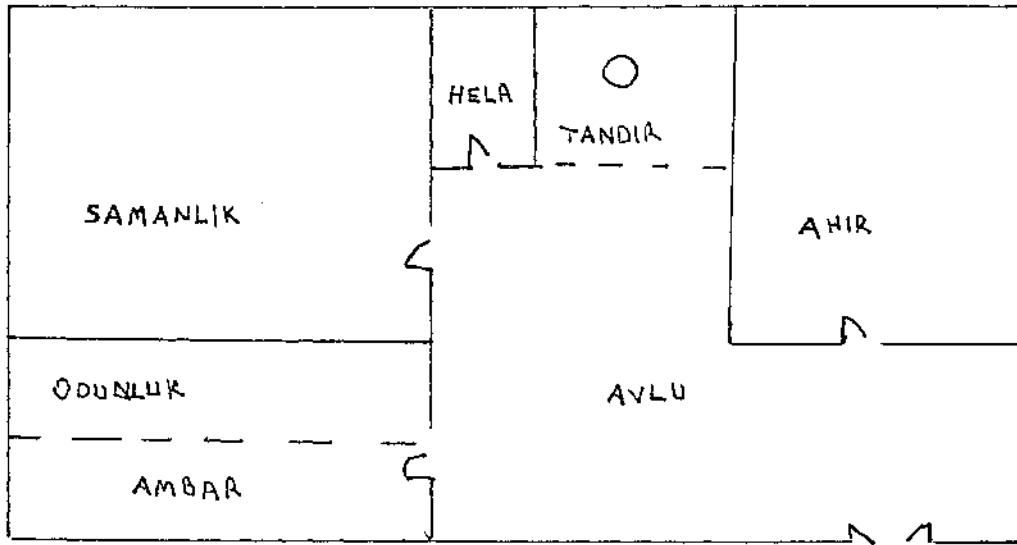
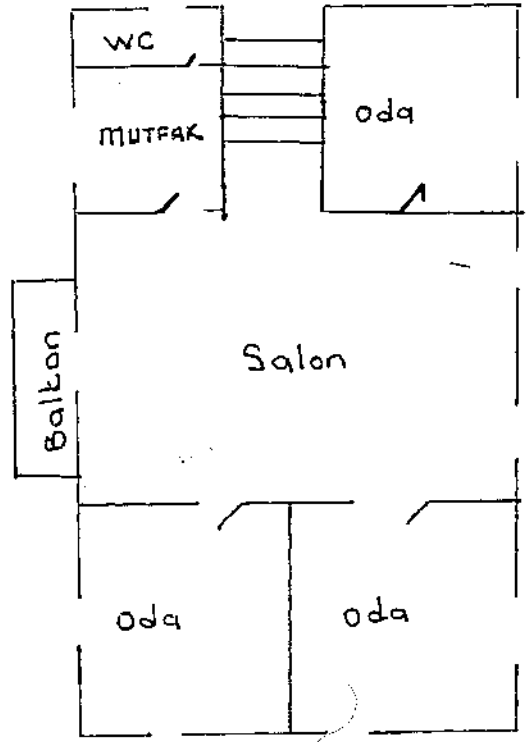
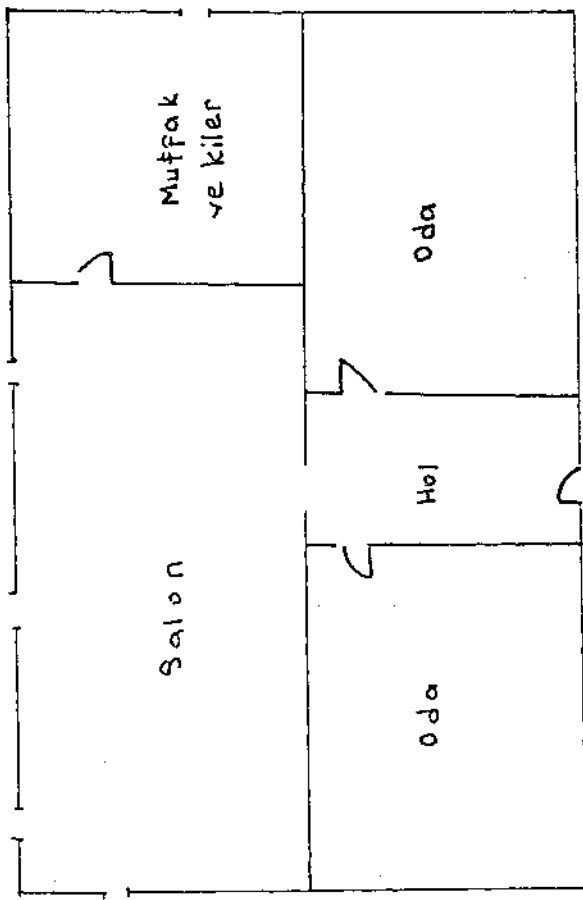
İnceleme alanımızda kerpiç yapılarda rastlanan bir özellik temelin bir metreyi geçmeyen yükseklikte taştan yapılmış olmasıdır.

Kerpiç, meskenlerin inşaatında en hakim yapı malzemesi olmasına karşın sahiplerinin mali güçlerine göre ahşapla takviyeli olarak kullanılmıştır. İki katlı evlerde ahşap malzeme kerpiçle birlikte büyük çapta kullanılmıştır. Bu durum çevre şartları yanı sıra insanların mali güçlerine de bağlıdır.

İnceleme alanımızda çatı örtüsü köylerde genelde düz dam ve toprak örtülüdür. bunun yanı sıra köylerde varlıklı olan bazı ailelerin evleri bezik çatı ve saç örtülüdür. Bu tür evlerin sayısı Korucu, Değimenönü ve Şehsuvar'da beş ile altıyı geçemezken Yukarıbağda 340 civarında, İçme'de ise eski bazı evler dışında sac hakim çatı tipidir.

Evlerin kat durumu ise ailelerin maddi durumları yanında ekonomik

Şekil : 7. Köylerimizde Tek ve Çift Katlı Ev Planları

uğraşıya da bağlıdır. Alanımızda yer alan köylere baktığımızda Korucu'da evlerin 1/3'ü tek katdan oluşurken geri kalanı çift katlı, Değimenönü'nde 1/4'ü tek katken geri kalan çift kat, İçme'de 1/3'ü çift kat geri kalanı tek kat, Yukarıbağ'da 1/6'sı tek geri kalan çift kat, Şehsuvar'da ise 1/6'sı tek geri kalanı çift katlıdır. İki katlı evlerin alt katı ahır, samanlık vs. olarak kullanılırken tek katlı evlerde bu eklentiler evin yanına yapılmıştır. (Şekil 7)

İnceleme alanımızdaki evlerin fonksiyonel yapılarına bakıldığı zaman, evlerin hemen hepsinde eklenti olarak ahırın yer alması tarımın yanı sıra hayvancılığa duyulan ihtiyaçtan gelir. Damlar ise tahıl ve meyve kurutma açısından önemli yere sahiptir. Bu sebeple genelde ahırların veya samanlıkların üzerindeki damlardan bu şekilde yararlanılır.

Alanımızda konutları eskiden günümüze göre kıyasladığımızda bazı farklılıklarla karşılaşmaktayız. Bu farkın en büyüğü taşıma sorununun az çok ortadan kalkmasıyla artık yeni yapılan evlerde taş ve kerpiç yerine tuğla, briketin de tercih edilmesi, çatı örtüsünün değişmesi gibi.

3 - Nüfus:

Bir yerleşmenin kendisini meydana getiren elemanlarından nüfus; ona dinamizim vererek zaman içinde değişik karakter kazandıran organik bir eleman ve aynı zamanda yerleşmenin niceliğini belirleyen önemli bir unsurdur. (Sergü, Ü. ,1975, s.82). Bilindiği gibi Doğu Anadolu'nun dağlık, sarp ve yüksek alanları seyrek nüfuslu, buna karşılık yerleşmeye uygun koşullar arzeden çukur alanlar, ovalar ve havzalar dağlık alanlara oranla yoğun nüfusludur. Araştırma alanımızda bir dağ eteği yerleşmesi olduğundan nüfus; Uluova'nın düzlük alanlarına tekamül eden yerleşmelere göre az nüfusu bünyesinde bulunmaktadır.

Alanımızda yaşayan insanların başlıca geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olduğu için, tarım ve hayvancılığı etkileyen koşulların nüfusa da yansması kaçınılmaz bir sonuçtur.

Nüfusla, fiziki çevre ve ekonomik olaylar arasında her zaman büyük bir bağımlılık vardır. Bu bağımlılık yanında alanımızda 1935'den 1960 - 75 yıllarına kadar görülen nüfus artışında önemli düşüşler görülmüştür. Bunun en büyük sebebi ise; Keban Baraj Gölü'nün Uluovada 110 km²'lik bir alanı kaplaması sonucu kaybedilen tarım toprakları ve alınan kamulaştırma bedelleri ile şehir merkezine ve batıya olan göçlerdir. Bu göçler sonucu 1970'dan sonra Elazığ ilinde önemli bir nüfus artışı görülmüştür. (Tablo 9).

Sayım yılı:	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985
Elazığ :	29.317	41.667	60.289	78.605	107.364	131.415	142.983	182.296

(Tablo 9) 1950 - 85 Yılları arasında Elazığ'da görülen nüfus gelişmeleri.

a- Nüfus Artışı: Araştırma alanımızda bulunan köylerimizde nüfus artışının 1935'den günümüze kadar olan genel serimi D.İ E. verilerinden faydalanarak inceleyebiliriz.

Köylerimizi ayrı ayrı ele aldığımızda;

Korucu: Tablo 10 ve şekil 8'e baktığımız zaman 1935'den 1950'ye kadar nüfusta bir artış varken 1955'de % -1.16 Düşme görülmüş ve bu 1965'e kadar düşerek devam etmiştir. 1965'den 1970'e kadar artarak devam eden nüfus Keban Barajının yapım yıllarına rastlayan dönemlerde (1970 - 1975) %-6.38 düşme göstermiştir. Bu devre Elazığ'da nüfusun arttığı döneme rastgelmektedir.

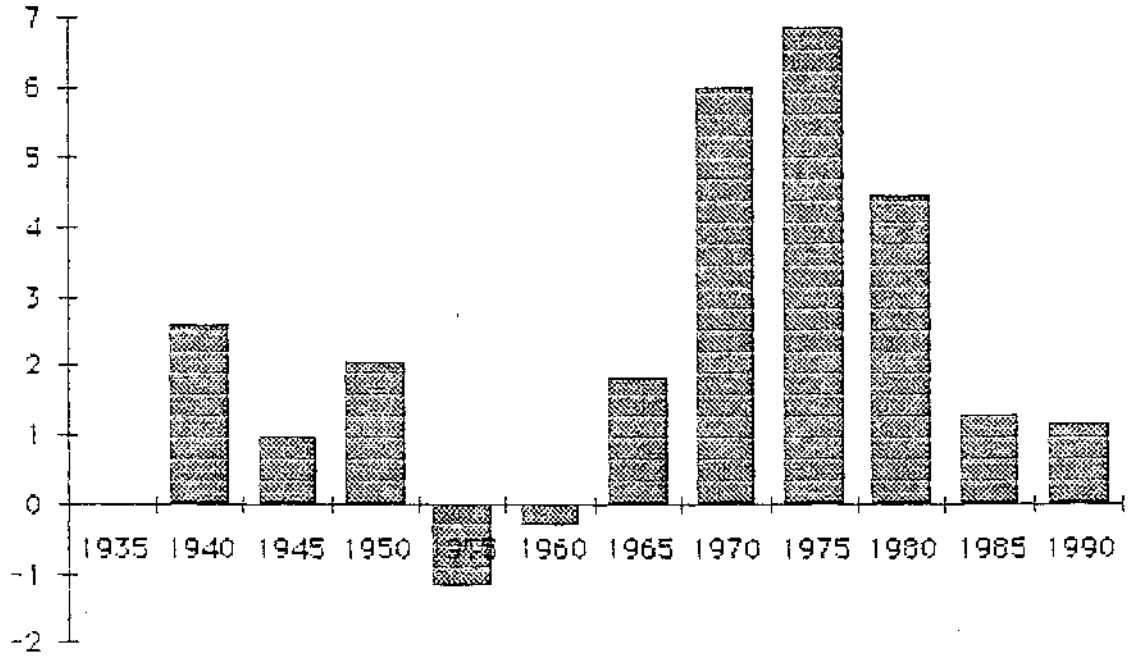
Değirmenönü: Tablo 10 ve şekil 8'e baktığımızda köyde 193'den 1990'a kadarki devrede sadece 1965'den 1970'e gelindiğinde bir düşme görülmüştür. Buda yine Keban Barajının yapım yıllarına rastlamaktadır. 1970'de görülen düşme %-0.17 değerindedir.

İçme: 1935 ile 1990 arasında İçmedeki duruma baktığımızda 1970 - 1975 yılları arasında nüfusta bir azalma görülmüştür. Halbuki 1935'den 1965'e kadar normal bir artış göstermiştir. 1970'de %-5.90, 1975'de %-5.85 Düşüş görülmesinin sebebi yine Keban barajının yapımına bağlıdır.

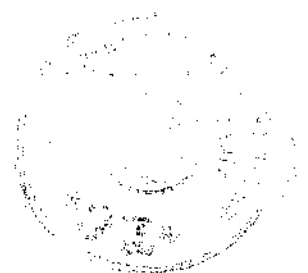
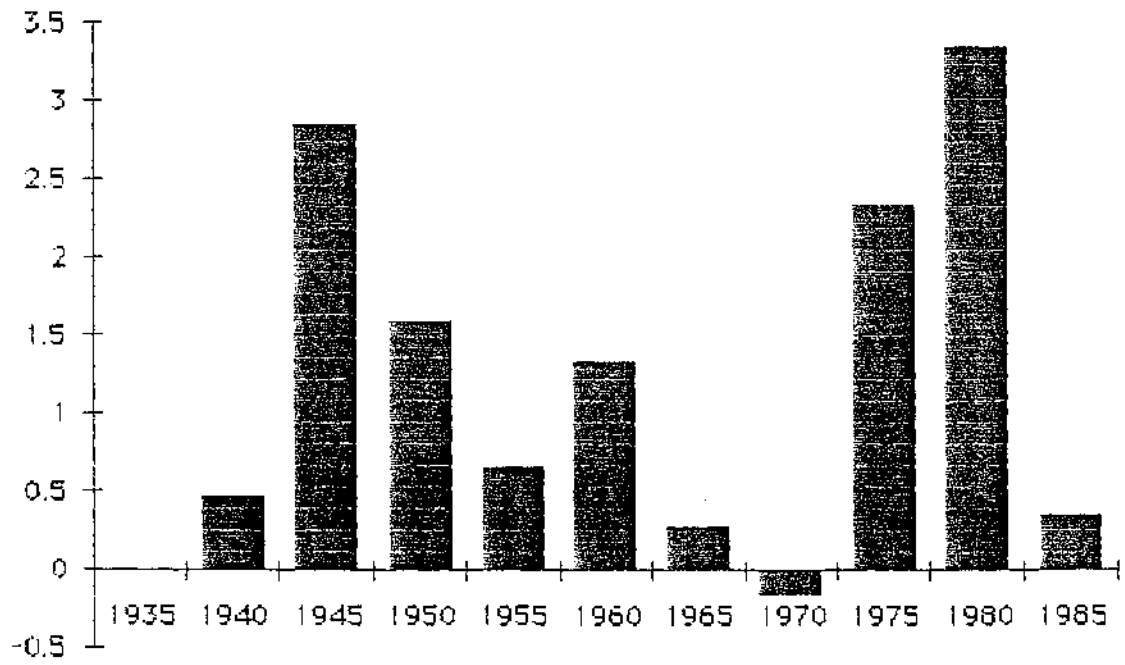
Yukarıbağ: 1935'den 1940'a kadar nüfusta bir artış görülmüş. 1945'e gelindiğinde %-1.90 gibi bir düşme görülmüştür. Bu azalmanın sebebi bazı özel nedenlere bağlanabilir. Diğer bir azalma ise 1960'da olmuş ve %-4.41 oranındadır. 1975'de olan azalma ise diğer köylerde de olduğu gibi Keban Baraj Gölünün Uluovayı işgali ile %-5.16 civarındadır. 1985 ve 90'daki azalmalar ise %-0.41 ve %-0.42'dir Bunun sebebi ise köyden şehire ekonomik sebeplerden dolayı olan göçlerdir.

Şehsuvar: 1935-45 arası devamlı artış kaydeden 1950'de %-0.41 Azalma göstermiştir. Bu azalmadan sonra yine devamlı artan nüfus 1970'den 1990'a kadar devamlı azalarak devam etmiştir. Bunun sebebini gelince köyün ilk yerleşim yerindeki bazı olumsuzluklardan kaynaklanmaktadır. Bu sorunların başında yerleşim yerinin artık ihtiyaca cevap vermemesi ve ulaşım

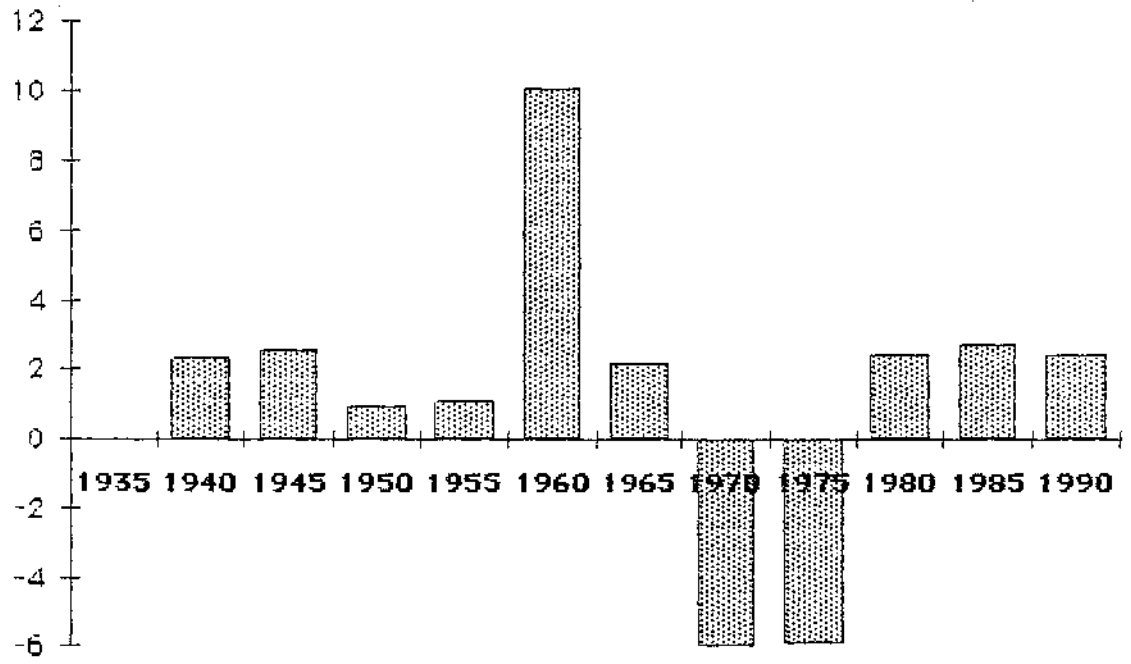
1935 - 1990 Yılları Arasında Korucu Köyü'nün Yıllık Nüfus Artış Oranı

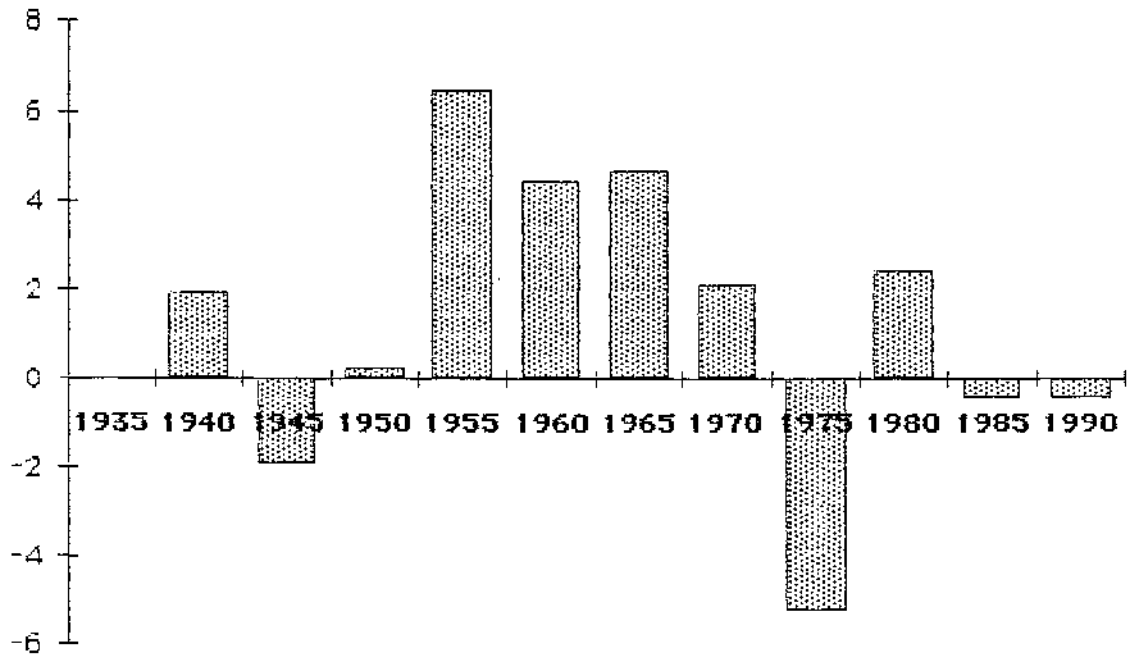
1935-1990 Yılları Arasında Değirmenönü Köyü'nün Yıllık Nüfus Artış Oranı

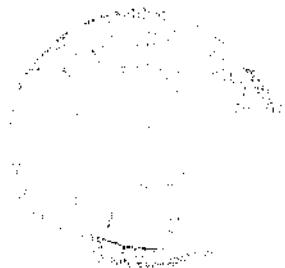
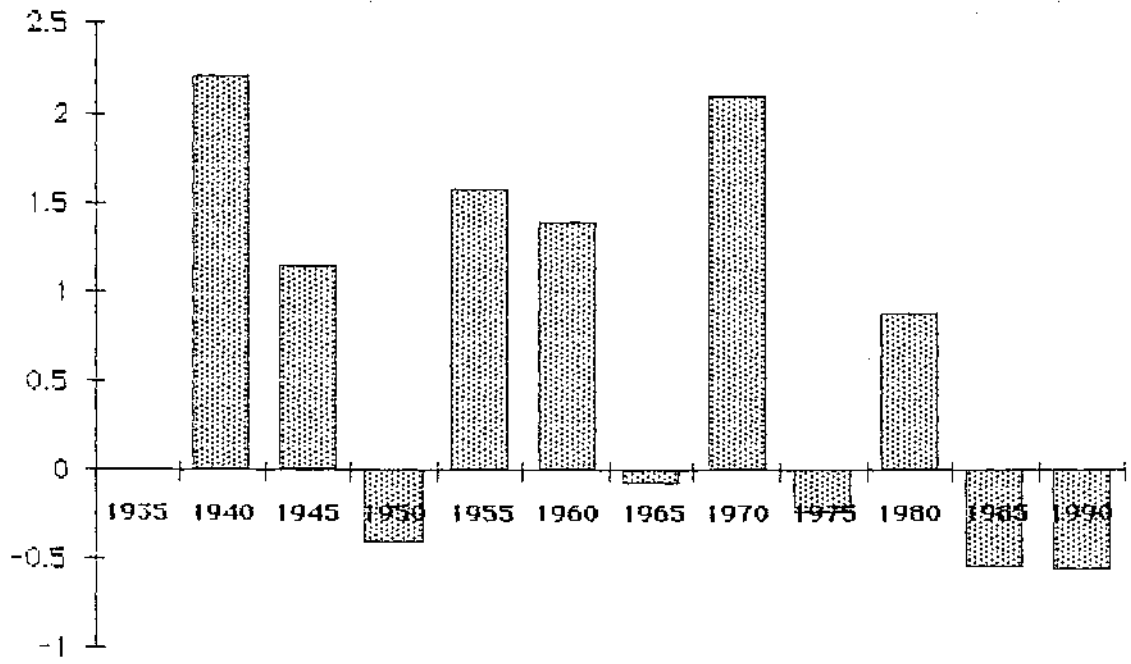
1935-1990 Yılları Arasında İçme Köyü'nün Yıllık Artış Oranı

1935-1990 Yılları Arasında Yukarıbağ Yıllık Nüfus Artış Oranı

1935-1990 Yılları Arasında Şehsuvar Köyü'nün Yıllık Nüfus Artış Oranı

zorluğundan kaynaklanmaktadır. Bu nüfus azalması kuşkusuz Bingöl-Elazığ karayolu kenerında yapılan Yeni mahalle ile bir düzene girecek ve artış göstermeye devam edecektir.

b- Nüfus hareketleri: Nüfus araştırmalarında, doğumlar ve ölümler arasındaki fark araştırma alanımızda yıllık nüfus artış hızını doğru bir şekilde vermektedir. Fakat kırsal bölgelerde doğan çocuklar zorunluluk duyulmadıkça ancak okul çağına geldikleri zaman nüfusa kaydedildikleri için, istatistiki bilgilerde yetersizlikler doğumaktadır.

Araştırmalar sırasında nüfusun artışı ya da azalışı doğum-ölüm gibi doğal olayların yanı sıra, o alana dışarıdan gelen nüfus ile giden nüfus olayları, yani göç olaylarının da etkisi altındadır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi alanımız içindeki beş köy yerleşmesinde de nüfusun önemli ölçüde düşme göstermesine en büyük sebep Keban Baraj Gölü'nün yapımı ile kamulaştırma bedeli olan ailelerin göçü ile olmuştur. Arazisi fazla olup sular altında kalan aileler fazla para almış ve daha çok batıya göç etmişlerdir. bunun yanı sıra az miktarda para alan aileler ise daha çok şehir merkezine göç etmeyi tercih etmişlerdir. Bu göç hareketini beş köyümüzde de görmekteyiz. Korucu'da 1970 'den sonra görülen nüfus azalması, Değimenönü'nün'de 1965'den sonra, İçme'de 1970'den sonra, Yukarıbağ'da 1970'den sonra, Şehsuvar'da 1970'den sonra görülmektedir. Bu azalma kuşkusuz bu göçlere bağlıdır.

Bunun yanı sıra "insanoğlu oldu olası ufkunun ötesini, dağ ve tepelerin gerisini merak etmiş, buralara gitmeye ve bu sahaları görmeye çalışmıştır. Bu insanın bir yanısıdır. Bu tabii meyile karşılık insanın diğer bir yanı ve tabii meyilli de şudur ki ; insan doğup büyüdüğü memlekete, toprağa bağlı bir varlıktır. Bu topraktan göç ayrılır ve kopar. İnsanın ikinci meyilini yenen ve insanı göç etmeye zorlayan bir takım fiziki- beşeri ve ekonomik olaylar vardır." (YİĞİT, A., 1988, s.73). Alanımızda da köylerde gençlerin iş bulabilme şansı olmadığı için şehir merkezini ve başka şehirleri tercih etmektedirler. Yurtdışı olarak; başta Almanya olmak üzere Hollanda ve Fransayı tercih etmektedirler. Beş köyümüzde de ortalama beş aile bugün yurtdışında çeşitli yerlerde çalışmaktadır. Bu beş aileden ortalama 20 kişi yurtdışındadır (Anket sonuçları).

Ayrıca kölerimizde şehir merkezini kışlık olarak kullanan aileler zamanla köydeki arazilerini de satıp şehire yerleşmektedirler.

c- Nüfus Özellikleri:

1- Nüfusun Cinsiyet Durumu : Araştırma alanımızdaki köylerimizin nüfusla ilgili verilerine göz attığımızda cinsiyet ayrımı 1950 ve 1990 hariç, diğer yıllarda izlemek mümkün olmuştur, (Tablo 11) (şekil 9). Korucu'da erkek nüfusunun kadın nüfusuna göre daha fazla olduğu, Değimenönü'nde kadın nüfusunun erkek nüfusundan daha fazla olduğu görülmektedir. İçme'de ise 1935'de 424 erkek nüfusa karşılık 130 kadın nüfusu mevcut iken, 1940'da 468 erkeğe, 487 kadın karşılık gelmiş ve kadın nüfusu üstün olmuştur. 1945'den 1985'e kadar olan sürede ise erkek nüfusu kadın nüfusundan hep fazla olmuştur. Yukarıbağ köyünde ise; 1935'de 279 erkeğe 247 kadın nüfusu karşılık gelirken, 1940'da kadın nüfusu artmış ve 297 kadına karşı 280 erkek nüfusu gözlenmiştir. 1955'de 380 erkek nüfusuna karşılık 318 kadın nüfusu kadın nüfusu görülmüş, 1960'dan sonra ise erkek nüfusunda artış görülmüştür. 1970 'de kadın nüfusu artmıştır. Bundan sonraki sayımlarda ise erkek nüfusu, kadın nüfusuna göre hep fazla olmuştur. Şehsuvar'da bu duruma baktığımızda 1935 yıllarında erkek nüfusu kadın nüfusuna oranla daha fazlayken 1940'da 1960'a kadarki sürede kadın nüfusu daha fazla olmuştur. 1965'de erkek nüfusu 309 iken kadın nüfusu 291 olmuştur. Bu tarihten sonra ise kadın nüfusu erkek nüfusa oranla hep üstün gitmiştir.

Bütün bu sonuçlardan sonra köylerimizde toplam nüfusda görülen artış yada azalışlar kadın-erkek nüfuslarında da net bir şekilde kendini göstermiştir. Erkek nüfusunda görülen azalmalar köylerimizde daha çok göç devrelerine rast gelmiştir. Kadınları köyde bırakıp büyük şehirlere giden erkekler nüfusta bu gibi oynamalara neden olmuşlardır.

2- Nüfusun Kültürel Durumu: Nüfusun gelişmişlik derecesinin ölçülmesinde yalnızca ekonomik göstergelere bakılmaz. Bunun tesbitinde nüfusun kültürel yapısının gelişmişliği de önemlidir.

Nüfusun kültürel yapısı denildiğinde, genellikle okur-yazar olan nüfus ile okur-yazar olmayan nüfusun genel nüfus içindeki oranları akla gelmektedir. Fakat bir nüfus biriminin kültür düzeyi, sadece okur-yazar oranıyla ölçülemeyeceği için bu konuda okul çağındaki nüfusun tümünün okula gidip gitmemesi, okul-öğretmen ve öğrenci dengesi, ilköğretim sonrasındaki eğitim, orta lise ve yüksek öğretimi bitirenlerin nüfus içindeki oranları gibi özelliklerin de dikkate alınması gereklidir.

Korucu'da bir ilkokul bulunmaktadır ki bu okulda iki derslik olup beş

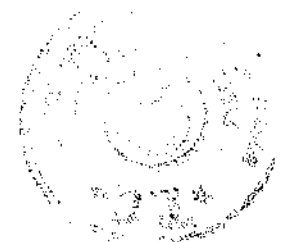
öğretmeni vardır. İlkokul 1940'da yapılmış, 1987'de betonarme bina inşa edilmiştir. Öğretmenler için lojman olmasına rağmen öğretmenler Elazığa gidip geliyorlar. Okulun 120 öğrencisi olup ortaokul çağına gelen öğrenciler İçme'deki ortaokula gidip gelmekte, liseye ise Elazığa gitmektedirler. Köyde okur-yazar oranı son istatistiki verilere göre 227'dir. 936 nüfuslu bir köy için bu oran çok düşüktür.

Değirmenönü köyünde bir ilkokul mevcut olup beş derslik ve beş öğretmeni bulunmaktadır. Burada da lojman var fakat kullanılmıyor. Okulun 76 öğrencisi olup ortaokula içmeye gidip gelmektedirler. Köyde 15 öğrenci Sanat Okuluna, 20 erkek öğrenci sadece ortaokula, 2 kız öğrenci de İmam-Hatip Lisesine gidiyor. Okur-yazar oranı ise köyümüzde 213'tür. 951 nüfus ile bu oran da düşüktür.

İçme'de bir ilköğretim okulu bulunmaktadır. 260 öğrencisi olan bu okulun 70'i kız 190'ı erkekten oluşmaktadır. Bu okulun 11 dersliği olup 17 öğretmeni mevcuttur. (5 Bayan ,12 Erkek Öğretmen). Lise binası olmasına karşın millî Eğitim Müdürlüğü öğrenci sayısı azlığı nedeniyle liseyi eğitime açmamıştır. Burada çevre köylere öğrenci götürüp getiren servis vardır. Bu hizmeti Belediye getirmiştir. Fakat ücreti Millî Eğitim Bakanlığı karşılamaktadır. Köyde okur-yazar sayısı 1285'tir.

Yukarıbağ'da iki ilkokul olup üç derslik mevcuttur. Dört öğretmeni olan okulda 160 öğrenci eğitim görmektedir. Liseye yine Elazığ'a, Ortaokula ise İçme'ye gidilip gelinmekte olan bu köyde okur yazar sayısı ise 225 olup, bu sayı 926 nüfus içinde az bir değer göstermektedir.

Şehsuvarda iki ilkokul vardır. Dört öğretmeni olan köyümüzün ikişer dersliği bulunmaktadır. İki öğretmen aşağı okulda, iki öğretmen ise yukarı okulda görev yapmaktadır. Aşağıdaki okulda 60 öğrencinin 20 si kız, 40'ı erkek olup yukarı okulun ise 10'u kız, 10'u erkek olmak üzere 20 öğrencisi bulunmaktadır. Okur-yazar oranı ise 592 nüfus içerisinde 167 değeri ile yine düşüktür. Bütün bu köylerimizde okur-yazar oranının bu kadar düşük olmasında en önemli sebepler sırası ile; maddî olanaksızlıklar, kız çocuklarının bazı geleneklere göre okula gönderilmemesidir. Köylerimizde ayrıca yüksek okul okumuş insan sayısına baktığımızda beş köyümüzde bu sayı toplam 20'yi geçmez. Bu da yine köylerde orta ve lise öğrenimi için öğrencilerin ya İçme'ye ya da Elazığ'a gidip gelmelerindeki zorluklardan ve ayrıca maddî yetersizliklerden kaynaklanmaktadır.

3- Nüfusun Sağlık ve Beslenme Durumu:

Araştırma alanımız içinde İçme bir bucak merkezi olduğu için burada bir sağlık ocağı bulunmaktadır. Bu ocakta 1 doktor, 2 hemşire, bir sağlık memuru ve bir ambulans mevcuttur. Bu sağlık ocağı çevre köylerde hizmet vermektedir. Diğer köylerimizde ise sağlık evleri mevcut olup 1'er ebesi bulunmaktadır.

Sağlık ocağı ve sağlık evlerindeki malzemeler çoğu zaman yetersiz olduğundan hastalar Elazığ'daki hastahanelere gönderilmektedir.

Köylerimizde Barajın yapılmasıyla artan sivrisineklerin ilaçlanması önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Yaptığımız incelemeler sonucu beş köyümüzde de beslenme durumunun dengesiz olduğu tespit edilmiştir. Köylüler çoğunlukla besin maddelerini kendileri evlerinden temin etmektedir. Buda özellikle kışın hububata dayalı besinlerdir. Çay, şeker, tuz gibi maddeler dışarıdan yani Elazığ'dan, geri kalan bitkisel ve hayvansal gıdalar yerel imkanlarla karşılanmaktadır. Yazın sebze türü gıdaları kendileri üretmekte ve bunların bir bölümüyle konserve yapıp kışa saklamaktadırlar. Ayrıca sebzelerin bazılarını kurutup kışa saklamaktadırlar. Ekmeklerini ise genelde evde pişirmektedirler. İçme'de 1 fırın bulunmaktadır. Ayrıca İçme'de Un, Yem, Tüp, Şeker bayii satış bürosu bulunmaktadır. İçme'de 2 de kasap vardır.

Ayrıca Korucu'da 2 bakkal, İçmede 3bakkal, Y. Bağda 2 bakkal ve Şehsuvar'da 2bakkal bulunmakta ve bazı gıda maddeleri buradan sağlamaktadır.

d)Nüfusun Dağılışı veYoğunluğu:

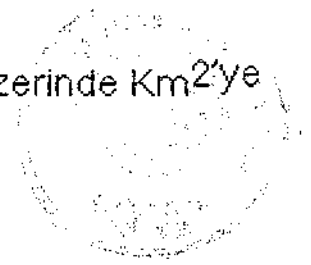
Araştırma alanımızda 1990 nüfus sayımlarına göre köylerimizin yüzölçümleri göz önüne alındığında nüfus yoğunluğu şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Korucu: 1990 nüfus sayımına göre 936 nüfusa sahipken 24. 669Km² yüzölçümüyle Km kareye 39-54 kişi düşmektedir

Değirmenönü: 1 990 Nüfus sayımına göre 959 kişi ile 17,174Km²'lik yüzölçümlü üzerinde Km²'ye 55,37 kişi düşmektedir.

İçme: 1907 nüfusu ile 7,844 Km² yüzölçümüne sahiptir veKm²'ye 243 kişi düşmektedir.

Yukarıbağ: 926 nüfus ile 10,270 Km² yüzölçümü üzerinde Km²'ye

90,16 kiři dūřmektedir.

řehsuvar: 592 nūfus ile 15,656 Km²'ye 37,81 kiři dūřmektedir.

Būtin bu matamatiksel yoęunlukları ile kōylerimizi Tūrkiye ve Elazıę genelindeki oranla karřılařtırdıęımızda : tūrkiye'de Km²'ye (1985 sayımına gōre) 62.2 kiři dūřmektedir.Elazıę'da ise Km² 'ye 52.8 kiři dūřmektedir. Gōrūldūęu gibi kōylerimizde Km²'ye dūřen insan sayısı ile Tūrkiye ve Elazıę'daki Km²'ye dūřen insan sayısı farklıdır. İçme, D.Önū ve Y.Baę 'da Km²'ye dūřen insa sayısı Elazıę'dan fazladır. İçme ve Y.Baę 'da ise Km²'ye dūřen insan sayısı Tūrkiye genelinden fazladır. būtin bu deęerler bize nūfus ve arazi iliřkisi ele alındıęı zaman sadece fikir vermektedir.

Bu nedenle durumu iyi kavrayabilmek için zirai nūfus yoęunluęuna gōre atmak gereklidir. Buda kōylerimizin toplam tarım arazisi ūzerine dūřen nūfus miktarıyla bulunabilir.

Korucu: 1990 sayımına gōre 936 kiři toplam 24,199 tarım arazisi ūzerinde Km²'ye 38,68kiři dūřmektedir.

Deęimenōnū: 961 nūfuslu kōy toplam6,917Km²'lik tarım arazisi ūzerinde Km²'ye 138 kiři dūřmektedir.

İçme: 1907 kiřilik nūfus 7,70 Km² toplam tarım arazisi ūzerinde Km²'ye 248 kiři dūřmektedir.

Y.Baę : 926 kiři toplam 9,821Km² tarım arazisi ūzerinde Km²'ye 94,28 kiři dūřmektedir.

řehsuvar:592 toplam 15,484 Km² tarım arazisi ūzerinde Km²'ye 38,23 kiři dūřmektedir.

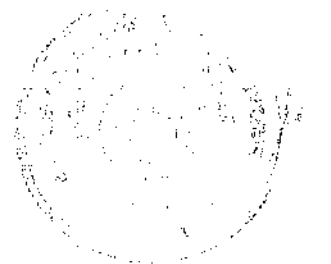
Būtin bunlarla ortaya çıkan sonuç řudur ki Tūrkiye'de 1985 kırsal kesim nūfusu 25 milyon kiři ve tarım arazisi ise 295.000 Km²'dir. Tarımsal nūfus yoęunluęu Km²'ye 84,7 kiřidir.

Bizim kōylerimizde ise Y.Baę ve Deęimenōnū hariç tarımsal nūfus yoęunluęu Tūrkiye ortalamasına gōre dūřuk deęere sahiptir. Buda inceleme alanımızın içinde bulunan kōylerin daę eteęi yerleřmeleri olmasından kaynaklanmaktadır.

Alanımızda nūfus daęılıřı beř kōyūmūzde de aynı ōzellik

göstermektedir. Yine bunun sebebi de hepsinin dağ eteği yerleşmeleri olup su ihtiyacına bağlı olarak aynı yükseltilerde yerleşmiş olmasındandır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III- Ekonomik Coğrafya:

Bir yöredeki ekonomik faaliyetler ve bu faaliyetlerin meydana getirdiği ekonomik olaylar hem içerisinde bulunduğu tabii ortamın özelliklerini, hem de uzak ve yakın çevresinin sosyo-ekonomik şartlarını bünyesinde taşır. Bu nedenle, yöremizin coğrafi şartlarını ve bu şartlar çerçevesinde ele alınan tabii mevkilini, ayrıca, beşeri mevkilini bilmek, aynı zamanda sosyal niteliği olan bu olayların aydınlatılmasında büyük önem taşır.

Ekonomik olayların belirli şekiller altında ortaya çıkmalarında diğer önemli bir etken, tarihi faktörlerdir. Zaman içinde farklı ekonomik şekillerin ortaya çıkmasına ve zamanla değişiklikler göstermesine sebep olmaktadır.(Sergün, Ü. 1975. S.104)

İnceleme alanımızda tabii, sosyo-ekonomik ve tarihi şartlar toplu olarak Doğu Anadolu sınırları içerisinde aynı özellikleri göstermektedir.

Bölgemizde ekonomik yapının şekli, yani ovalarda ziraat, dağlarda ise hayvancılık şeklinde yürütülen faaliyetler, bu yapının meydana gelmesinde fiziki faktörlerin etkisini belirleyen önemli bir örnektir. Bu faaliyetlerin yine yükselti farkları ile, kısa mesafelerde değişik özellikler kazandığını görürüz. Bu değişiklikler toprak, iklim, bitki örtüsü gibi fiziki elemanların, farklı yükseltilerde farklı özellikler taşıması ile yakından ilgilidir. (Sergün, Ü. 1975. S. 105)

Yöremizin en önemli iktisadi faaliyeti olan ziraat doğal koşulların etkisi altında bulunmaktadır. İklim ve su kaynaklarının hayli elverişli olması, ancak, toprak kaynaklarının yetersiz olduğu görülür. Toprakların dağlık ve engebeli olması işlemeye elverişli alanları kısıtlamaktadır. Ayrıca az sayıda bulunan ova ve vadilerde yapılan tarım Keban Barajı'nın yapımından sonra artacağı yerde azalmıştır. Uluova'nın (Altınova) Büyük bir bölümü Keban Baraj Gölü'nün altında kalması, ekim alanlarının daralmasına neden olmuştur. Bu da üretimi düşürmüş yöre halkını tarımdan çok hayvancılığa yöneltmiştir (Yurt Ans. S.2515)

1- Tarım: Araştırma alanımız içine giren beş köy yerleşmesi içinde tarımsal faaliyet sürdürülmekte olup bu alanda sulu ve kuru tarım yapılmaktadır. Kuru tarlalarda; buğday, arpa ekilmekte olup ayrıca bağ alanları da yer almaktadır. Sulu tarım alanlarında ise fasulye, şeker pancarı, az miktarda pamuk ve ayrıca meyve ve sebze bahçeleri yer almaktadır.

Tarımda modern aletler kullanılmamaktadır.

A- Araziden Faydalanma :

1) Kuru Tarım : İnceleme alanımız içinde bulunan beş köy yerleşmesi de etek yerleşmeleri olduğundan Uluova ziraat arazisi içinde sahip oldukları toprak - topoğrafya ve meyil şartları ile entansif ziraati sınırlayan bir özellik gösterir. Her ne kadar bu şartlar ziraatde sulamayı mutlak engelleyici değillerse de özel bir sulama toprak işleme metodunun tatbikini zorunlu kılar. Bu ise ziraatin iktisadi olma şartlarını büyük ölçüde güçleştirir (Sergün, U. , 1975, s.110)

Bu açıklamalara bağlı olarak inceleme alanımızda kuru tarım arazisi Korucu'da 3239 dekar, D.Önü'nde 2847 dekar, İçme'de 1700 dekar, Y.Bağ'da 555 dekar, Şehsuvar'da 205 dekardır. Korucu'da toplam tarım arazisi 4423 dekar iken bu arazinin %73.2'sinde kuru tarım yapılmaktadır. Diğer köylerde ise; D.Önü'nde 4695 dekar tarım arazisi içinde %60.6'lık alanda, İçme'de 2157 dekar alan içinde %78.8'lik alanda, Y. Bağ'da 1940 dekar tarım arazisi içinde %28.6'lık alanda, Şehsuvar'da 1428 dekar tarım arazisi içinde %14.3'lük alanda kuru tarım yapılmaktadır (Bualanlara mera alanları dahil edilmemiştir. Veriler Köy Envanter Raporları'ndan alınmıştır).

Kuru tarım köylerimizde sebze ve meyveciliğin yanında bir ek uğraş olarak yapılmakta ve ihtiyaca yönelik olmaktadır. Bu kuru tarım alanlarında daha önce de belirttiğimiz gibi buğday ve arpa ekimi yapılmaktadır. Kuru tarımın köylerimizde tek başına geçim kaynağı olması çok zordur. Bu sebeple bunun yanı sıra sebze, meyve ve hayvancılıkla birlikte yapılmaktadır.

2) Sulu Tarım : Yöre iklimi karasal bir karakter taşımakla birlikte, yağış rejimi yönünden gecikmiş akdeniz iklimi görülür. Yağışların %41.5'lik kısmı bahar aylarında düşerken, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları kurak geçer. Kuru tarım alanları iklimin bu özelliğine uyum göstermek zorunda kalmıştır. Yaz yağışlarının az olması, bu mevsimde sulanmayan alanların boş kalmasına neden olur.

Sulu tarım alanlarının kuru tarım alanlarına göre daha az olmasına rağmen sulu tarım alanlarından elde edilen ürünler daha fazla değere sahiptir. Beş köyümüzde sulu tarım arazisi içinde Bağ-Bahçe tarımı en önemli yere sahiptir. Beş köyümüzde tarımsal üretimde sebze ve meyve tarımı hayvancılığın yanında önemli yere sahiptir.

Araştırma alanımızda bahçe tarımının gelişmiş olması; köy arazisinin eğimli olması, bahçe tarımının daha ekonomik değere sahip

olmasına bağlıdır. Sulama işlemi kaynaklardan çıkan sularla, köyün küçük dereleriyle ve ayrıca Eyüp Bağları Pompaj İstasyonu'ndan Sağlanan su ile yapılmaktadır.

Sulu tarım alanlarında sebzeçilik önemli bir yere sahiptir.Bunlardan en fazla fasulye, domates, biber, salatalık üretilmektedir.

Meyve bahçelerinde ise elma, kiraz, dut, amut, ceviz, vişne, kayısı üretimi yapılmaktadır.

Sulu tarım alanlarında ayrıca fiğ, bakla, şeker pancarı, culbant, burçak, az miktarda pamuk üretimi de yapılmaktadır.

Bağcılık da sulu arazide yapılmakta ve beş köyde de bağ alanları mevcuttur. Bu köylerde mevcut olan ağaç sayılarını ve bunlardan elde edilen ürün miktarlarını şu şekilde gösterebiliriz :

Köy	:	Ağaç Sayısı	Ürün Miktarı :
Korucu	:	150	400 kg
Değirmenönü	:	140	800 kg
İçme	:	140	500 kg
Y. Bağ	:	150	500 kg
Şehsuvar	:	150	800 kg

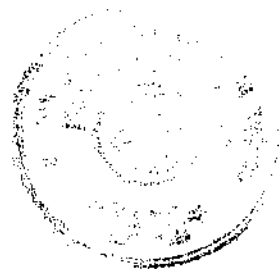
(Yeriler Köy Envanter Raporu'ndandır) (Şekil 10)

Satılan ürünler içinde tarım ürünleri hayvansal ürünlerden daha fazladır.

(Şekil 11)

Satılan Tarım Ürünleri :

Köyler	Satılan Ürün	Ürünün Miktarı
Korucu	Ş. Pancarı	200 Ton
	Üzüm	5 Ton
D.Önü	Üzüm	200 Ton
	Ş. Pancarı	150 Ton
	Elma	15 Ton
	Kiraz	15 Ton
İçme	Ş.Pancarı	600 Ton
	Üzüm	15 Ton
	Pamuk	3 Ton
Y. Bağ	Ş.Pancarı	300 Ton
	Domates	15 Ton
	Biber	15 Ton

	Salatalık	10 Ton
	Üzüm	5 Ton
Şehsuvar	Üzüm	15 Ton

(Şekil 11) (veriler Köy Envanter Raporlarından Alınmıştır).

B-Mülkiyet Durumu:

Araştırma alanımızda yer alan tarım alanları çeşitli fiziki faktörlerin etkisi ile farklılıklar gösterirken, köy alanlarımız içinde de miras yoluyla tarlalar küçük parçalara ayrılmaktadır.

Alanımızda mülkiyet durumunu en fazla etkileyen olay ise Keban Baraj Gölü'nün Uluova topraklarının çok geniş bir bölümünü kaplamasıyla olmuştur. Kamulaştırma bedellerini alan ailelerin büyük bir bölümü batı yörelerine yatırım yapmış, bir bölümü ise şehir merkezine yerleşmişlerdir.

Nitekim 1981 yılında yapılan köy envanter etütlerine göre alanımızda yer alan beş köyde toplam 621 aileye ait 11862 dekar arazi 11264 parçaya bölünmüştür.

Köy envanter etütlerinden elde ettiğimiz verilere göre köylerimizde tarım alanlarının işletme büyüklüğü itibarıyla dağılımına baktığımızda :

Korucu'da ; (Tablo 12) ailelerin % 60,9'u 0-25 dekar araziye sahiptir. Bu ailelerin sahip olduğu 1780 dekarlık toplam arazi 9032 parçadan meydana gelmekte ve her aileye ortalama 26.6 dekar arazi düşmektedir. Bu 26.6 dekarlık arazi yine ortalama 0.2 dekarlık 133 parçadan meydana gelmektedir.

	A	B	C	D	E	F
1	Tar. Büy.(Dek.)	0-25	26-50	51-100	201-500	Toplam
2	Aile Sayısı	67	36	6	1	110
3	%'si	60.9	32.72	5.45	0.9	100
4	Parça Sayısı	9032	323	75	54	9484
5	%'si	95.23	3.4	0.79	0.56	100
6	Toplam Oranı	1780	1347	402	209	3732
7	%'si	47.6	36	10.8	5.6	100

Tablo: 12 Korucu Köyü'nün Tarımsal Alanlarının İşletme Büyüklüğü İtibarıyla Dağılımı (1981)

Toplam arazisi 26-50 dekar arasında bulunan 36 ailenin toplam 1347 dekar arazide 323 parçaya ayrılmaktadır. Her aileye ortalama 37.4 dekar arazi düşmektedir. Bu 37.4 dekarlık arazi ortalama 4.2 dekarlık 8.9 parçadan oluşmuştur.

Toplam arazisi 51-100 dekar arasında bulunan 6 ailenin toplam 402 dekar arazisi 75 parçadan meydana gelmektedir ve her aileye ortalama

67 dekar arazi düşmektedir bu da 5.36 dekarlık 12.5 parçadan oluşmuştur.

Toplam arazisi 201-500 dekar olan aile sayısı birdir. toplam arazisi 209 dekar olup 3.88 dekarlık 54 parçadan meydana gelmiştir.

Değimenönü'nde ; (Tablo 13) ailelerin 85.1'i 0-25 dekar araziye sahiptir. Bu ailelerin sahip olduğu 301 dekar arazi 409 parçadan meydana gelmektedir ve her aileye ortalama 2.4 dekar arazi düşmektedir. bu iki 2.4 dekarlık arazi ortalama 0.73 dekarlık 3.3 parçadan meydana gelmektedir.

	A	B	C	D	E	F	G
1	Tar.Büy.(Dek)	0-25	26-50	51-100	101-200	500-+	Toplam
2	Aile Sayısı	126	11	7	3	1	148
3	% si	85.1	7.4	4.7	2.1	0.2	100
4	Parça Sayısı	409	183	43	23	34	692
5	% si	59.1	26.4	6.2	3.3	5	100
6	Toplam Oranı	301	405	402	458	1281	2847
7	% si	10.6	14.2	14.1	16.1	45	100

Tablo: 13 Değimenönü Köyü'nün Tarım Alanları'nın İşletme Büyüklüğü İtibarıyla Dağılımı (1981)

Toplam arazisi 26-50 dekar arasında bulunan 11 ailenin toplam 405 dekar arazisi vardır bu da 183 parçadan oluşmuş ve her aileye ortalama 36,8 dekarlık arazi düşmektedir. Bu 36,8 dekarlık arazi ortalama 2.2 dekarlık 16,6 parçadan meydana gelmiştir.

Toplam arazisi 51-100 dekar arasında olan ailelerin toplam sayısı 11'dir. Bu ailelerin toplam 402 dekar arazisi 43 parçadan oluşmuştur. Her aileye ortalama 57,4 dekar arazi düşmektedir. Bu 57,4 dekarlık arazi ortalama 9,3 dekarlık 6.2 parçadan meydana gelmiştir.

Toplam arazisi 101-200 dekar olan ailelerin toplamı 3 olup arazinin toplamı 458 dekardır. Bu ailelerin sahip olduğu arazi 23 parçadan meydana gelmiştir. Her aileye ortalama 152,6 dekar arazi düşmektedir. Bu 152,6 dekarlık arazi ortalama 19,9 dekarlık 23 parçadan oluşmuştur.

toplam arazisi 500 dekardan fazla olan aile sayısı 1'dir. 1281 dekarlık araziye sahip olan ailenin arazisi 34 parçadan oluşmuştur. Bu da ortalama 37,7 dekarlık 34 parça etmektedir.

İçme'de ; (Tabl 14) de görüldüğü gibi ailelerin 0-25 dekar araziye sahip olanlarının oranı % 56,7 dir. Bu ailelerin sahip olduğu 1105 dekar arazi 276 parçadan meydana gelmekte ve her aileye ortalama 6,7 dekarlık arazi düşmektedir. Bu 6,7 dekarlık arazi ortalama 4 dekarlık 1,7 parçadan meydana gelmektedir.

Toplam arazisi 26-50 dekar arasında bulunan 16 ailenin 539 dekar

arazisi 107 parçaya ayrılmıştır. Ailelerin % 8,8'i bu grupta yer almakta ve her aileye ortalama 33,7 dekar arazi düşmektedir. Bu 33,7 dekarlık arazi ortalama 5 dekarlık 6,7 parçadan meydana gelmektedir.

Toplam arazisi 101-200 dekar arasında bulunan 3 ailenin 424 dekar arazisi 45 parçadan meydana gelmiştir. Her aileye ortalama 141,3 dekar arazi düşmektedir. Bu 141,3 dekarlık arazi ortalama 9.4 dekarlık 15 parçadan meydana gelmektedir.

	A	B	C	D	E
1	Tar. Büy. (Dek)	0-25	26-50	101-200	Toplam
2	Aile Sayısı	164	16	3	183
3	% si	89.6	8.8	1.6	100
4	Parça Sayısı	27.6	107	45	428
5	% si	64.5	25	10.5	100
6	Toplam Oranı	1105	539	424	2026
7	% si	53.5	26	20.5	100

Tablo 14. İçme Köyü'nün Tarımsal Alanlarının İşletme Büyüklüğü İtibariyle Dağılımı (1981)

Yukarıbağ'da ; (Tablo 15) de görüldüğü gibi ailelerin % 89,1'i 0-25 dekar araziye sahiptir. Bu ailelerin sahip olduğu 996 dekarlık arazi 247 parçadan meydana gelmekte ve her aileye ortalama 9,3 dekar arazi düşmektedir. Bu 9.3 dekar arazi ortalama 4 dekarlık 2,3 parçadan meydana gelmektedir.

Toplam arazisi 26-50 dekar arasında bulunan 6 ailenin 212 dekar arazisi 40 parçadan oluşmuştur. Her aileye ortalama 35 ,3 dekar arazi düşmektedir. Bu 35,3 dekarlık arazi ortalama 5,3 dekarlık 6.7 parçadan meydana gelmektedir.

	A	B	C	D	E	F
1	Tar. Büy. (Dek)	0-25	26-50	51-100	101-200	Toplam
2	Aile Sayısı	107	6	4	3	120
3	% si	89.1	5	3.3	2.6	100
4	Parça Sayısı	247	40	41	16	344
5	% si	71.8	11.6	11.9	4.7	100
6	Toplam Oranı	996	212	232	564	2004

Tablo 15. Yukarıbağ Köyü'nün Tarımsal Alanlarının İşletme Büyüklüğü İtibariyle Dağılımı (1981)

Toplam arazisi 51 -100 dekar arasında bulunan 4 ailenin 232

dekarlık arazisi 41 parçadan oluşmuştur. Her aileye 58 dekar arazi düşmektedir. Bu 58 dekarlık arazi ortalama 5,6 dekarlık 10,25 parçadan meydana gelmektedir.

Toplam arazisi 101-200 dekar arasında bulunan 3 ailenin 564 dekarlık arazisi 41 parçadan oluşmuş ve her aileye 188 dekarlık arazi düşmektedir. Bu 188 dekarlık arazi ortalama 35,25 dekarlık 5,3 parçadan oluşmuştur.

Şehsuvar'da; (Tablo 16) da görüldüğü gibi ailelerin %78,3'ü 0-25 dekar araziye sahiptir. Bu ailelerin sahip olduğu 554 dekar arazi 181 parçadan oluşmuş ve her aileye 11,8 dekarlık arazi düşmektedir. Bu 11,8 dekarlık arazi ortalama 3 dekarlık 3,9 parçadan meydana gelmiştir.

Toplam arazisi 26-50 dekar arasında bulunan 11 ailenin 460 dekarlık arazisi 107 parçadan oluşmakta ve her aileye 41,8 dekar arazi düşmektedir. Bu 41,8 dekar arazi 4,3 dekarlık 9,7 parçadan meydana gelmektedir.

	A	B	C	D	E
1	Tar. Büy. (Dek.)	0-25	26-50	51-100	Toplam
2	Aile Sayısı	47	11	2	60
3	% si	78,3	18,3	3,4	100
4	Parça Sayısı	181	107	28	316
5	% si	57,3	33,9	8,8	100
6	Toplam Oranı	554	460	191	1205
7	% si	50	38,2	18,8	100

Tablo 16. Şehsuvar Köyü'nün Tarım Alanlarının İşletme Büyüklüğü İtibariyle Dağılımı (1981)

Toplam arazisi 51-100 dekar arasında bulunan 2 ailenin 191 dekar arazisi 28 parçadan oluşmuş ve her aileye ortalama 95,5 dekar arazi düşmüştür. Bu 95,5 dekarlık arazi ortalama 6,8 dekarlık 14 parçadan oluşmuştur.

2-Hayvancılık:

Araştırma alanımızda hayvancılık; tarla ziraati ve meyvecilikle birlikte önemli yere sahiptir. İnceleme alanımızdaki köylere baktığımızda Korucu'da tarla ziraati ilk sırada yer alırken bunu meyvecilik ,daha sonra hayvancılık takip etmektedir. Değimenönü'nde meyveciliği hayvancılık takip etmektedir. İçme'de ise hayvancılığın fazla olmadığı görülür. Yukarıbağ Köyü'nde tarla ziraati ve sebzeçilikten sonra hayvancılık gelmektedir. Şehsuvar'da ise hayvancılık ilk sırada yer almaktadır.

Hayvancılık gelir getirici bir uğraş olmaktan ziyade daha çok ihtiyaçlara yöneliktir.

Köylerimizin yamaç köyler olması nedeniyle küçükbaş hayvancılığa müsait olması ve küçükbaş hayvan sayısının büyükbaş hayvan sayısına nazaran fazla olmasına neden olmaktadır. Ayrıca bu köylerimizde tarımın ekstantif karakterli oluşu köylüye ekonomik yönden destek olma nedeniyle hayvancılık önemli yere sahiptir.

Mevcut meraların olması zayıf bitki örtüsünün küçük baş hayvan yetiştirmeye müsait oluşu hayvancılığı bu yönde geliştirmiştir. Küçük baş hayvan sayısına bakıldığında köylerimizde büyük baş hayvan sayısından daha fazla olduğu görülür :

Korucu'da ;2000bin küçükbaş hayvan, 200 büyükbaş hayvan, Degirmenönü'nde; 1000 küçükbaş, 150büyükbaş, İçme'de 100 küçükbaş, 170 büyükbaş, Y.Bağ'da 1000 küçümbaş, 300 Büyükbaş, Şehsuvar'da 5000 küçükbaş,140 büyükbaş hayvan sayısına sahiptir.

Bu köylerde hayvanlardan yağ, peynir elde edilmekte ve ihtiyaç fazlası Elazığ'da satılmaktadır. Beş köyde yıllık toplam 11 ton yağ ve peynir satımı gerçekleşmektedir. (Bu veriler Köy Envanterleri ve anketlerden elde edilmiştir).

Yöremizde hayvancılık faaliyetlerinin önemli bir kısmı mera hayvancılığı şeklindedir. Besi hayvancılığı henüz gelişme göstermemiştir. Büyükbaş hayvanlardan inek köylerimizde genelde yerlile melezdır, ithal ırka rastlanmaz

Bütün köylerimizde meralar mevcuttur:

Kourucu'da	:	3.738 dönüm	722 m ²
D.Önü'nde	:	3.847 dönüm	267 m ²
İçme'de	:	5.488 dönüm	385 m ²
Y. Bağ'da	:	7.755 dönüm	791 m ²
Şehsuvar'da	:	13.817 dönüm	139m ²

Bu maralarda hayvanların beslenmesi için ot yeterli değildir. Erozyon otlakların kısıtlı olmasına neden olmaktadır. Yukarıbağ ve Şehsuvarda meraların ıslahına gidilmiş ve köylüler gittikçe kötüleşen meraları geliştirmeye amacı ile korunga ekimine gitmişlerdir.

Hayvanların ilkbahar otlatması Nisan başından Temmuz -

Ağustos'a kadar sürmektedir. Ağustos başlarından itibaren otlaklar önemini kaybeder.

Alanımızda ayrıca yük taşımacılığında kullanılan merkep, at ve katır da mevcuttur. toplam 225 merkep, 10'a yakın at mevcuttur. Ayrıca gücünden yararlanılan (Öküz ve Manda) 60'a yakın hayvan mevcuttur. (Anket sonuçları)

Alanımızda yapılan hayvancılıkla ilgili diğer uğraşlar ise kümes hayvancılığı, arıcılık ve az miktarda balıkcılıktır. kümes hayvancılığı köylerimizin hepsinde mevcut olup aileler ihtiyaçlarına yönelik olarak kümes hayvanları beslemektedirler. Değimenönünde üç tavuk çiftliği bulunmaktadır. Köylerde her evin 3-5 tavuğu bulunmaktadır.

Arıcılık ise alanımızda bütün köylerde olmasa da özellikle içme'de son zamanlarda önem kazanmıştır. On aile arıcılıkla uğraşmaktadır ve 450 kovan mevcuttur. D.Önünde bir aile uğraşmakta, Şehsuvar'da ise önceleri 5-10 aile uğraşırken bugün 2-3 aile uğraşmaktadır. Buralarda da 50'şer kovan mevcuttur. (Anket Sonuçları)

Balıkcılık ise aşağı içme'de Keban Baraj Gölünde yapılmaktadır. Dokuz balıkçı kayığı mevcuttur. Avlanan balıklar Elazığ - Bingöl karayolu üzerinde bulunan balıkçı lokantalarına satılmaktadır.

3- Endüstri Faaliyetleri:

İnceleme alanımızda endüstri faaliyetlerine göz attığımızda herhangi bir endüstri faaliyetine rastlanmamaktadır.

Alanımız sınırları içerisinde Korucu Köyü toprakları üzerine Keban Holding ve Ortakları Demir Çelik Sanayii A.Ş. (Halika açık A.Ş.) tarafından gerçekleştirilmesi düşünülen Sodyum Bikromat Üretim Tesisleri'nin inşaatı 1980 yılında başlamış 1987'de %94'ü tamamlanmıştır. Tesis tam olarak Elazığ-Bingöl devlet karayolunun 29. km'sinde 1200 dönümlük, şirkete ait , arsalar üzerinde kurulmuştur. Tesisin devlet kara ve demir yollarına yakınlığı, nakliye kolaylığı, hammadde kaynaklarına yakınlığı (Krom cevherleri, Etibenk-Şark Kromları İşletmesi Kaf Dağı Konsantre yataklarından, Sülfürük Asit, Elazığ ili Maden ilçesinde bulunan Sülfürük Asit Tesislerinden ; Dolomit Taşı ise bölgede bol miktarda mevcut olup temininde herhangi bir zorluk söz konusu değildir) gözönüne alınacak olursa, yer seçiminin önemi kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Tesis 176 kişiye iş oranları sağlayacaktır. (Karaboran , H.H. , 1989,s.122)

Bütün bu imkanların olmasına rağmen ve tesisin tamamlanmış

olmasına karşın tesisin üretime başlaması henüz gerçekleşmemiştir. Büyük bir tarım alanı üzerinde kurulması ve Korucu Köyü halkına büyük vaatlerde bulunan tesis bugün sadece yer işgal etmektedir. Köylü ise ellerinden az bir para ile alınan topraklarını geri istemektedir. Tesislerin yapımında köylüler çalışmıştır.

4 - El Sanatları : Araştırma alanımızdaki köylerde bugün el sanatları önemli bir yere sahip değildir. Köylerde yapılmış olduğumuz anketlerle ortaya çıkan sonuçlara göre eskiden el sanatları daha gelişmiş durumdayken bugün hemen hemen hiç yoktur. Aşağı İçme'de bir marangoz vardır. Beş köydede biçki-dikiş kursları hemen her yıl açılmaktadır. Şehsuvar'da oyacılık gelişmiştir. Değimenönü'nde daha önceleri halı kursu varken bugün bu da yok.

Ulaşım:

Yöremizin önemli tabii geçitler üzerinde yer alışı tarihin en eski çağlarından bu yana çeşitli bölgelerin kültür ve medeniyetlerinden etkilenmesine Sosyo-Ekonomik yönden bu bölgelere temaslar kumasına yardımcı olmuştur(Sergün, ü. 1975 s.163) Her çağda fonksiyonları değişen ve zaman zaman önemi artan yahut azalan bu yollar günümüzdede önemini korumaktadır (Sergün, ü. 1975. s. 164).

İnceleme alanımızda yer alan köyler asfaltlanmamış olup Bingöl-Elazığ karayoluna bağlanmışlardır. Elazığ'la devamlı münasebet halinde olan köylerimiz için ulaşım bugün hemen hemen hiç sorun teşkil etmemektedir. Her köyün otobüs ve şahsa ait bir veya iki minübüsü mevcut olup Elazığ'a sefer yapmaktadır (D. Önü'nde iki dolmuş bir otobüs, İçme 'de dört belediye otobüsü, iki özel minübüs, Korucu'da iki dolmuş üç yarım otobüs, Şehsuvar'da bir otobüs, iki minüsbüs, Y. Bağ'da bir otobüs, üç minübüs vardır). Bunlar sabah- akşam seferleri yapmaktadırlar.

Elazığ iline gidiş-dönüşler Bingöl-Elazığ karayolundan yapılırken ulaşımında tek sorun köy içi yollarının iyi olmamasıdır. Bu yollar stabilize köy yollarıdır. Değimenönü'nde yollar köye kadar iyi olduğu halde bahar aylarında köyün içindeki yollar sellere maruz kalmaktadırlar. Şehsuvar Köyü bugün yolsuzluk yüzünden Elazığ - Bingöl karayoluna yakın olmak amacıyla daha kuzeye taşınmaktadır.

SONUÇ

Araştırma alanımız Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde morfolojik bir ünite olan Uluova sınırları içinde yer almaktadır.

Güneydoğu Toros kıvrım sistemi içinde yer alan alanımız; G.D. - K.D. doğrultulu Mastar Dağı kuzey etekleridir.

Mastar Dağı (2171) Uluova depresyonunu, Hazar Gölü depresyonundan (Hazar Gölü'nün K.D.'da) ayırır.

İnceleme alanımızda örnek olarak aldığımız; Korucu, Değimenönü, İçme, Yukarıbağ, Şehsuvar köyleri Mastar Dağı'nın kuzey eteklerinde birikinti konileri üzerine kurulmuş dağ eteği yerleşmeleridir.

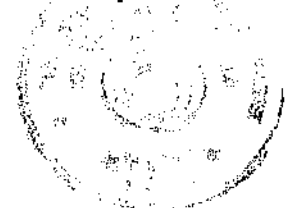
Alanımız içinde " Karasallıkla genel karakterli, kısmen bozulmuş başka bir değişle gecikmiş Akdeniz iklim tipi " hüküm sürmektedir. Sahamızdaki orman insan tahripleriyle ortadan kalkmış, kuru ormanlarla kaplı alanlar bugün antropojen step haline gelmiştir. Bugün ise bu orman tahriplerini önlemek amacıyla Orman İşletme Müdürlüğü tarafından sürdürülen ağaçlandıma faaliyetleriyle alanımız tekrar orman örtüsüne kavuşmuş olacaktır.

Tarihin her devresinde yerleşik hayatın görüldüğü alanımızda; yerleşmelerin kurulmasının en büyük sebebi yörenin sahip olduğu ve toprak şartlarının ziraate imkan vermesiyle ilgili olmuştur.

Alanımızda hayvancılığın yanı sıra sebze ve meyveciliğin yapıldığı bahçe ziraati önemli yer tutmaktadır. Keban baraj gölünün Uluova toprakları üzerinde 110 km.² gibi önemli bir yer işgal etmesi tarla tarımında köylülere kayıplar vermiştir.

Küçük baş hayvancılığın daha yaygın ve daha uygun olduğu alanımız içinde köylerimizin hemen hepsinin merası mevcuttur. Fakat hayvancılık gelişi güzel yapıp belirli bir sisteme oturtulamadığı için önemli bir gelir sağlamamaktadır. Arıcılık bakımından uygun şartları taşıyan alanımızda arıcılığa ancak bir kaç ailede rastlanmaktadır. Arıcılık yaygınlaştırıldığında önemli gelir elde edileceği şüphesizdir.

Araştırma yaptığımız köylerde dikkatimizi çeken bir diğer husus ise şu olmuştur: Yazın köylerinde oturan halkın büyük bir kısmı kışın Elazığ şehir merkezinde otumaktadır. Alanımızda bugün köy evlerini artık sadece yazlık olarak kullanan aile sayısı artmıştır. Bunun en büyük sebebi ise köylerimizde

görülen işsizlikten dolayı şehre göç etme ihtiyacını duymuşlardır.

İşsizlik köylerimizde en önemli sorunların başında gelmektedir. Bugün bir belediye olan İçme'de elli genç işsizdir.

İşsizliğin büyük oranda çözüleceği düşüncesiyle tarım arazilerini Sodyum Bikromat Fabrikasına satan köylüler, Fabrikanın henüz üretime geçmemesinden dolayı mağdur kalmışlardır. Köylüler, büyük bir tarım alanını kaplayan topraklarını bugün geri istemekteler.

Köylerimizin bir diğer sorunu ise köy yollarıdır. Elazığ- Bingöl yolu üzerinde olan bu köylerimizde; Elazığ şehir merkezine ulaşım kolay olmaktadır. Fakat köy içi yolları iyi değildir.

İncelemekte olduğumuz köylerimizden İçme bugün yaz aylarında önemli bir sayfiye yeri olabilme özelliğini taşımaktadır. Önemli kaynak sularının bulunduğu köyde bugün belediye tarafından düzenlenmiş bir park mevcuttur. Fakat bu park yeterli değildir. Daha güzel ve bakımlı bir park yapıldığı takdirde yaz aylarında daha fazla insanı buraya çekecektir ve önemli gelir sağlayacaktır.

Yapmış olduğumuz bu çalışmanın bölgesel planlamalarda az da olsa faydalı olacağı inancındayız.

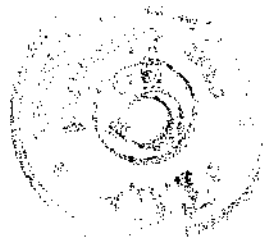

BİBLİYOGRAFYA

- AKKAN, E., 1972, "Elazığ ve Keban Barajı Çevresinde Coğrafya Araştırmaları", A.Ü.DTCF. Coğrafya Araştırmaları Dergisi S.5-6 Ankara.
- ERDEM, E., 1987, Elazığ Kartaldere, Gölardı (Hazar Gölü Doğusu) Yöresinin Mağmatik Kayaçlarının Petroğrafik İncelemesi, F.Ü. Fen Bil. Enst. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış) Elazığ.
- ERİNÇ, S., 1953, Doğu Anadolu Coğrafyası, İ.Ü. Coğrafya Enst. Yay: 15 İst.
- ERİNÇ, S., 1985, Klimatoloji ve Metodları, İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Yay. No: 5, İstanbul
- ERTEM, H., 1990, "Korucutepe'nin Hititler Devrindeki Adı Hakkında", Onuncu Türk Tarih Kongresinden Ayır Basım, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
- ESİN, U. 1981, İlk Üretimciliğe Geçiş Evresinde Anadolu ve Güneydoğu Avrupa'da Kültürel Sorunlar, İ.Ü. Ed. Fak. Yay. C:II, No:2681 İstanbul.
- EYREN, E. 1986, Mastar Dağı ve Kaz Dağı Üzerinde Bitki Florası, F.Ü. Fen Bil. Enst. (Basılmamış Doktora Tezi) Elazığ.
- HAUPMANN, H. 1971, "Norşun Tepe Histoğrische und Ergebnisse Der Grabunger", İstanbul Mitteilunger, Band 19 / 20 (1969 / 1970) Verlag Ernst Wasmuht, Tübingen.
- KARABORAN, H.H., 1987, " Folklor Açısından Doğu Anadolu Bölgesinde Köy Araştırmalarının Önemi." Türk Dünya Araştırmaları Dergisi s. 49 ,İstanbul.
- KARABORAN, H.H. 1987, " Bölge Planması ve Coğrafya Bakımından Doğu Anadolu Bölgesi'nde Köy Araştırmalarının Önemi ".8. Milli Türkoloji Kongresi , 14 - 18 Eylül 1987 Tebliği , İskanbul
- KARABORAN, H.H. 1989, "Elazığ'da Endüstrileşme Faaliyetleri " F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi C.3 ,s.2, Elazığ
- KOKSAL, A. 1972, Bafra Ovası'nın Coğrafya Etüdü Ankara Üniv. DTCF. Yay. No 220, Ankara.
- PERİNÇEK, D. 1979, Palu - Karabegan - Elazığ - Sivrice - Malatya Alanının Jeolojisi ve Petrol İmkamları. TPAO, Rap. No: 1363, Ankara.
- SERGÜN, Ü. 1975, Uluova, Beşeri Coğrafya Açısından Bir Araştırma, İ.Ü. Ed. Fak. Yay. No:2029, Coğrafya Enst. Yay. No:82, İstanbul.

48Şehsuvar Mikro Havza Planı, 1990

-KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ,1981 KöyKarneleri Ankara .

ANKET SORULARI

A- Köyün Fiziki Coğrafyası .

1- Köyün yeryüzü şekilleriyle ilgili sorular.

a- Köy sınırları içindeki dağların adları .

b- " " " vadilerin adları .

2- İklimle ilgili sorular.

a- Aşırı sıcak ve soğukluklar ve zamanları.

b- Yağışlar

c- Don olayları

3- Köyün doğal bitki örtüsü.

4- Köydeki hakim toprak örtüsü .

5- Köydeki akarsu, kuyu, çeşme, pınarların durumu.

B- Köyün beşeri coğrafyası.

1- Nüfus ile ilgili sorular.

2- Köyde tarımla uğraşan aileler.

3- Köyden şehire ve yurt dışına göçen aileler.

4- Yerleşme ile ilgili sorular.

5- Köyde bulunan konut tipleri ve kullanılan malzemeler.

6- Köyde ailelerin geçimi sağlayabilmes için gerekli tarım arazisi .

7- Köyde yetiştirilen tarım ürünleri .

8- Tarımda kullanılan araç ve gereçler.

9- Sulama faaliyetleri.

10- Köyde hayvancılık ve hayvan sayısı, yaylalar, arıcılık, küme hayvancılığı

11- Köy altı yerleşmelerinin durumu.

12- Elde edilen hayvan ürünleri

C- Ekonomik coğrafyası.

1- Köyde geçimini sağlayabilmek için hangi tür faaliyetlerin yapıldığı.

2- Köyde hangi el sanatları ile uğraşıldığı

3- Ulaşım, ticaret ile ilgili sorular

Köyün Tarihçesi ve Konumu ile ilgili Sorular

1- Köyün ilk adı

2- Köyün ilk kuruluş yeri

3- Köyün mahalle sayısı ve adları

Bu anket soruları köyde bulunan bilir kişilere sorulmuştur. Genellikle

köylerin muhtarlarına ve İçme Belediye Başkanı'na sorular yöneltilmiştir. (İçme Belediye Başkanı Nedim YAYUZ, Korucu muhtarı Bahri AKSAKAL, Değirmenönü muhtarı Salahattin ÖZTÜRK, Yukarıbağ muhtarı Necmettin KURT, Şehsuvar muhtarı İbrahim ÖZTÜRK'e yönelttiğimiz sorulara verdikleri cevaplardan dan dolayı teşekkür ederiz). Bu cevaplar köy karnelerindeki verilerle karşılaştırılarak tezimizde kullanılmıştır.

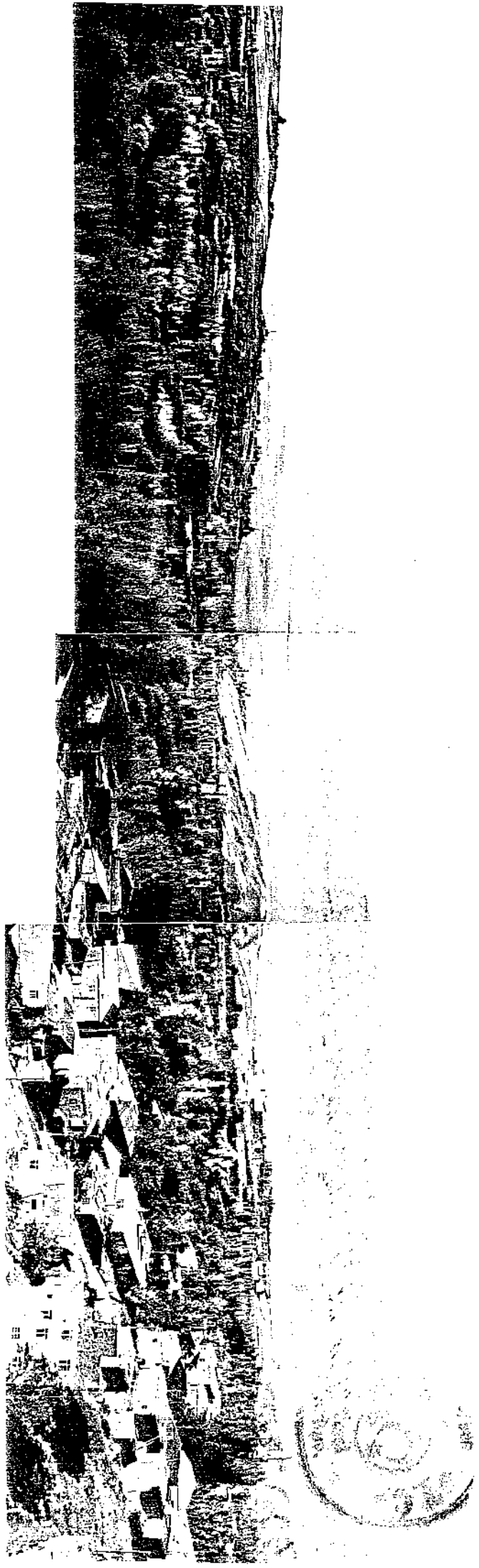

Foto : 1. Mastar Dağı Eteklerinden İçme'nin Görünümü

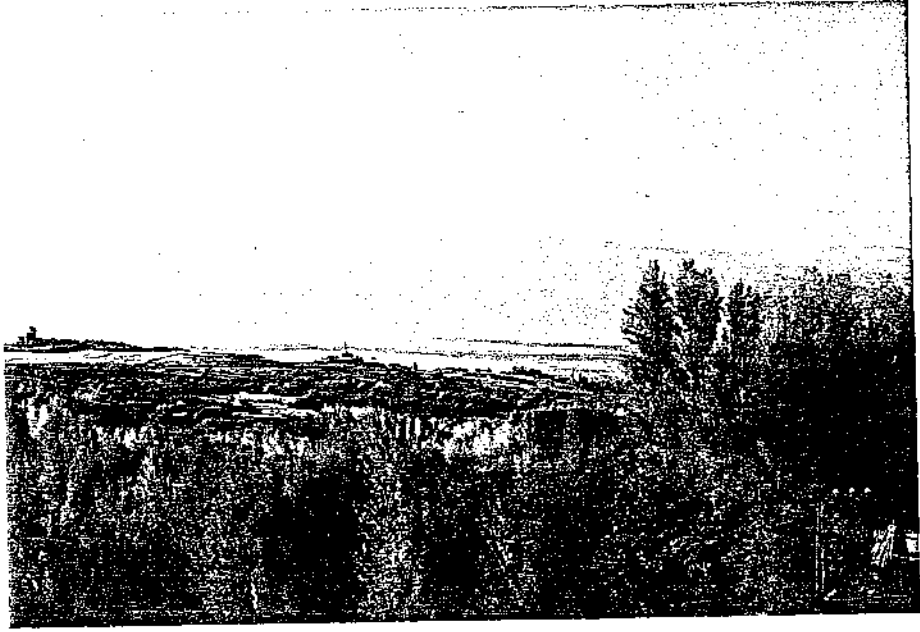

Foto : 2. İçme'de Higrofit Bitkiler

Foto 3. Korucu'da Higrofit Bitkiler

Foto : 4. Korucu'da Yelpınarı Mevkiinde Bulunan Şifalı Su

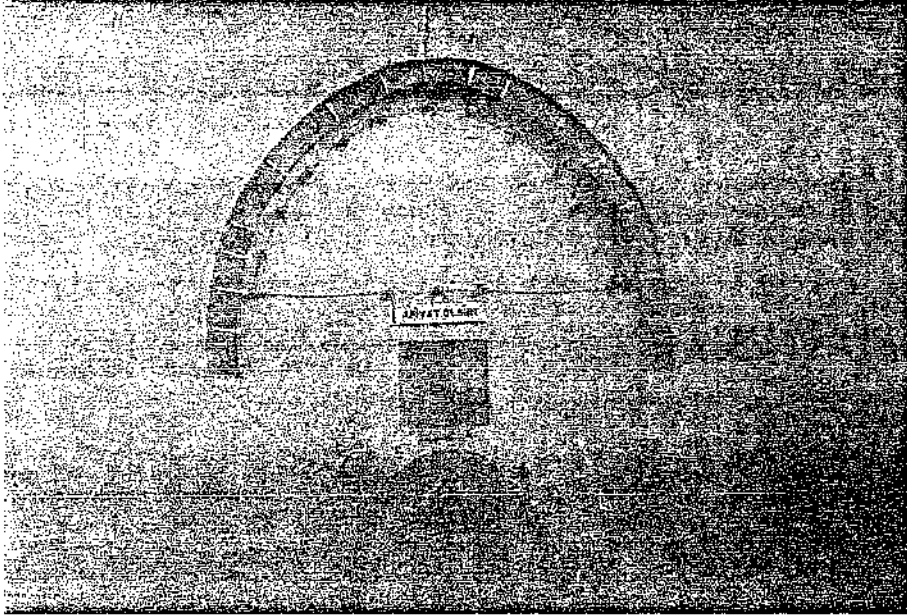

Foto : 5. İçme'de Bulunan Kaynak Suyuna Yapılan Eski Bir Çeşme

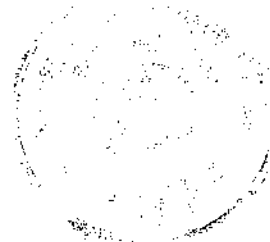

Foto : 6. Şehsuvar'da Bağalanı Görünümü

Foto : 7. Şehsuvar'da Bahçeler

Foto : 8-9. Mastar Dağı Ağaçlandırma Faaliyetleri

Foto : 10 Kalkerli Arazide Lapyalar

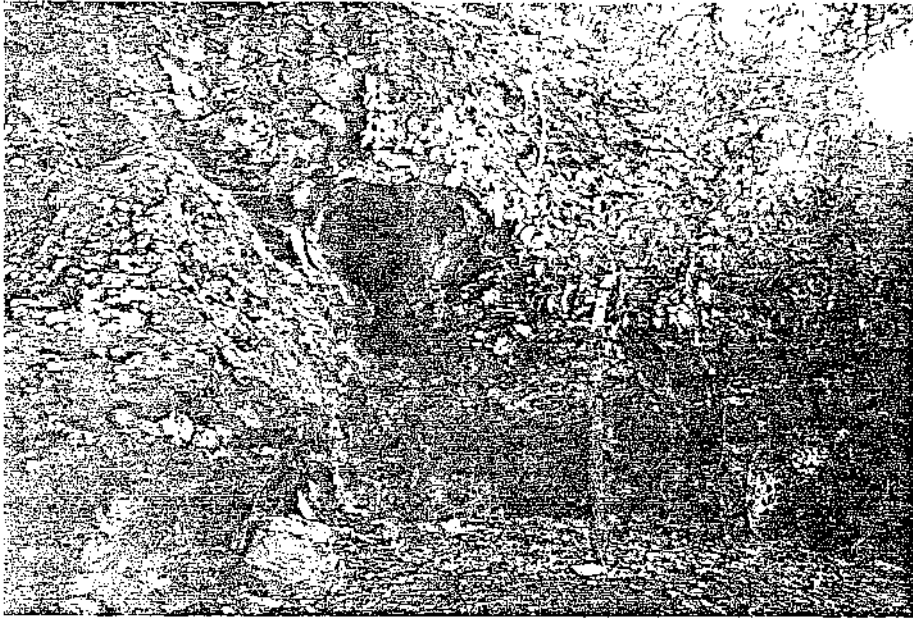

Foto : 11. Kalkerli Arazide Mağara

Foto : 12 İncir Ağaçları

Foto : 13 Meşe Kalıntıları

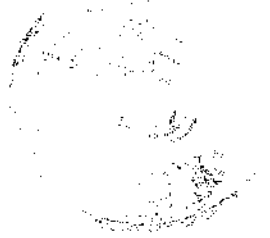

Foto : 14. Eski Konut Tipleri

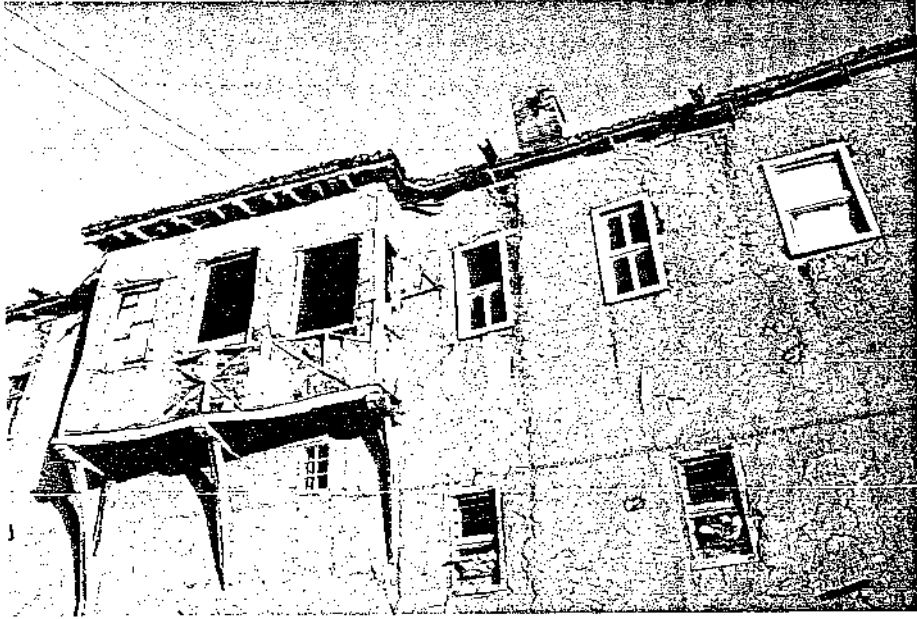

Foto : 15. Eski Bir Evin Kullanılan ve Kullanılmayan Kısımları

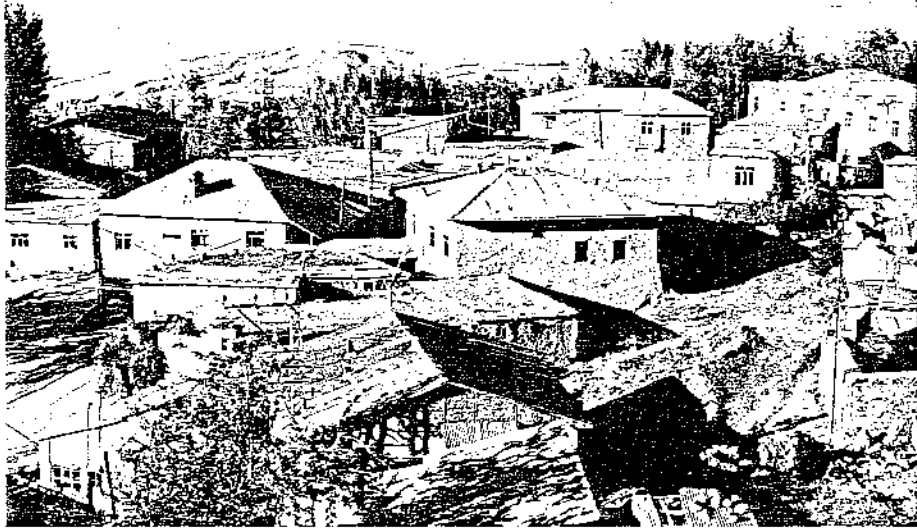

Foto : 16. İğme'de Konut Tipleri

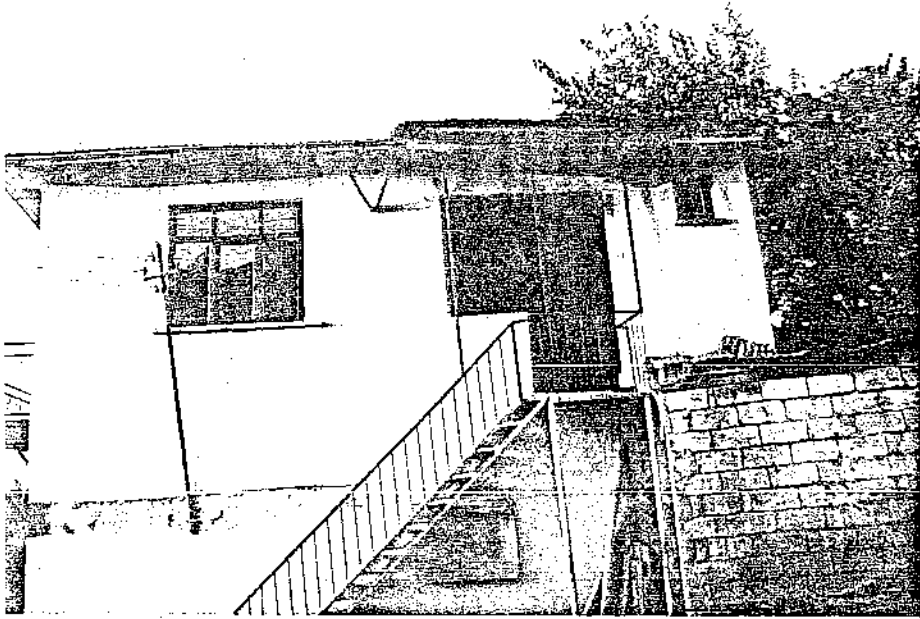

Foto : 17. İğme'de Betonarme Çift Katlı Bir Ev

Foto :18. İçme Belediye Binası

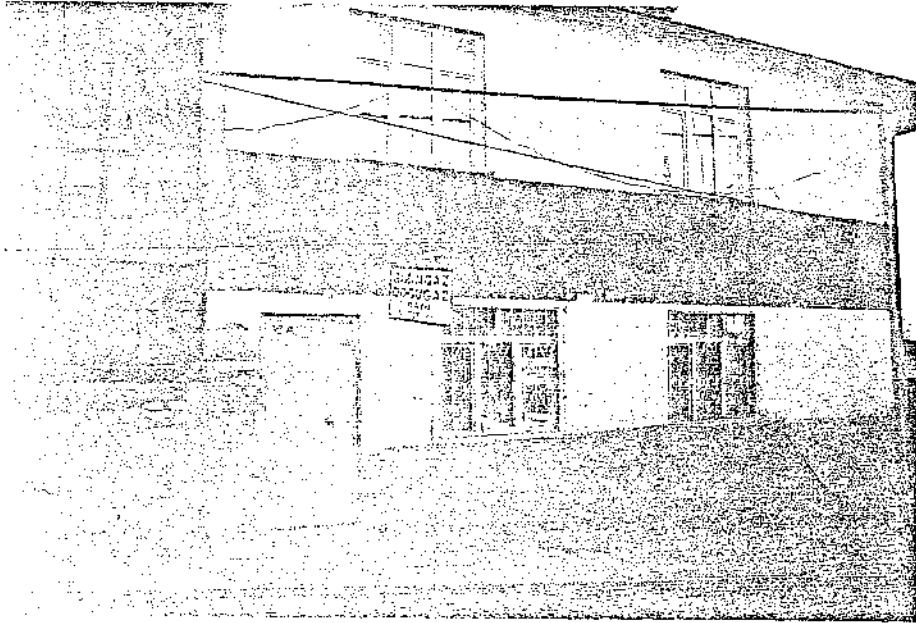

Foto : 19. İçme'de Tıpgaz Bayii

Foto : 20. Uluava'dan Tarla Görünümü

Foto : 21. Korucu'da Bahçe Ziraati

MASTAR DAĞI

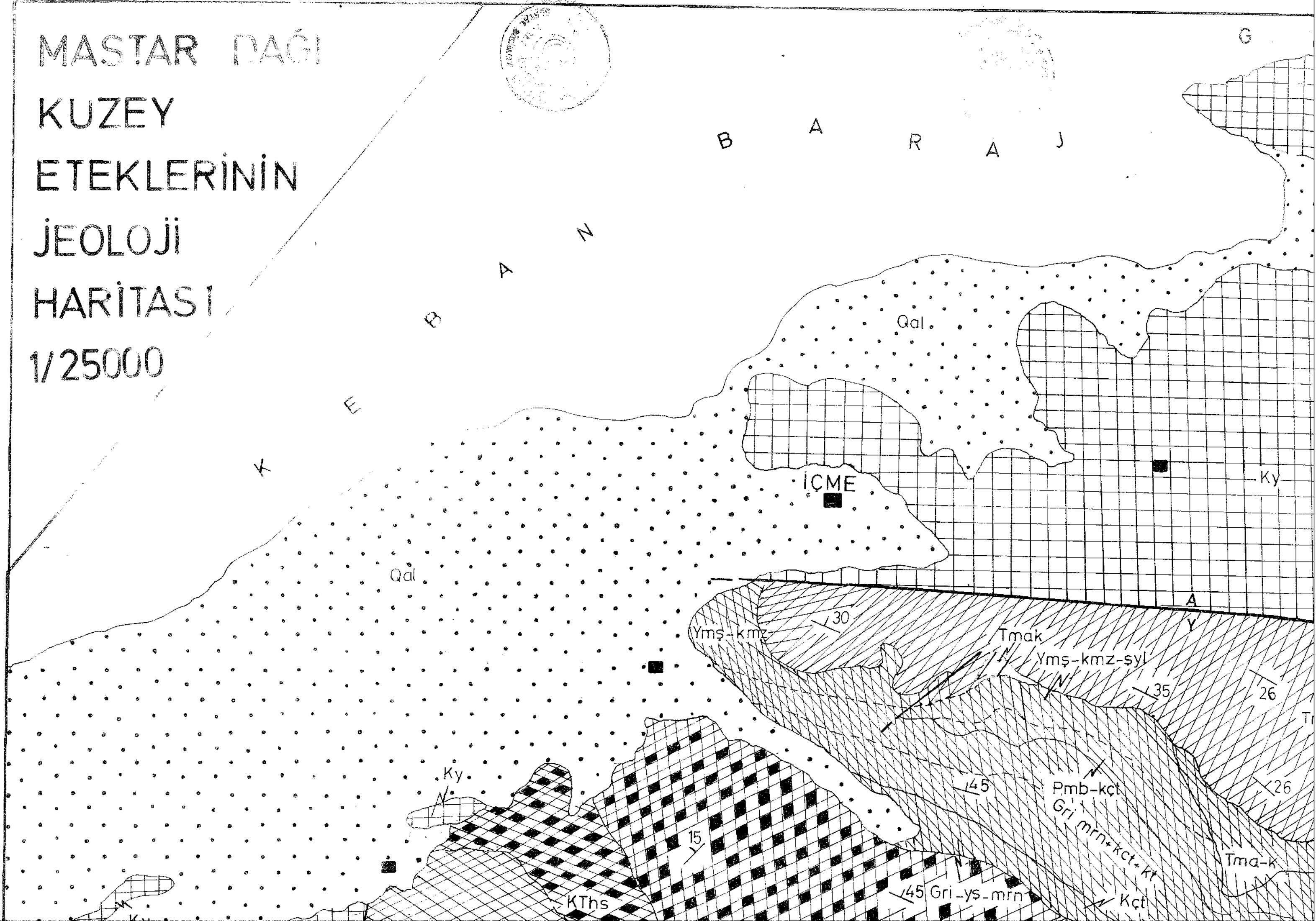
KUZEY

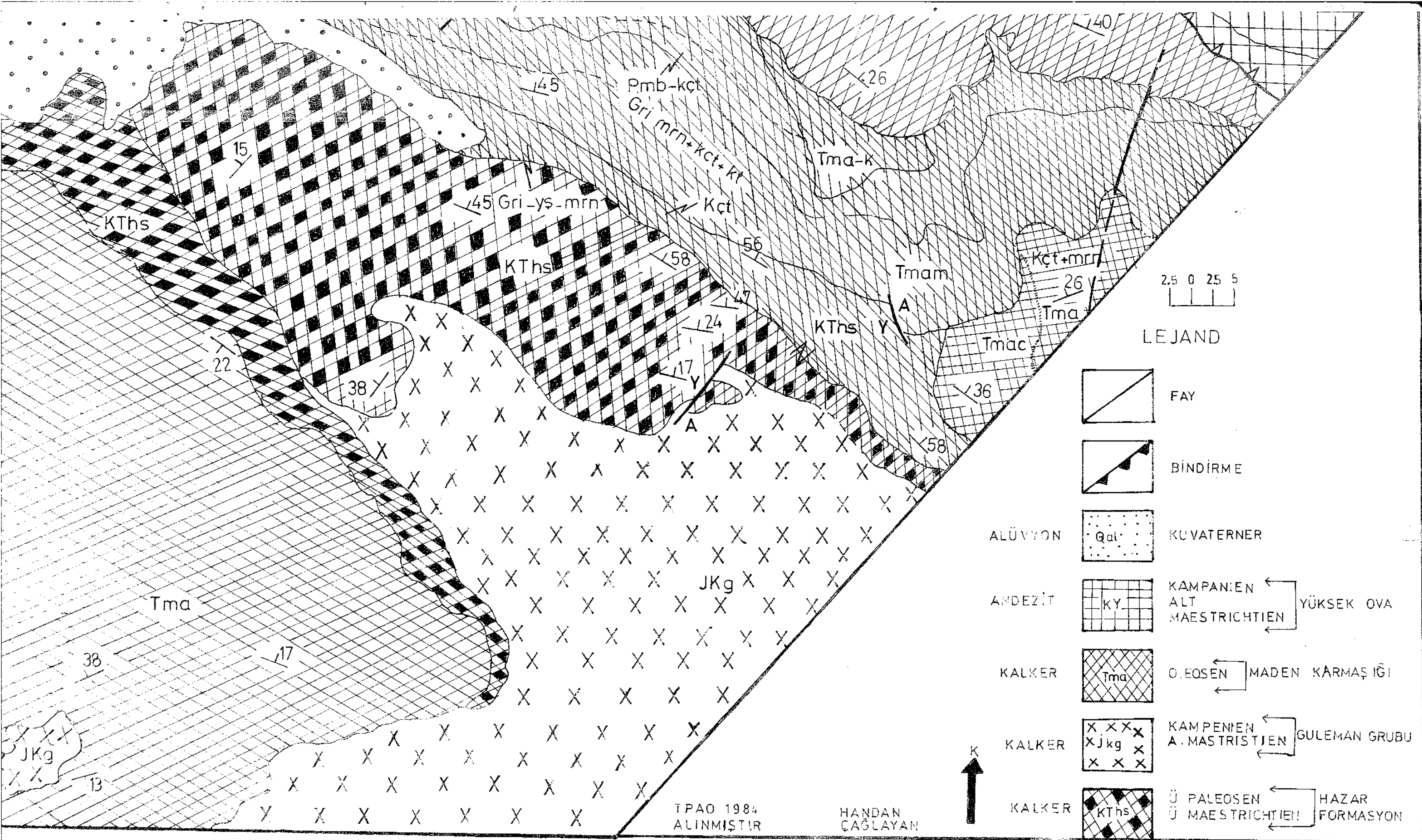
ETEKLERİNİN

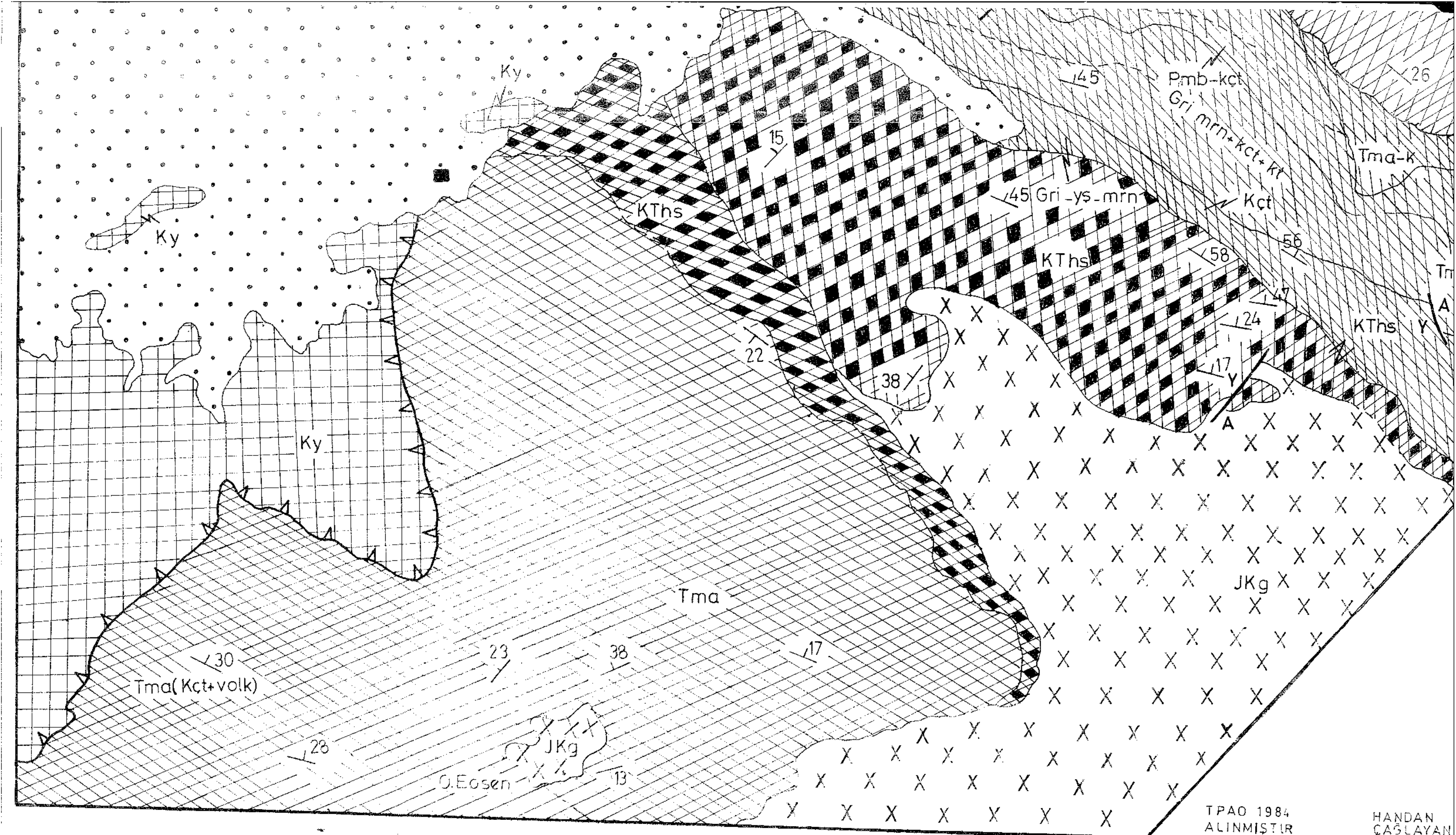
JEOLÖJİ

HARİTASI

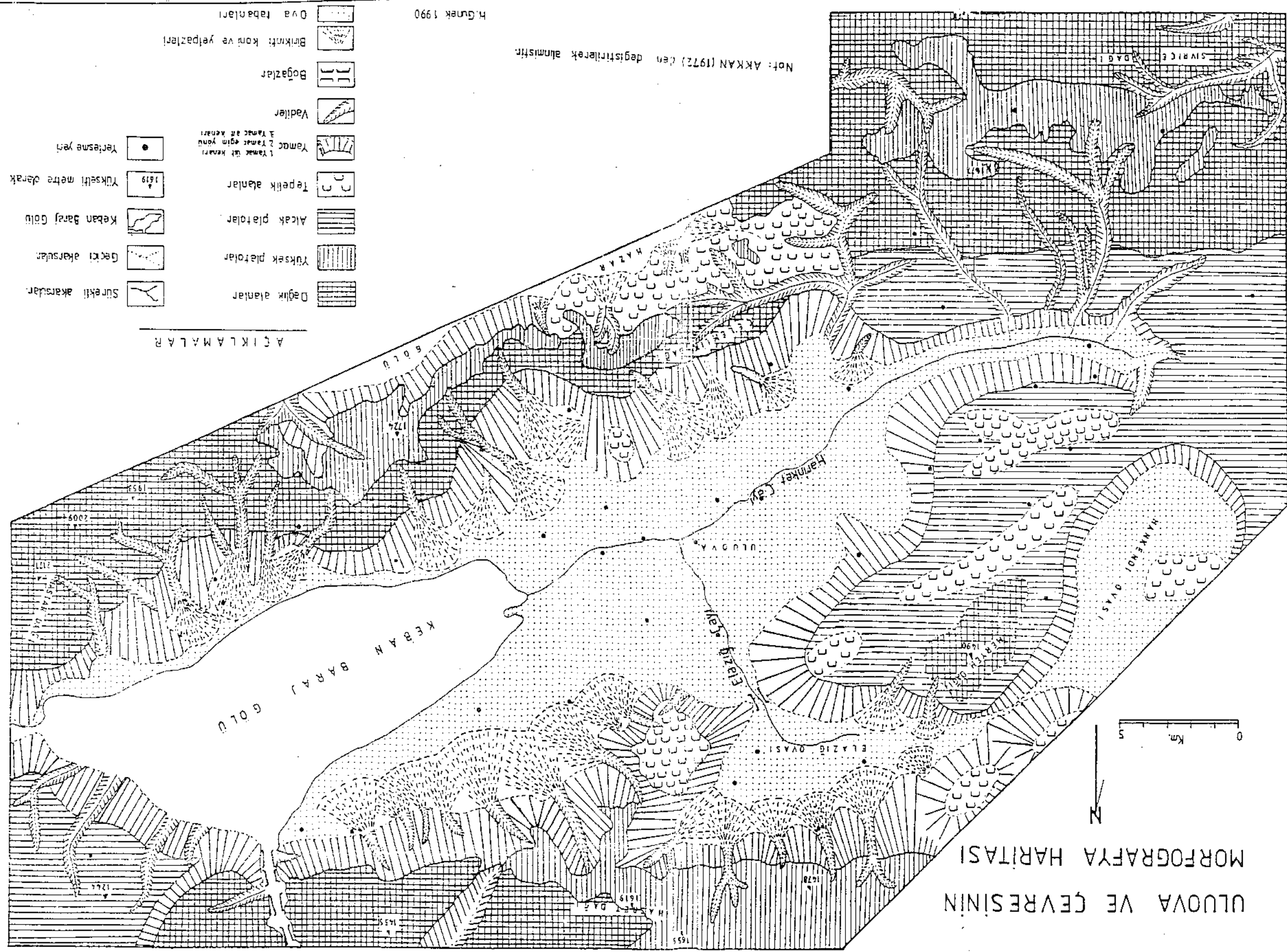
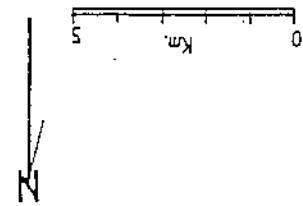
1/25000

ULUOVA VE ÇEVRESİNİN MORFOGRAFYA HARİTASI

- AÇIKLAMALAR**
	Dalgalı alanlar
	Yüksek platolar
	Geçici akarsular
	Kaban Barajı Gölü
	Tepelik alanlar
	Yükselti metre olarak
	Yamaç 1 Yamaç 2 Yamaç 3
	Vadiler
	Boğazlar
	Birikinti koni ve yelpazeleri
	Ova tabanları

Not: AKKAN (1972) den değiştirilerek alınmıştır.

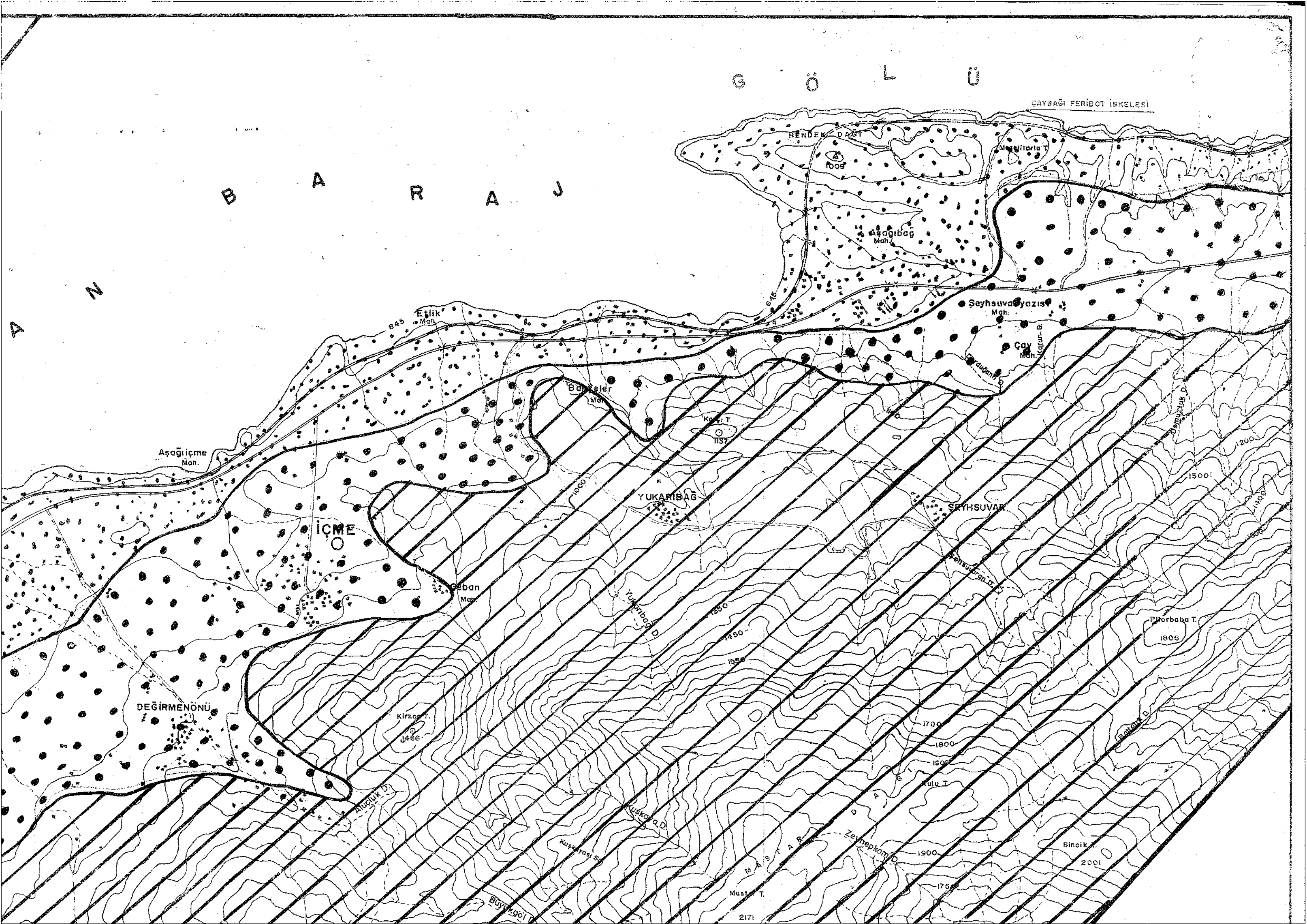
h. Güneş 1990

HARİTA: 5

ULUOVA VE ÇEVRESİNİN
TOPOGRAFYA HARİTASI

0 5 10 Km.

HARITA: 2

G Ö L Ü

CAYBAĞI FERİBOT İSKELESİ

B A R A J

A N

Aşağı İcme Mah.

İCME

Gaban Mah.

DEĞİRMENÖNÜ

Kırkca T.
1466

Alaüyük D.

Başkeler Mah.

YUKARI İCME

Yukarı İcme D.

Kuşkayağı S.

Büyükçöl D.

Kay T.
1137

Mastan T.
2171

HEDEK D.AĞI

Aşağıbağ Mah.

Seyhsuvar Yazısı Mah.

Cay Mah.

SEYHSUVAR

Pirbaba T.
1806

Sincik
2001

1700
1800
1900

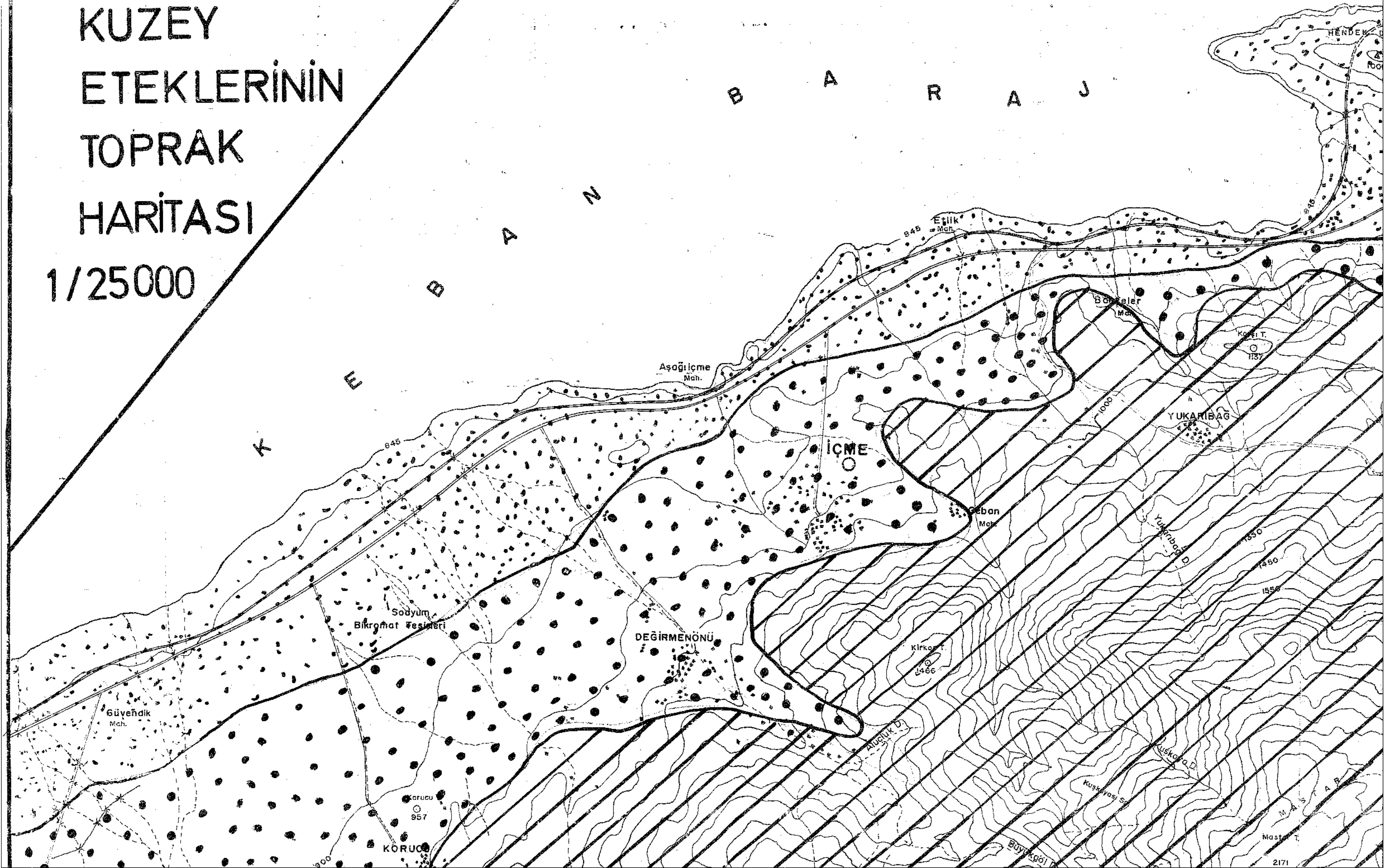
Kulu T.

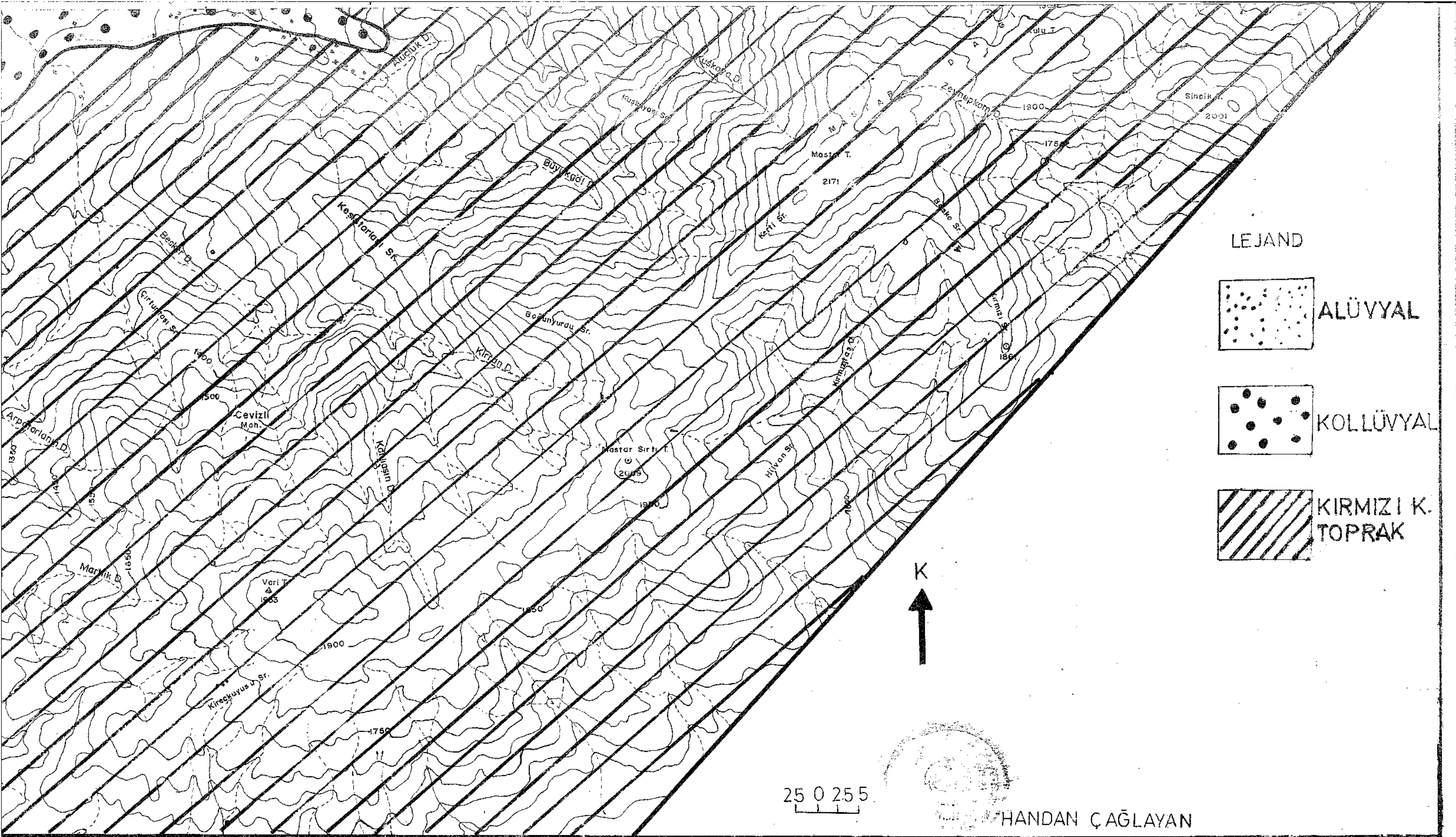
Zeynepköy D.

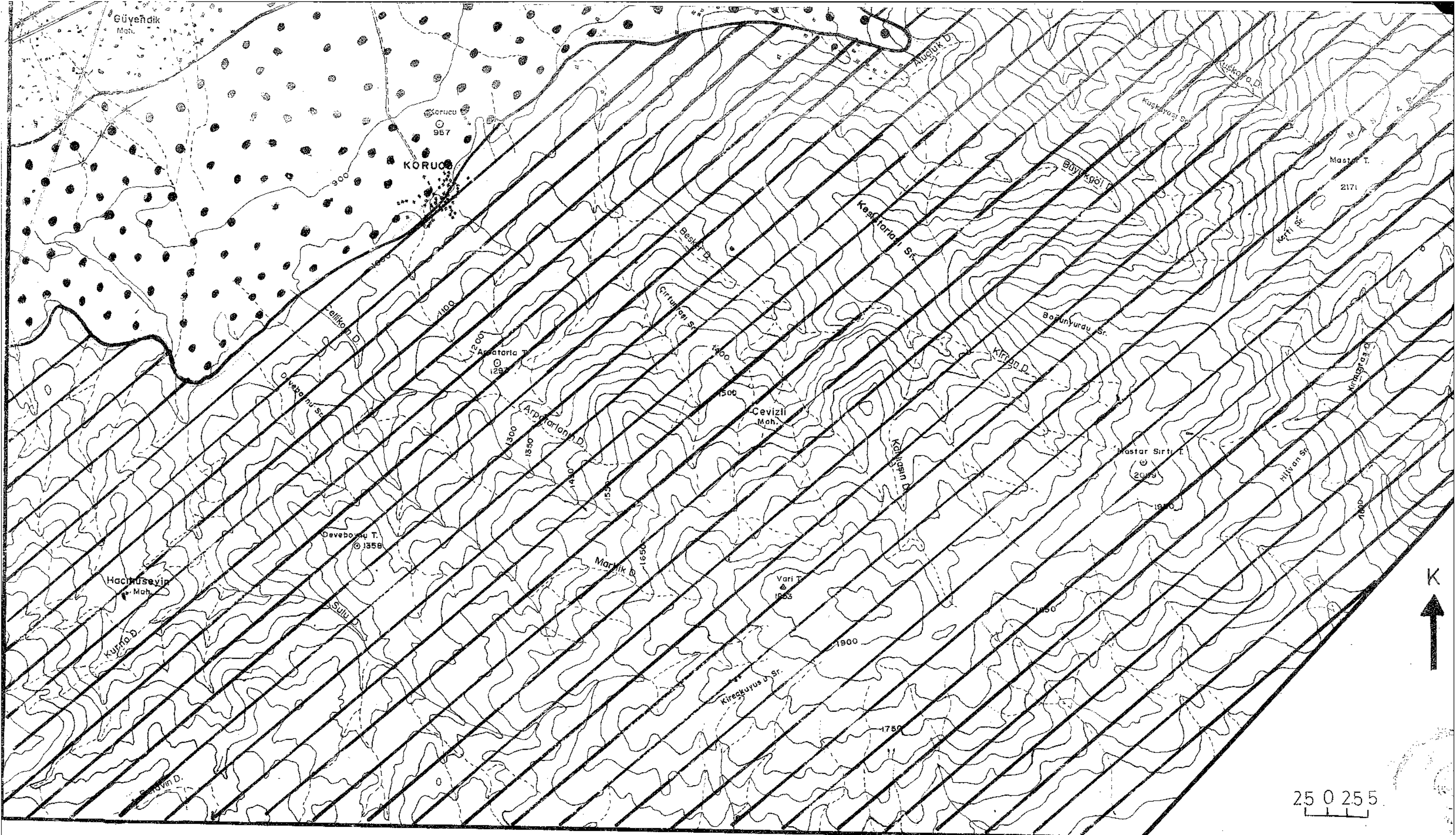
1750

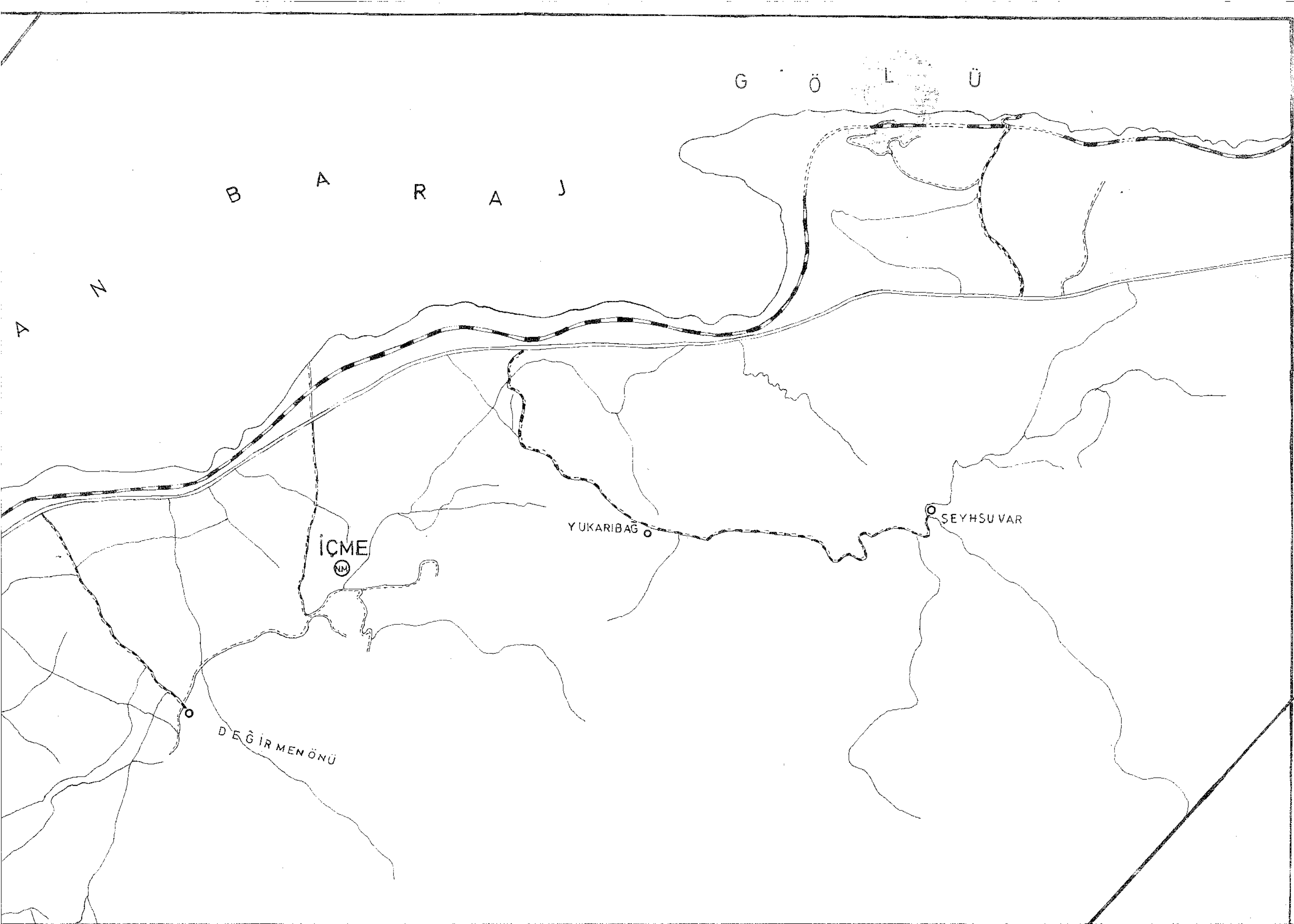
1200
1500
1800

MASTAR DAĞI
KUZEY
ETEKLERİNİN
TOPRAK
HARİTASI
1/25000

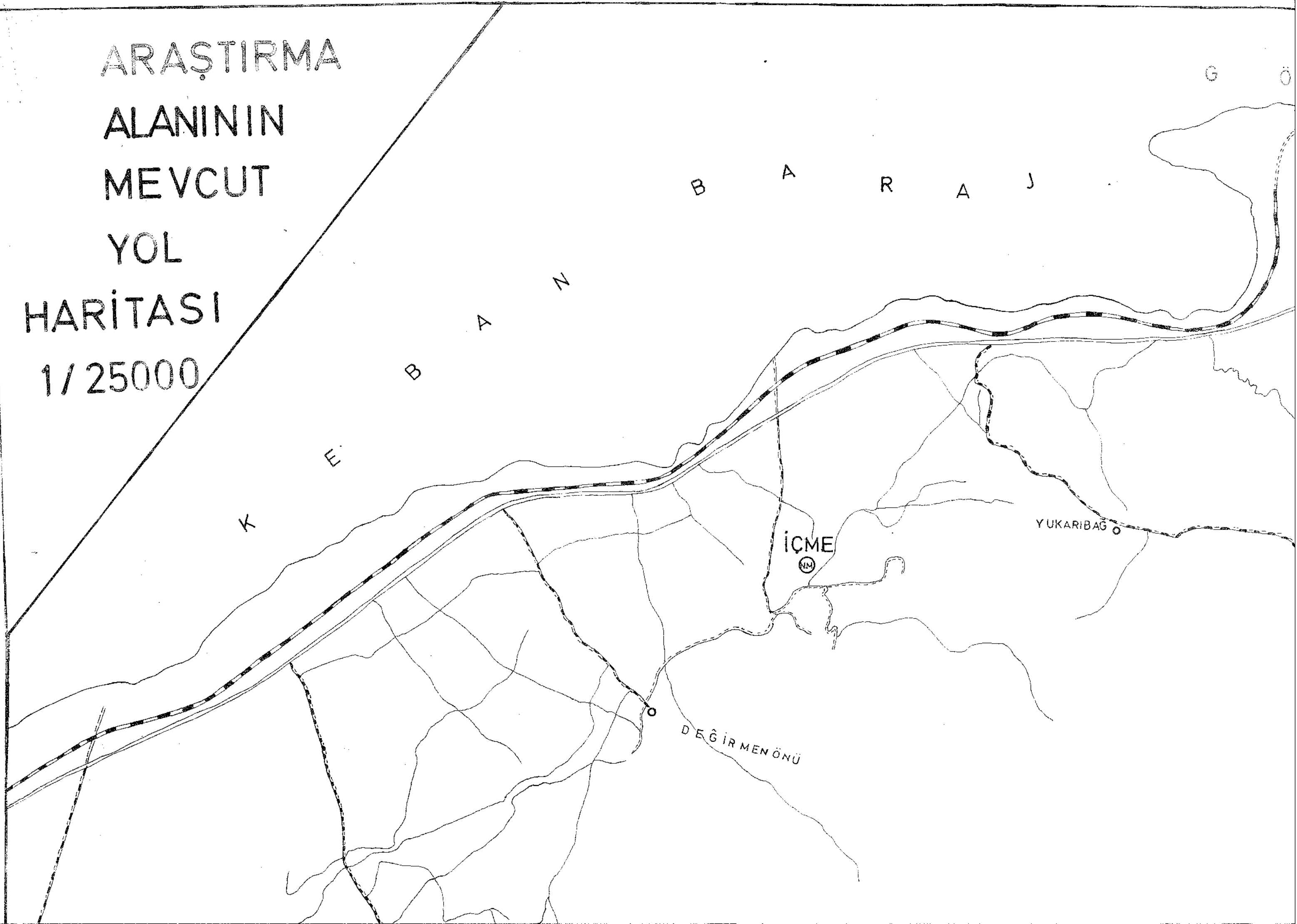

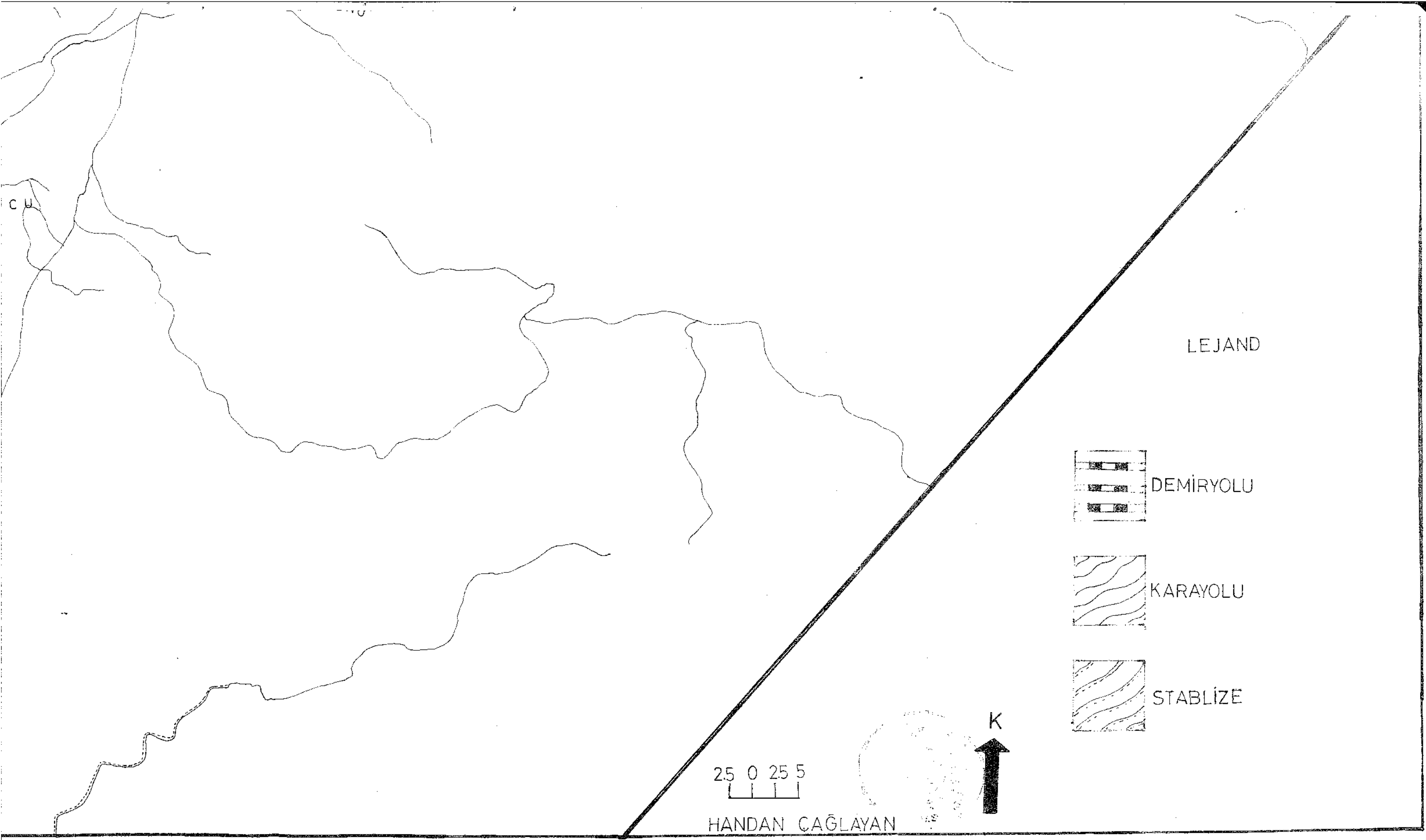

ARAŞTIRMA
ALANININ
MEVCUT
YOL
HARİTASI
1/25000

KORUCU

25 0 25 5

HANDAN CAĞLAYAN

G Ö L Ü

ÇAYBAĞI FERİBOT İSKELESİ

B A R A J

HENDEK D. AĞI

1009

Aşağıbağ Mah.

Meselliçioğlu T.

Seyhsuvar yazısı Mah.

Çay Mah.

Derduğanlı D.

Etlik Mah.

845

Bahçeler Mah.

Karşı T.

1137

YUKARIBAĞ

Aşağıçime Mah.

İÇME

Geban Mah.

Yukarıbağ D.

SEYHSUVAR

Seyhsuvaran D.

Pilörbağ T.

1366

Bakara D.

DEĞİRMENÖNÜ

Kırkor T.

1466

Alucluk D.

Kuşkaya D.

Kuşkayağı Sr.

Master T.

211

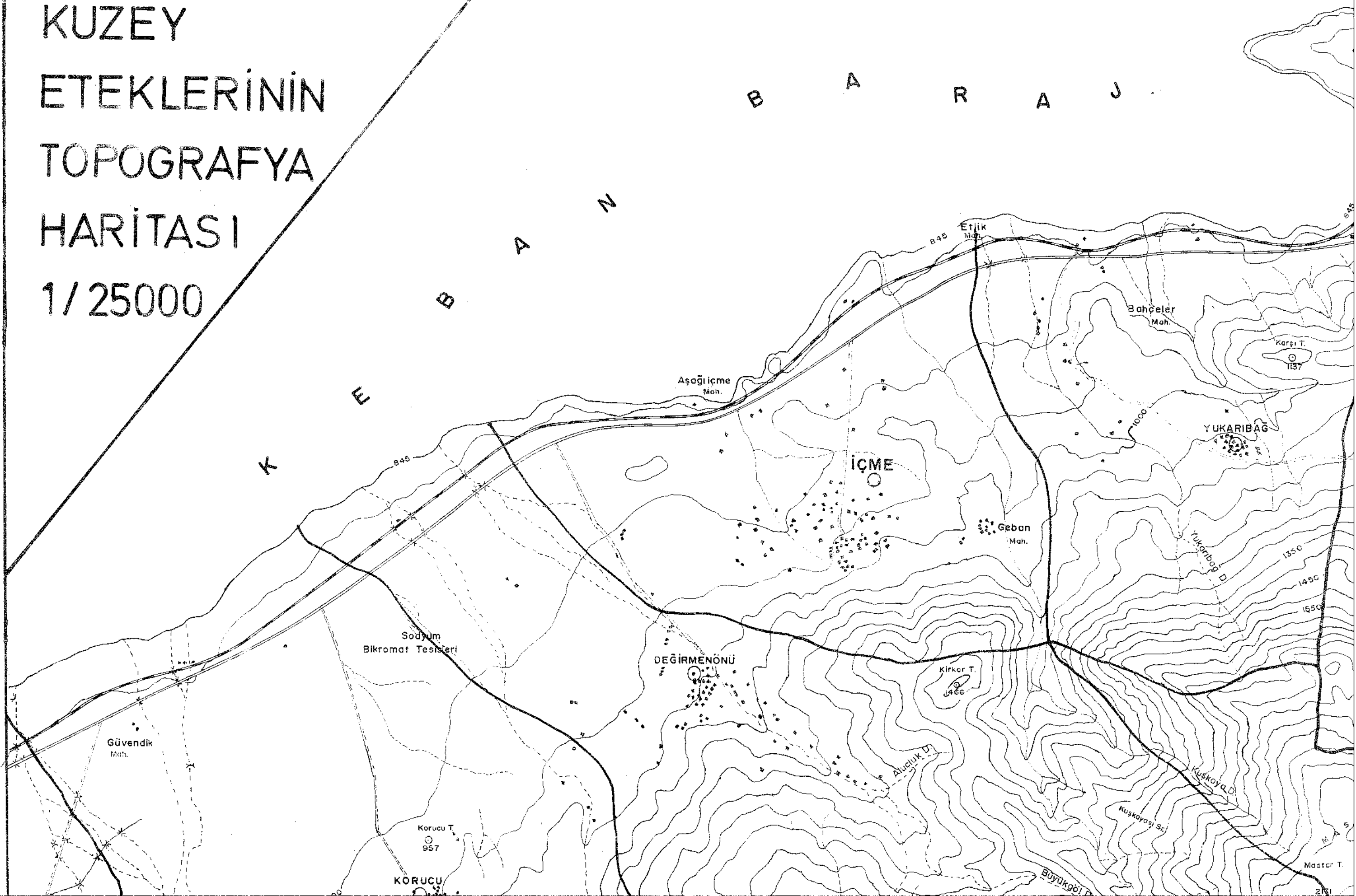
Zeynepkım D.

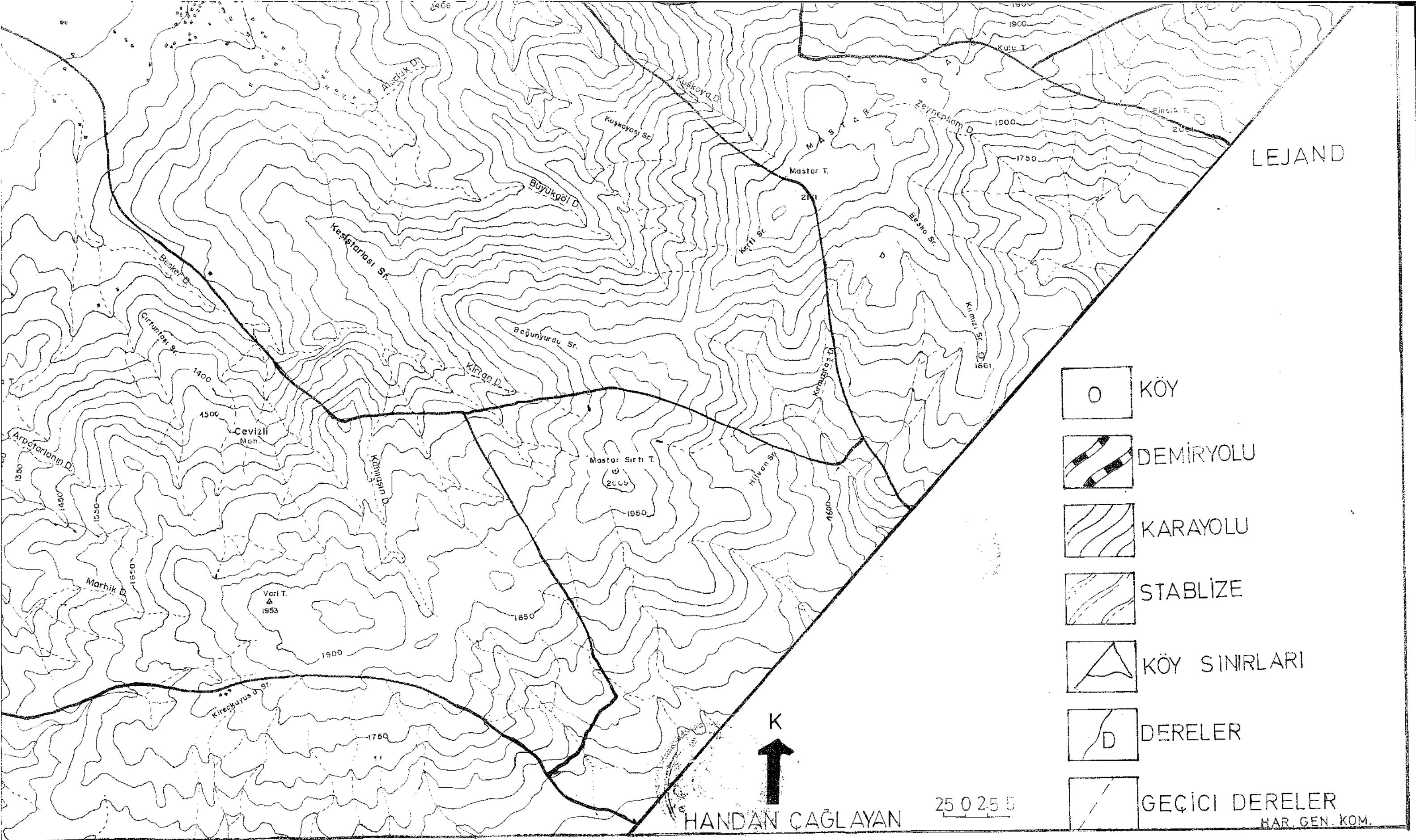
Sincik T.

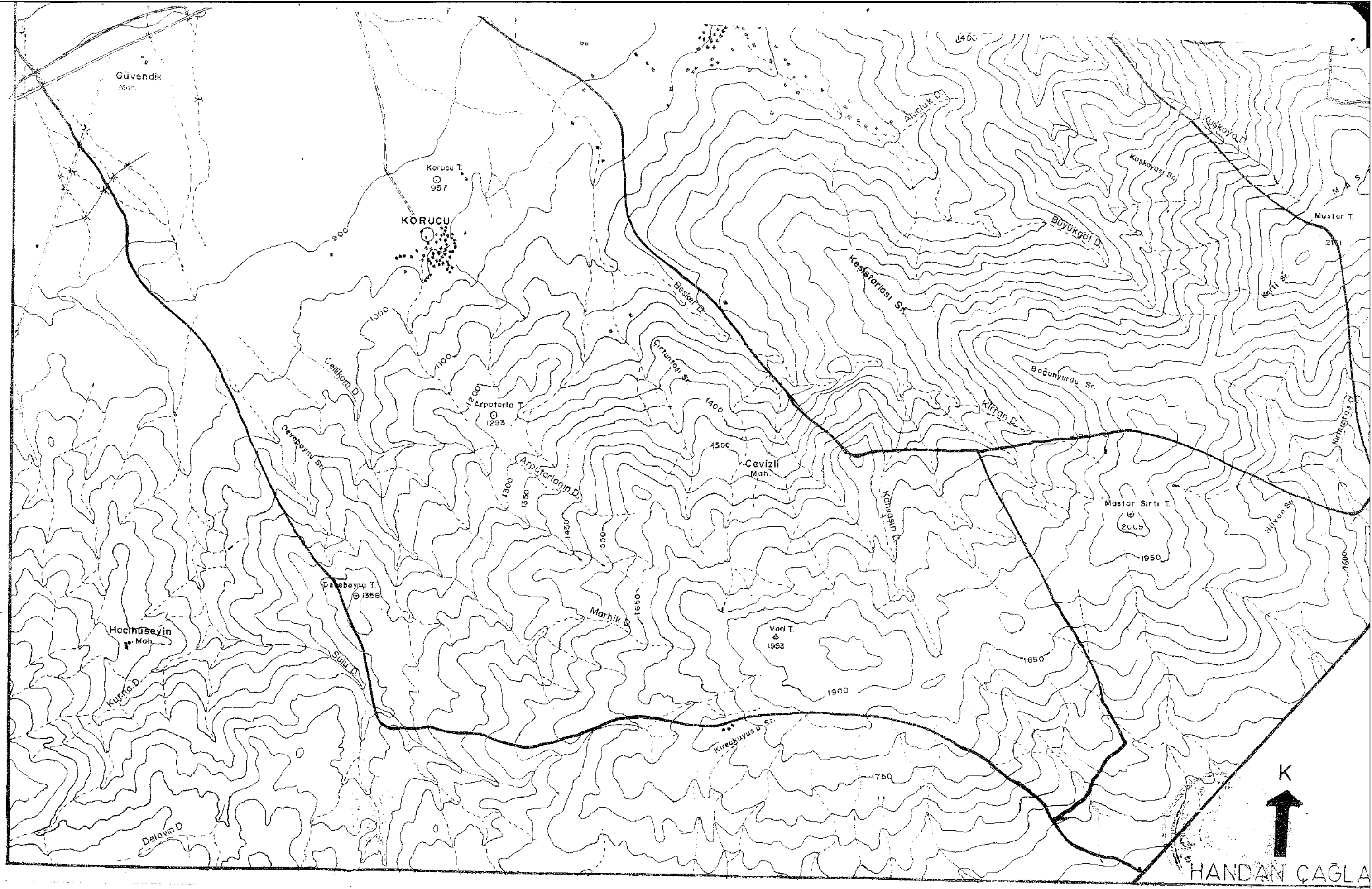
205

LEJAND

B A R A J

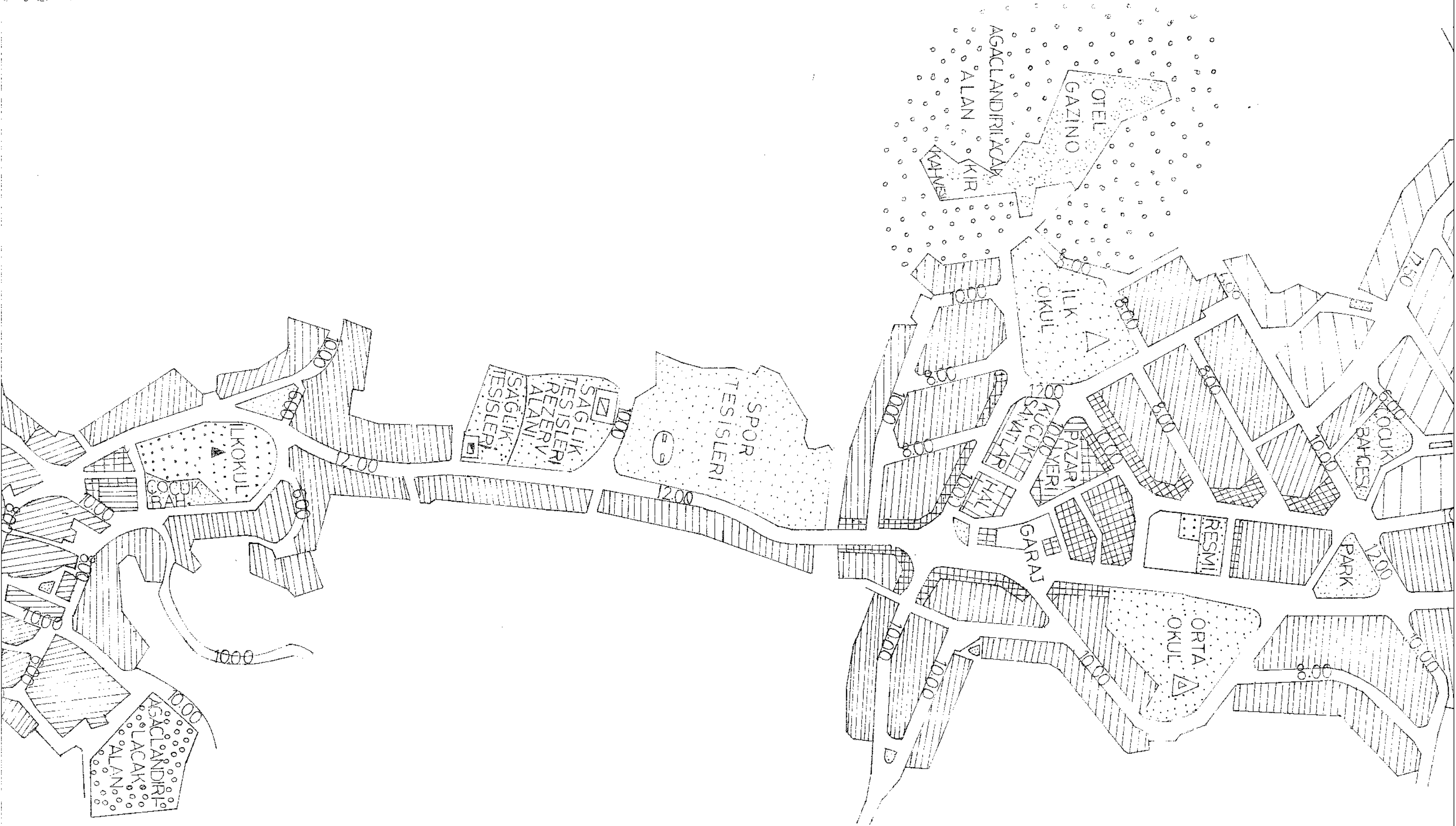

KÖYÜ İMAR PLANI

1 / 5000

İÇME KÖYÜ İMAR PLANI

